تۇرسۇنئاي ھۇسەيىن، زەينۇرە كەيپا

بۇلبۇل ناۋاسى

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى

2

تۇرسۇنئاي ھۇسەيىن زەينۇرە ئەيسا

بۇلبۇل ناۋاسى

مەسئۇل مۇھەررىرلىرى: ئابلىز ئومەر
توختى ئابىخان

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى

بۇلبۇل ناۋاسى

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى نەشر قىلدى
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسى تارقاتتى
شىنجاڭ شىنخۇا 2 - باسما زاۋۇدىدا بېسىلدى
ئۆلچىمى: 1092×787 مم. 1/32 باسما تاۋاق: 4·5
1982 - يىل 10 - ئاي 1 - نەشرى
1983 - يىل 4 - ئاي 1 - بېسىلىشى
سانى: 1—3·500
كىتاب نومۇرى: M 10264·22
باھاسى: 0·23 يۈەن

مۇندەرىجە

بەشكىرەم گۇلباغلىرى

تۇرسۇنئاي ھۇسەيىن

بەشكىرەم گۇلباغلىرى (سىكىل) 1
قۇياش ۋە ھەسەن - ھۇسەن 5
ۋەتەن تۇغرىلىق ناخشا 7
خالۋاپ ئانا 8
ئۇلۇغۋارسەن باتۇر جىيفاگجۇن 9
يېڭى يىل كېچىسى 11
گىلەمچى قىز مۇنبەردە 14
ئۇ، قەلبىمدە. كۇيۇمدە مېنىڭ 16
سەبەر ناخشىسى (داستان) 18
ئارختىكتۇر 49
بىر قىزغا 50
يولدا 52
شېير يازسام 53
يۇرتۇم 55
ئانا 60
يەقىلسا 60

كەچقۇرۇن 61
دوڭكول 62
ئۇستاز 64
بىر تەھرىرگە خەت 66
چولدىكى بىكەتتە (داستان) 68

ئاق ئەتىر گۈل

زەينۇرە ئەيسا

قاش تىشنىڭ سوزى 85
ئورگىلەي. تاتلىق بالام 87
ئايدىڭ كيچە 88
قايدىدۇر 89
ساھىپجامال قىز 91
ئاق ئەتىر گۈل 99
دۇتار 100
دەريا بويىدا 101
كورمۇدۇم 102
ئارمان چىچىگى 103
ئۇچرىشىش 106
چىچەك دىڭىزى 108
باغۇشىم 110
تۇيۇق 110
ئىنژىنىر 111

تەم بازىردا 112
مەسىنىڭ "دوستى" 113
رەسسام ئاكا سىزىپ بەر 113
بىر ئۇمۇر 115
خانتەگىرى قىزى 116
رۇبائىلار 117
چىن مۇھەببەت ... (داستان) 123
ئادەم - ئادەمدەك ياشىماق كېرەك 129
مۇھەببەت كىمگە خاس 130
ماڭا كېرەكى ئادىمى ئورۇن 131
ئوركېستر 132
تۇنجى يامغۇر 134
سەن يەتىم ئەمەسسەن، قوزام 135
كۇلمەن، يىغلايمەن 136

تۇرسۇنئاي ھۇسەين

بەشكىرەم گۈلباغلىرى

بەشكىرەم گۈلباغلىرى

(سېكىل)

گۈلشەن ۋادا

قۇياش ئاستا ئۆرلەپ چىقتى قاتار تاغلار كەينىدىن،
گۈلشەن ۋادا كۆلۈپ كەتتى نۇرالغاندەك ئەتلەسكە.
ئىشچان قىزنىڭ يۈزلىرىدەك گۈلدە شەبنەم تامچىسى،
يالتىرايدۇ جىمىرلىشىپ ئوخشار گويا زۇمرەتكە.

شوخلۇق بىلەن شىلدىر ـ شىلدىر ئېقىۋاتقان كۆمۈش سۇ،
قۇياش بىلەن ئوينىشاتتى چېچىپ مەر ـ مەر تامچىلار.
ئالتۇن رەڭلىك بۇغدايلىقلار ئارا ماڭساڭ شاتلىنىپ،
گۈلگە ئوخشاش كورۇنىدۇ قىزلار، تاڭغان شالچىلار.

گۈل باغلاردىن، بۇغدايلىقتىن ئاڭلىنىدۇ زوق بىلەن،
ئىشچان قىزنىڭ ھەم يىگىتنىڭ تەڭكەش ئېيتقان ناخشىسى.
گۈلزارلاردا زوق ـ شوق بىلەن چۇرۇقلىشىپ سايرىشار،
كاككۇك، تورغاي، ئىشچانلارنىڭ ئىلھامچىسى، سازچىسى.

قۇياش كۆلۈپ ئايىماستىن چاچار ئالتۇن نۇرىنى،
گۈل ۋادىغا تىنىماي قاراپ ماڭدىم ئاستا قىر بىلەن.
ئەمدى بىلدىم، شاتلىق بىلەن جاراڭلىغان ناخشىلار،
ئاۋۇ باغدىن ياڭرىغانكەن قاراپ ماڭدىم باققا مەن.

باغ ئىچىدە

گۈلىستان باغ كوزلىرىمگە گويا جەننەت كورۈندى،
ناخشا ئېيتىپ ئۇچىش قىزىنقان جەننەتنىڭ ھور قىزلىرى.
زىننەتلەنگەن مەرۋايىتتەك غۇنچە - غۇنچە تەر بىلەن،
شەبنەم باسقان قىزىلگۈلنى ئەسلىتىدۇ يۈزلىرى.

شىمايلىغان نىپىز بەتىس كوينەكلەرنىڭ يېڭى نى،
كۈن نۇرىدا يالتىرايدۇ قولىدا كەتمەنلىرى.
قۇتۇلغاندىن زۇلۇم، كۈلپەت، ئاسارەتتىن، قايغۇدىن،
بەختى كۈلگەن ھور ۋەتەننىڭ شۇ گۈزەل دىلبەرلىرى.

باقىا كىرسەم سۇ سېپىلگەن سالقىنغىنا تەكشى يول،
ئىككى تەرەپ قاتار كەتكەن ياشناپ تۇرغان لالىزار.
مەرمەر تاشتەك سۈزۈك سۇلار كۈن نۇرىدا ئوينىشىپ،
گۈلزارلارغا شەرۋەت بولۇپ ئېرىقلاردا شاقىرار.

شاخلىرىدا راسا پىشقان - مەي باغلىغان مېۋىلەر،
نازلىق قىزدەك قىزىل يۈزلۈك ئالما، توغاچ مارىشار.
لەۋلىرىدىن ئاقار شەرۋەت ھەر خىل، ھەر رەڭ مېۋىنىڭ،
شۇنداق كوپكى ئانار، شاپتۇل... قاراپ كوزۈڭ قامشار.

باراڭلاردا تاۋلىنىدۇ ياقۇت ئوخشاش ھوسەينى،
"شەرۋەتلەرگە تولدۇم، — دەيدۇ، — ئېلىپ راساتويۇپ ئال."
قوغونلۇقتا شىرنىلىرى ئېقىپ ياتقان ئاق ناۋات،
دەيدۇ گويا: "يىسەڭ داۋا، يىگىن قېنى شېكەر، بال."

تەر - غۇنچىدىن بەھرىلىنىپ مېۋىسىگە شىرىن تەم،
گۈلمىرىگە پۈراق ئالغان بەشكىرەمنىڭ بېغى ئۇ.
دىخان قەلبى تولۇپ پەۋەس خوشالىقتا ، شاتلىقتا،
راسا ئىشلەپ خوشال - خورام قەن چىشلەشنىڭ چېغى بۇ.

بەخت باغچىسى

گۈلزارلاردا زوق - شوق بىلەن تورغاي، كاككۇك سايرايدۇ،
بوستان ئارا تارقىلىپتۇ شوخ قۇشلارنىڭ ناۋاسى.
يۈرەكلەرگە ئوچمەس قىلىپ نەقىش سالار گۈزەل باغ،
شىرىن پۈراق بەخىش ئېتەر زەپ يېقىملىق ھاۋاسى.

بىر چاغ باغدىن خوشال يۈگۈرۈپ بىر - بىرىنى قوغلىشىپ،
تىلى تاتلىق ئۇماق باللار كەلدى مېنىڭ يېنىمغا.
— سالام سىزگە!
— كېلىڭ ئاچا
— گۈلىمىزدىن تاقاڭ سىز
دەستە - دەستە گۈل تۇتقازدى شىرىن سوزلەپ قولۇمغا.

شۇدەم شىرىن ھاياجانغا تولدى مېنىڭ يۈرىگىم،
گۈل بىلەن تەڭ ئوماقلارنى سويدۇم شۇئان قۇچاقلاپ.
— جۈرۈڭ ئاچا، باغلار ياساپ گۈل تېرىدۇق كورۈڭ سىز، —
ئوزلىرىنىڭ باغچىسىغا ئېلىپ ماڭدى يول باشلاپ.

— ئاچا، بۇ يەر مۆشۈلدەك باغ، مۇنۇ بولسا قوغۇنلۇق،
— مۇنۇ بولسا ئېرىق - ئۆستەڭ، بۇ بولسا سۇ ئامبىرى.
(قۇمدا ياساپ كىچىك باغچە، سۇ توشۇپتۇ ئېرىقتىن،
كىچىك - كىچىك چىلەك تۇتقان قوللىرىدا ھەر بىرى).

— ئاچا، بىزلەر ياساپ چىققان بۇ گۈلزارلار ياشىنسا،
گۈل تاقايمىز ئىشتىن يانغان ئاتا - ئانا كوكسىگە.
— سىلەر بىزنىڭ ئۈمىدىمىز، گۈل - گۈلىستان ياشنىتىپ،
ياسايسىلەر قانچە گۈلزار ھور ۋەتەننىڭ كوكسىگە.

1960 - يىل، قەشقەر.

قۇياش ۋە ھەسەن - ھۈسەن

يامغۇر توختاپ قۇياش پارلىدى،
زۇمرەت كەبى يالتىراپ شەبنەم.
ھەسەن - ھۈسەن كورۇندى بىردىن،
ئۇپۇق بويلاپ جۇلاداپ شۇدەم.

نۇرغا تولۇپ بىزەندى ئاسمان،
زەپ چىرايلىق يەتتە خىل رەڭدە.
قىز - جۇۋانلار كۈلىشەر قاراپ،
باغدا، ئۈينىڭ ئوگزىلىرىدە.

....

ھەسەن - ھۈسەن قىسىپ كوزىنى،
ئوز ھوسنىدىن غۇرۇرلانغانچە.
بىر كېرىلىپ ئېگىپ بېلىنى،
دىدى كۈلۈپ كۈنگە ئوزىچە:

"سېنىڭ ھوسنۇڭ ھوسۇن بولامدۇ،
سەندە نۇردىن باشقىسى بىكار.
مېنىڭ بىلەن بېزەندى ئۇپۇق،
ھەممە نەرسە مەندىن زوقلىنار."

خىجىل بولدىمۇ، غەزەپلەندىمۇ،
بۇنى بىلمەك تەس ئىدى شۇ چاغ؛
قىزىللىق باستى قۇياش يۈزىنى،
"كورەرمىز قېنى" دىگەن هالەتتە،
بۇلۇت كەينىگە ئالدى ئۆزىنى.

شۇ چاغ كوكتە ئاجايىپ ئەھۋال:
چۈشتى گۆگۈم، تۈن ياپتى پەردە.
شۇنچە چىرايلىق ھەسەن - ھۈسەن ھەم،
سىگدى بىردىن ئۇپۇققا، يەرگە.

كائىناتنى بىزەپ نۇر بىلەن،
بۇلۇتلار ئارا چاچراپ چىقتى كۈن.
گۈزەللىككە پۈركەندى ئەتراپ،
تەبەتتىن چىقتى مۇنداق ئۈن:

"تۇغۇلۇش بار، ئۇلۇشمۇ بەرھەق،
لېكىن، ئۇلۇغدۇر قۇياشنىڭ نۇرى.
قۇياشسىز ھايات، بولماس ھېچنىمە،
قۇياشسىز غەلەت دۇنيانىڭ كوزى."

1964 - يىل، قەشقەر.

ۋەتەن توغرىلىق ناخشا

بولغىنىمدا تاغلاردىكى مولدۇر بۇلاق،
مەرۋايىتتەك ئۇنچە چېچىپ ئاقاتتىم مەن.
ئانا ۋەتەن سېنىڭ ئىزىز تۇپرىقىڭغا،
تا مەڭگۈگە كوكرىگىمنى ياقاتتىم مەن.

گەر گۈل بولسام، سېنى قۇچۇپ يىلتىز تارتىپ،
سېنىڭ ئىتىز - قىرلىرىڭدا گۈل ئاچاتتىم.
مەن سېنىڭدىن ھوسنۇمگە نۇر ئېپ تاۋلىنىپ،
ئىپار كەبى بەكمۇ خۇشبۇي ھىد چاچاتتىم.

ئىنسانىمەنكى، ئانا يەرگە گۈللەر تىرىپ،
ئوتمەكچىمەن قان ھەم تەردىن زىننەت بىرىپ.
سېنىڭ ئىشقىڭ كوزۈمدە نۇر، تەندە كۈچتۇر،
شۇڭا ئەسلا قالمىغايمەن چارچاپ ھىرىپ.

جانىجانىم، كوز نۇرۇمسەن ئانا تۇپراق،
زىلال سۈيۈڭ مىنىڭ ئۈچۈن ئارتۇق قەندىن.
سەندىكى ساپ ھاۋا بىرەر ماڭا ھايات،
ئېرىچ يىپرىڭ مىنىڭ ئۈچۈن ئىزىز تەندىن.

قۇچىقىڭدا شاۋقۇنلىنىپ جۇشقۇن ئاققان،
تىنىمدىكى قان - تومۇردۇر، ئەمەس دەريا.
قىرغاقلارغا كوكرەك يىقىپ دولقۇن ئاتقان،
دىڭىز ئەمەس، سىنى سويگەن قەلبىم گويا.

تاغ - ئېدىرلار، ئېتىز - قىرلار، ئورمانلىرىڭ،
بەخت قايناپ تاشقان گۈزەل يايلىغىمدۇر.
قەلبىمدىكى ئوتلۇق مېھرى ھارارىتىڭ،
ئەڭ قىممەتلىك، ئەڭ ئىسسىق، زور بايلىغىمدۇر.

ئېزىلگەنگە غەمگۈزار سەن ئانا ۋەتەن،
شۇڭا جاھان يوقسۇللىرى سۆيەر سېنى.
ئەرك ئۈچۈن، بەخت ئۈچۈن كۈرەشكەنلەر،
ئەڭ ئىشەشلىك سادىق دوست دەپ بىلەر سېنى.

جانجانىم، كۆز نۇرۇمسەن ئانا تۇپراق،
سوقۇپ تۇرغان يۈرىكىمسەن ئېزىز تەندە.
سېنى ئاسراپ ھاياتىمنى قىلىش تەقدىم،
سېنى مەڭگۈ كۈيلەش ئۇلۇق ئارزۇ مەندە.

1965 - يىل، قەشقەر.

خالۋاپ ئانا

قىزىلگۈل، ئەتىر گۈل ھەمدە گۈزۈملۈك،
باغچىسى چىرايلىق مۇشۇ ھويلىنىڭ.
يىراق ۋە يېقىنغا داڭقى تارالغان،
پىشقەدەم گىلەمچى نىسا ئايلىنىڭ.

چاچلىرى ئاقارغان خۇددى كۈمۈشتەك،
بارغاندۇ يېشىمۇ بەلكى يەتمىشكە.
دەستىگاھ ئالدىدىن كەتمەيدۇ زادى،
نىساخان ھارمايدۇ ئىشلەپ نەمىشكە.

بەختىيار تۇرمۇشنى، دىل شاتلىغىنى،
رەڭگا - رەڭ گىلەمگە قىلىدۇ نەقىش.
"كەلكۈن" ھەم "ئەدىيال" ... ھەر خىل نۇسخىسى،
قەلبىڭگە زوق، ئىلھام ئېتىدۇ بەخش.

پايتەخت زالىغا سېلىنغان گىلەم،
نىساخان ئانىنىڭ غۇرۇرى، پەخرى.
شۇ گىلەم ھوسنىدە ئېتىدۇ ئەكس،
گىلەمچى ئانىنىڭ غۇرۇرى، بەختى.

1975 - يىل

ئۇلۇغۋار سەن باتۇر جىيفاڭجۈن

شان - شەرەپلىك جىفاڭجۈن ئۇزۇڭ،
باتۇرلۇقىنىڭ، غەلبىنىڭ كانى.
سەن بولغاچقا ئۇلۇق ئېلىمنىڭ،
قوغدالماقتا شوھرىتى، شانى.

ۋەتىنىمنىڭ سەن بۈيۈك گىگانت —
يىمىرىلمەس پۇلات قورغانى.
سېنى باتۇر قىلىپ ئۇستۇرگەن،
ماۋزېدوڭنىڭ ئۇلۇق سىشياڭى.

بەختىمىزنى قوغدايسەن كۈن - تۈن،
كوكنى تىرەپ تۇرغان تاغ بولۇپ.
سېنىڭ ئىزىڭ چۈشكەن تاغۇ - دەشت،
نەنىۋەندەك بولدى باغ بولۇپ.

دادۇخېنىڭ زۇمرەت دولقۇنى،
سېنى كۈيلەپ خوشال شاقىرار.
جەنۇپتا ھەم ئۇزاق شىمالدا،
ساۋ خېيىڭنىڭ ئىزى پارقىرار.

كۈيلىمەكتە سېنىڭ ھەسسەڭنى،
داچىڭدىكى نېفىت دەرياسى.
كۈيلىمەكتە سېنىڭ قىسسەڭنى،
تىيانشاننىڭ بۇلبۇلگوياسى.

سويۇندۇ ئەسلىسە سېنى،
چاۋشەندىكى تۇققان - قېرىنداش.
پەخىرلىنىپ سوزلە ھېكايە،
بىللە بولغان جەڭچى ئاكۇپداش.

نەۋقىران بىر باتۇر شۇڭقار سەن،
غەلبىدىن قاناتلار قاققان.
ۋەتىنىمنىڭ دەريا - تېغىنى،
سويۇپ دىلىدىن باغرىنى ياققان.

ئۇلۇغۋار سەن باتۇر ئارمىيەم،
تەبرىكلەيمەن قۇتلۇق تويۇڭنى.
چەكسىز ھورمەت ئىپتىخار بىلەن،
تەقدىم ئەتتىم مۇشۇ كويۇمنى.

1977 - يىل، ئۇرۇمچى.

يېڭى يىل كېچىسى

يېڭى يىلنىڭ ئاخشىمى زەپ مۇسەپپا بىر تۈن،
رەڭدار چىراق نۇرلىرىغا چومۇلگەن ھەر يان؛
ھەممە يورۇق چىھرىلەردىن ياغىدۇ شاتلىق
چەكسىز خوشلۇق كۈلكە بىلەن يايرايدۇ ھەر جان؛
ئوتتۇق بىلەن ئۇزاپ كەتتى بۇگۈن كونا يىل
كۈندەك پارلار ئالدىمىزدا كەلگۈسى نىشان.

يىگىتلەرنىڭ قەلبى گۈزەل ئارزۇلارغا بەند.
گۈزەل قىزلار خوشلۇقىدا كۈلىشەر خەندان.
ياڭرار مۇقام، ئەل نەغمىسى، جاراڭلار ئەتراپ،
نازۇك تەنلەر سىرغىپ ئويىنار يايرىشىپ چەندان.

بۇرۇختۇرما ئون يىلنى، مەن چۈشەردىم ئەسكە،
ئۆتتى ئۇلار ئويناماي ھەم كۈلمەي باغرى قان،
كىنو، كىتاپ، ئۇسۇل – ناخشا، مەنىۋى تۇرمۇش،
ئىلىم – پەن ھەم ئىجادىيەت قىلىندى پايخان،
ئەقىل – ئىدرەك ئىگىلدى بولدى بەكمۇ خار،
ئەقىلسىزلەر يۇرتنى سوراپ سۈرۈشتى دەۋران،
ئىخ! ياشلىقىم، جۇشقۇنلۇغۇم كەتتى بىھۇدە،
نەچچە يىللىق مېھنەت ئەجرىم قىلىندى ۋەيران.
يە بىر كىتاپ، يە بىر قەلەم قالمىدى مەندە،
توھمەتخورلار ئالدىدا مەن بولدۇم جىن – شەيتان.
ئاشۇ مەھەل ھايدالدىم ھەم خىزمەتتىن، يۇرتتىن،
باسقان ئىدى گەدىنىمدىن ھاقارەت – بوھتان.
مەن پالاندىم ئىنسان ئاياق باسمىغان جايغا،
قايغۇ – ئەلەم چوللىرىدە بولدۇم كوپ سەرسان.
باياۋاندا بوز يەر ئاچتۇق، يۈزدەك "گۇناكار"،
بوتوك ئىدى بېشىمىزدا بىر سولچى خاقان.
ملتىق بىلەن ساقلار بىزنى كېچەيۇ – كۈندۈز،
نۇگىنۇ كەبى يەلكىمىزدە سورىدۇق ساپان.
"ياخشىلاردىن ئات قالىدۇ يامانلاردىن دات"
ئاقىلانە ماقالدۇر بۇ قەدىمدىن قالغان.
بىزلەر چاپقان كەتمەنلەرنىڭ ئىزى بولدى گۈل
يېشىل كىمخاپ تون يېپىندى چەكسىز باياۋان.
ھەقىقەتنى باھالاشتا خەلق ئەڭ ئادىل،
قالدۇققۇ بىز خەلقىمىزنىڭ ئاغزىدا داستان.
لەنەتلەرگە مۇپتىلا بوپ كويىدۇرگە شۇملار،
بولدى رەسۋا ئەل ئالدىدا ئېچىلدى يالغان.

يالماۋۇزنىڭ ئاچ ئاغزىدىن قۇتقازدى بىزنى،
كومپارتىيە يولباشچىمىز بىزگە قەدىردان.
قۇتۇلمىساق گور ئاغزىدىن ئەگەردە بىزلەر
بونداق خوشال جەم بولۇشقا نەدىدى ئىمكان.
كەلگۈسىگە شىجائەتلىك تاشلايلى قەدەم،
ئېيتقىن ناخشا، ئوينا ئۇسۇل ئەي دوستۇ – ياران.

ئەنە بەخت مۇقامىغا ياڭرايدۇ دۇتار،
ئۇ كىچىلەرنىڭ ئاستىدا پىر ئايلىندۇ يەر،
بۇلبۇل بولۇپ پەلەكلەرگە ئۇچىدۇ ناخشا
قانىتىنى يېيىپ تۇزدەك ئوينار پەرىلەر.
كۆي كۈيلىمەس، شادىيانىغا ئوينىماس نىچۈن
قۇياش پارلاپ، دىللار يايراپ، كۈلسە تىلەكلەر.
بۈگۈن بۇندا جەم بولۇپتۇ، يېڭى سەپەردە
پەرھات بولۇپ تاغنى يارغان باتۇر بىلەكلەر.
گۈزەل، پارلاق كېلىچەككە بولۇپ جىن ئاشىق،
ئىشقى ئوتى گۈلخان بولغان ئوتلۇق يۈرەكلەر.
كەلگۈسىگە شىجائەتلىك تاشلايلى قەدەم،
ئۇلۇق ئىشلار ئۈچۈن ئەندى تۈزەيلى پىلان.
ئاغدۇرۇلدى يەلكىلەردىن بالانىڭ تېغى،
ئېلىمىزنى قۇدرەتلىك قىپ تۈزەيلى ئوبدان.

ئېزىز دوستۇم، مۇڭغا چوكۇپ قالىسەن نىچۈن،
ئوكۇندىڭمۇ ئاسارەتلىك ئون يىلىڭ ئۈچۈن.
باھار كەلسە بىخلار سۈرۈپ ياشىرار دەرەخ،
قىش سوغىدا قاقشال قىلىپ قويسىمۇ جۇدۇن.

كومپارتىيە بەخش ئەتكەن يېڭى دەۋردە،
خۇددى باھار نوتىسىدەك ياشاردۇق بۈگۈن،
يۈرەكلەردە سۆيگۈ ئوتى لاۋۇلدار ئەجەپ،
گۈزەل يارنىڭ رۇخسارىغا ئېرىشىش ئۈچۈن.
يار ۋەسلىگە يېتىشكە قالمىدى ئۇزاق،
ھە، يىگىرمە داۋان ئاشساق يېتىمىز پۈتۈن.
قېنى كۆرەش تۇلپارىنى مىنەيلى دەرھال،
دىلدىن سۆيگەن ئىستىقبالغا تېز يېتىش ئۈچۈن.

يېڭى يىلنىڭ ئاخشىمى زەپ مۇسەپپابۇ، تۈن،
يېڭى بەخت شاتلىقىدا ئويناىدۇ دىلىم.
يېڭى بەخت قوشىقىنى ئېيتىم زوق بىلەن،
بەختىم يېڭى، ھەم يېڭىدۇر بۈگۈن بۇ يېشىم.
يېڭى يىلنىڭ شەرىپىگە توقۇدۇم قوشاق،
بەخت ئىچىدە يۈرەك بىردەم تاپمىغاچ تىنىم.

1978 - يىل، ئۈرۈمچى.

گىلەمچى قىز مۇنبەردە

گويا يايلاق پۈركەنگەندەك تۈرلۈك دالا گۈللىرىگە
زال تولغانتى ھەر مىللەتنىڭ ئىلغار يىگىت - قىزلىرىگە.
گىلەمچى ياش ئۇيغۇر قىزى، سۆزلەر خۇشال زوقتا
تولۇپ،
ئەنە بۈگۈن كومسومۇللار قۇرۇلتىيى مۇنبىرىدە.

ئاڭلىغانىمەن چوڭ ئانىسى ئۆلگەن ئىكەن قانلار يۇتۇپ،
مەن بىلىمەن ئانىسىمۇ دۇچەك بولغان ياشلا تۇرۇپ.
دەستىگاھنىڭ ئالدىدىن ھېچ قوپالمايتتى كېچە - كۈندۈز،
پۇتلىرىدا يوغان كوتەك ھەم سىلىنغاچ ئىپىر قولۇپ.

بىر يېنىدا سۇ قاپىغى، بىر يېنىدا تېرىق نېنى،
دەستىگاھتا ئۆمرى ئۆتۈپ ئازلاقالغان ئىدى جېنى.
ئۇ توقۇغان گىلەملەرنىڭ سانسىز ئاقاق ئورۇشىنى،
بوياق ئەمەس بويىغىنى كوزدىن ئاققان ياش ۋە قېنى.

بەخت ئىچىدە ئۆستى بۈگۈن تەلەيلىك قىز گۈلى رەنا،
ماڭلىيىدىن سويدى قۇياش، بەخت بەردى داھى دانا.
ئانىسىنىڭ پەنجىسىنى، قايچىسىنى تۇتۇپ ئۇ قىز،
توقۇماقتا گۈزەل گىلەم بار بۇنىڭدا چوڭقۇر مەنا.

قىز قەلبىگە يېڭى باھار چەكسىز شاتلىق بەخش ئەتتى،
"بەخت" ناملىق گىلەم توقۇپ ئەل بەختىنى نەقىش ئەتتى.
ئاشۇ گىلەم كوز چاقناتتى بۈگۈن جاھان بازىرىدا،
كۆيلەپ خەلقىم ئىدرىكىنى يەر جاھانغا داڭقى كەتتى.

كومپارتىيە باشلاپ ماڭدى بىزنى گۈزەل ئىستىقبالغا،
شۇڭقار بولۇپ ئۇرلىمەكتە گىلەمچى قىز دادىل ئالغا.
ئاشۇ گۈزەل ئىستىقبالنى نەقىش قىلىپ گىلىمىگە
كورستىشكە قىز جاسارەت قەسەم بەردى ھاياجاندا!

1978 - يىل ئۈرۈمچى

ئۇ قەلبىمدە، كۈيۈمدە مېنىڭ

سايرايمەن بۇلبۇل بوپ، سايرايمەن تىنماي،
ئۈيتىمەن ئىشچانلار سۆيگەن ناخشىنى.
كۈيلەيمەن كۈيۈمدە، كۈيلەيمەن تىنماي،
دادۇينىڭ شۇجىسى داڭدار ياخشىنى.

چاچلىرىڭ ياختىدەك ئاقارغان ئانا
ۋە لېكىن كوزۇمگە كورۇنۇسەن ياش.
يۈزۈڭنى باسقاندۇر نۇرلۇق سىزىقلار
ۋە لېكىن قەلبىڭدە پارلايدۇ قۇياش.

ئىلغار بوپ يېزىدا ياشلار قاتارى،
ئۆتكەن يىل تاقىدىڭ كوكسۈڭگە مېدال.
غەيرىتىڭ يېتىپتۇ پەلەككە يەنە
كۆلدۈڭسەن ھەي ئانا، ئاجايىپ خوشال.

ئەسلىسەڭ ۋەدەڭنى چاقنايدۇ كوزۈڭ،
ئەسلىسەڭ شۇ كۈننى تۈگمەس سوزۈڭ.
تومۇرۇڭ قېنىدا ئاقىدۇ قۇۋۋەت،
پەلەككە قاناتلار قاقسەن ئۆزۈڭ.

يېتەكلەپ ئاممىنى شۇ يىلى كۈزدە،
ئەسىرلىك تىنىڭ يەرگە باشلىدىڭ ئۇرۇش.
ھاياتسىز چۆللۈكتە قايىندى ھايات،
بوز يەردە باشلىدىڭ كاتتا قۇرۇلۇش.

ئالتۇننىڭ كانىغا ئايلاندى بوز يەر،
ئەمەلگە ئاشماقتا ئەسىرلىك خىيال.
بىپايان چۆللۈكتە قايىندى ھايات،
كىم سېنى دەر موماي ۋە ياكى ئايال.

كۈمۈشتەك چېچىڭغا قارىسام ئانا،
ئۆتمۈشۈڭ ئېسىمگە چۈشىدۇ مانا.
قۇل ئىدىڭ، گۈل بولدۇڭ يەتتىڭ مىراتقا،
پارتىيە بەردى بۇ بەختىنى ساڭا.

× × ×

سايرايمەن بۇلبۇل بوپ، سايرايمەن تىنماي،
ئۈيتىمەن ئىشچانلار سۆيگەن ناخشىنى.
كۈيلەيمەن كۈيۈمدە، كۈيلەيمەن تىنماي،
جەننەتخان شۇجىنى — داڭدار ياخشىنى.

1979 - يىل

سەپەر ناخشىسى

(داستان)

مۇقەددىمە

قۇمباغ ۋە ئالتۇنبۇلاق دادۇيىدە
ئەتراپقا داڭقى كەتكەن ئىككى ياشنىڭ،
"پالۋان" دەپ ئاتىلاركەن يىگىت ئۇندا
"چىۋەر" دەپ نامى باركەن قەلەم قاشنىڭ.

گۈلا رنى يولدا كوردۇم تالاي قېتىم،
قەلبىمنى شىجائىتى ئەتتى شەيدا.
ئەزىمەت شوپۇرلا رنى كۈيلەي دىگەن
ئىشتىياق يۈرۈگۈمدە بولدى پەيدا.

1 - باپ يولدىكى ئۇچرىشىش

چىرايلىق كۈلۈپ يۇرتقا كەلدى باھار،
قىيالا ر، ئىدىرلا ردا كورۇنمەس قار.
قىيان سۇ ئۇرغۇپ ئاقار جىرالا ردىن
مۇنبەت يەر ئىللىق نەپەس ئېلىپ ياتار.

ئاسماندا تۇرنا كېلەر قاتار - قاتار،
ئۇسمۇرلەر قالىغاچقا ئۇگا ياسار.
ئېتىزدا تىراكتورلا ر گۈلدۈرلەيدۇ،
موتورنىڭ ئۈنى چەكسىز بوزنى قۇچار.

قۇياشنىڭ نۇرلىرىدا كۈلۈپ يايراپ
ياتىدۇ زۇمرەت تاغنىڭ ئېتەكلىرى.
گويا كى تۈنجى ياققان ئاپپاق قاردەك
ئېچىلغان ئىدى ئۈرۈك چېچەكلىرى.

ئۈزۈن يول خۇددى گۈزەل كۈمۈش بەلۋاغ،
بۈككىدە دەرەخزارلىق ئىككى چېتى.
چېچەكزار ئاپپاق يېزا يوللىرىدا،
كەلمەكتە بىر ماشىنا ئۇچقان پېتى.

كابىنكا كۆن نۇرىدا تۇرار چاقناپ،
موتورنىڭ يىراقلا رغا ئۈنى كېتەر.
توتىنچى تېزلىك بىلەن ماشىنىنى
ياش يىگىت زوقى بىلەن ھەيدەپ كېلەر.

يىگىتنىڭ چاچلىرىنى يەلپۈپ ئۆتەر،
كابىنكا كوزنىگىدىن ئۇرغان شامال.
ماشىنا ئۇچار خۇددى ئوقيا كەبى
شوپۇرنىڭ قەلبىگە زوق بېرەر بۇ ھال.

بالىلىق چېغىدىلا ماشىنىنى
ھەيدەشنى قىلار ئىدى ھەۋەس.
گۈر قىلىپ ئوقتەك ئۆچسا پولات ئاتلار،
زوقلىنىپ قارار ئىدى ئاڭا بىر پەس.

بۇلتۇر كۈز (مول ـ ھوسۇللۇق ئالتۇن پەسىل)
قومباغمۇ بىر ماشىنا ئالدى سېتىپ.
ھەر ئۇنىڭ ھەۋەسكارى مەممەتجانغا
ماشىنا ھەيدەش ئەمدى بولدى نېسىپ.

كابىنكا ياش يىگىتنىڭ گويا ئۆيى،
ماشىنا چىن دىلىدىن سۆيگەن يارى.
كۈندۈز ـ كېچە ئايرىلمايدۇ قەدىرداندىن،
چېتىلغان كەبى ئاڭا يۈرەك تارى.

ئىسقىرتىپ كېلەر ئىدى شوخ بىر كۈيگە،
زوق بىلەن گاھى ناخشا كېتەر ئېيتىپ.
گويا توز قانىتىدەك ۋادىلارنى
ۋە توپ ـ تۈز ئۆزۈن يولنى كۈيگە قېتىپ.

ماشىنا كېلەر ئىدى ئۇرۇقلۇقنى
كوزۇپقا لىق تولدۇرۇپ (پەۋەس بېسىپ).
ئىككى يۈز كىلومېتىر يول باسقاندا!
بىر "جېپفاڭ" ماشىنىدىن كەتتى ئۆتۈپ.

ئۆتكەندە ماشىنىدىن يانداپ شۇ چاغ
كىمدۇ دەپ "يالت" قىلىپلا قارىدى تېز
ئەجەپ ئىش،
كابىنكىدا كۈلۈمسىرەپ
رول تۇتۇپ ئولتۇراتتى بىر گۈزەل قىز.

يىگىتنىڭ تېچ ياتقان يۈرىگىنى
ھەيرانلىق ھەم ھاياجان ئالدى چۇلغاپ.
ئارقىدا كېلىۋاتقان ماشىنىغا
پات ـ پاتلا قارار ئىدى بويىنى تولغاپ.

ئۈشتۈمتۇت تاراقلىدى موتور ئەجەپ.
ماشىنا ئاستىلىدى بۇ دەم بىرئاز.
قىزچاقنىڭ ماشىنىسى كەلدى يېتىپ،
ياڭرىدى يېقىملىق بىر خۇشخۇي ئاۋاز:

"ھە، ئۇستام، قېنى غەيرەت نەگە كەتتى،
ئاستىلاپ قالدى ئەجەپ ماشىنىڭىز.
ئاۋازى غەلىتىلا ئاڭلىنىدۇ،
تۇمۇقاپ قالدىمىكىن موتورىڭىز."

يىگىتمۇ بەردى جاۋاپ شوخلۇق بىلەن:
"تۇلپارىم تېخى زادى تالغىنى يوق،
ئۆتكەندىن بۇيان پېقىر ئىلگىگە ئۇ
مەنزىلگە يېتەلمەستىن قالغىنى يوق."

ياش يىگىت كۈچەپ شۇئان باستى گازنى،
تېزلىكنى ئاشۇردى ئۇ ئەندى ھەدەپ.
ئىچىدە ئويلايتتى ئۇ: "كېتىپ ئالاي،
شۇ قىزنىڭ كۈلكىسىگە بولماي سەۋەپ."

كونىسلار بىلىپ ئېيتقان "ئاغرىقنى گەر
بوشۇرساڭ ئاشكارىدۇر ئۆلۈمى" دەپ.
گوياكى يىگىت بىلەن قېرىشقاندەك،
توختىدى ماشىنىمۇ ئۇنى پەسلەپ.

خىجىللىق ئىلكىدە ھەم بولۇپ تىت - تىت،
ياش يىگىت كابىنكىدىن چۈشتى يەرگە.
موتورنى تەكشۈردى ئۇ ئېچىپ شۇ ئان،
كېسەلنى تاپالماستىن پاتتى تەرگە.

شۇ ئاندا گۈرۈلدىتىپ ماشىنىنى،
بۇ يەرگە يېتىپ كەلدى گۈزەل قىزمۇ —
دىدى ئۇ: "كەتتىڭمۇ دەپ ئويلىسام مەن،
مەنزىلگە يەتمەي بۇندا تۇرۇپسىزغۇ؟".

"بۇنىڭغا راست تومۇ تەككەنمىكىن؟
نىمە ئىش بولغىنىنى بولماس بىلىپ".
توختىتىپ ماشىنىنى چۈشتى ئۇ قىز،
كېلىشكەن بەدىنىنى يىنىك ئېلىپ.

يۇمۇلاق، بۇغداي ئۈگلۈك يۈزلىرىنى،
زىننەتلەر ئەگىم - ئەگىم قەلەم قېشى.
كېلىشكەن زىبا بەدەن، غۇنچە بويلۇق،
يىگىرمە ئىككىلەردە باردۇر يېشى.

چاقنىغان ئۇنىڭ شەھلا كوزلىرىنى،
گويا تۈن كېچىدىكى يۇلتۇز دەيسەن.
جالادەك ئۆزۈن ئورۇم چاچلىرىنى،
قاپقارا بۇلۇت ياكى قۇندۇز دەيسەن.

يارىشىپ پاكىز، رەتلىك ئىشچى كىيىم،
ھوسنىگە يەنە ھوسۇن قوشقان ئىدى.
چېچىغا كېلىشتۈرۈپ قىسىۋالغان،
بار ئىدى چوغدەك قىزىل گۈلى تېخى.

تاڭ پەيتى گۈلزاردىكى گۈلغۇنچىدەك،
ھال رەڭلىك لەۋلىرىدە تەبەسسۇمى.
كابۇتنى ئېچىپ بىر دەم تەكشۈردى - دە،
يىگىتكە قاراپ ئۇ شۇنداق دىدى:

"بايىلا ئاۋازىدىن بىلگەن ئىدىم،
كويۇپتۇ ئويلىغاندەك پاچىمىنگى.
ئەتتەگەي يوق ئىدى - دە، زاپاس مەندە،
ئەتىگەن ئىشلەتكەنتىم ئۇنى تېخى".

"يوق ئۇندى ئۇزەمدىمۇ، — دىدى يىگىت، —
يېگىنى قەيەردىنمۇ تاپاي ئەمدى".
ئۇنچىدە جىلى بولۇپ ئويلايدۇ ئۇ:
"بۇ قىزنىڭ كۆلكىسىگە قالدىم ئەمدى".

قەلەمدەك قاشلىرىنى تۇرۇپ بىر دەم،
تۇردى قىز بۇ ئىش ئۈچۈن ئويلاپ ئامال.
"بىر ئەپلىك چارە تاپتىم، قاراڭ" دەپ ئۇ،
يىگىتكە قىلدى خىتاپ شۇ دەم خوشال.

بىر يېگى خىروم پىدەي ئالدى - دە، قىز،
پاچىمنىڭ ئۈچۈن دەرھال كەستى چەللەپ.
قىردى ھەم سىلىقلىدى پىدەينى ئۇ،
ھەم ئۇنى ئۇز جايىغا سالدى دەللەپ.

يىگىتنى خىجالەتنىڭ كىيمىسىدە،
ھەيرانلىق دەرياسىغا سالدى بۇ ھال.
قىز دىدى: "ئۈچ - توت سائەت چىداش بىرەر،
بىكەتكە يېتىشىشكە بۇنداق ئامال".

"چىۋەر قىز، — دىدى يىگىت تارتىنغاندەك، —
بىلىشكە بولامدىكىن ئىسمىڭىزنى:
يۇرتىڭىز قىز - يىگىتكە سوزلەر ئىدىم،
چىۋەرلىك، ماھارەتلىك ھەم بىگىسىڭىزنى".

كۆلدى قىز، گۆلدۈرلەتتى موتۇرنى،
گويا كى قانات ياساپ ئۇچۇپ كەتتى.
شۇ كۆلكە (بۇنى تېخى بىلمەيدۇ قىز)،
يىگىتنىڭ يۇرىگىنى قوچۇپ كەتتى.

تاش يولدا قوغلاشقاندەك ئىككى "جىيىپاڭ"،
بىرىنىڭ ئارقىسىدىن بىرى بارار.
ياندىكى ئەينىگىدىن كورۇپ قىزنى،
ياش يىگىت زوقى بىلەن كۆلۈپ قويار.

بۇككىدە چېچەكزارلىق يولنىڭ چېتى،
يېقىنلاپ ماشىنىغا ئاچار ئىتەك.
بولارنى قوتلىغاندەك تاغ ساباسى،
كابىنكا كوزنىگىدىن تاشلار چېچەك.

يىگىتنىڭ يۇرىگىدە ئاجايىپ ھىس،
ئۇچقۇر شوخ خىياللارغا پېتىپ كەلدى.
قومباغنىڭ چېگرىسىغا يېقىنلىشىپ،
ئىككى يول ئاچىلىغا يېتىپ كەلدى.

"قومباققا چوشۇپ ئوتۇڭ، — دىدى يىگىت، —
كورۇسىز بىزنىڭ يېگى يېرىمىزنى".
"كورۇشكە كەلمەكچىمەن، — دىدى ئۇ قىز، —
ئىسىزمۇ بىر كورۇڭ تاغلىق يېزىمىزنى".

گۈزەل قىز گۈگىرتىپ ماشىنىنى،
چېچەكزار يولى ئارا مېڭىپ كەتتى.
ئۇ كەتتى، لېكىن يىگىت يۈرىكىگە
سوۋۇماس ھارارەتنى سېلىپ كەتتى.

2 - باپ. گۈزەل ئارزۇ

ھەر كىمنىڭ بار ئۆزگىچە پەزىلىتى،
ھەر يۇرتنىڭ ئۆز ھۆسنى بار، زىننىتى بار.
تەبىەت «ئالتۇنبۇلاق» دادۇيسىگە،
ئاجايىپ گۈزەللىكنى قىلغانتى يار.

تولغىنىپ خۇددى كۆمۈچ بىلەيزۈكتەك،
كۆۋەجەپ پەستە ئىككى دەريا ئاقار.
قۇچاقلاپ مول ھوسۇللۇق قىرغاقلارنى،
چىن مېھرى بىلەن گويا باغرىنى ياقار.

شاپتۇلا، ئالما ئانار، ياۋا ئۈرۈك،
قاپتالنى زىننەتلەپتۇ ئېتىپ چېچەك.
رەڭگا - رەڭ تاغ گۈللىرى پاياندازدۇر،
جەننەتتەك بىر ماكاندىن بىرەر دېرەك.

بۇ يەرلەر ئەگىم - ئەگىم ھەممە تىكتۇر،
بارغانچە ئېگىزلىككە ئۆرلەيدۇ يول.
ماشىنا ماڭار ئاستا بېرىپ سىگنال،
يول بۇندا يىلان ئىزى، ئەمەس ئۇدۇل.

شۇ يولدا ماشىنىنى ھەيدەپ چەۋەر،
كەلمەكتە قەلەم قاشلىق، كوزى شەھلا.
قەلبىنىڭ سۈزۈك، نۇرلۇق ئاسمىنىدا،
ئەندىشە بۇلۇتلىرى كەزمەس ئەسلا.

بۇ يوللار قىزغا تونۇش ئەزەلدىنلا،
ئىزلىرى چۈشكەن ھەر تاش قىيالارغا.
بىر چاغلار يۈدۈپ ئەپلەك شىگىلىسىنى،
ماڭغانتى چۆمۈپ شېرىن خىياللارغا.

ئۇ چاغلار تاغ يوللىرى چىغىر ئىدى،
ماشىنا تۈگۈل ئۇلاق ئۆتەلمىگەن.
يۈز ياشار قېرىلارمۇ باشقا يۇرتنى،
ئۆمرىدە بېرىپ سەيلى ئېتەلمىگەن.

بۈگۈنكى ئالتە داۋان، چوڭقۇر ھاڭلار،
گوياكى كويىقاپتەك تۇيۇلاتتى.
يۈرەكلىك ئەزىمەتمۇ ئۆتكىنىدە،
تەشۋىشتىن بېشىدىن تەر قۇيۇلاتتى.

ئېيتىڭا، ئاڭلىمىدى دەمسىز شۇ قىز،
كىملەرنىڭ تەھدىت، تەنە - تاپىسىنى.
تېخنىكا ئىگەللەشكە ماڭدى ئاخىر،
كوندۇرۇپ تەشۋىشلەنگەن ئانىسىنى.

بىر يىلى «ئالتۇنبۇلاق» باتۇرلىرى،
پارتىلىتىپ تاغۇ - تاشنى، قۇراملارنى!
قاپتالنى ئايلاندۇرۇپ ياسىدى يول،
ئۈركىتىپ ئارقار، كىيىك، مارالىلارنى...

شۇنىڭدىن بۇيان «ئالتۇنبۇلاق» لىققا،
قوغۇنلۇق يولى بولۇپ قالدى شەھەر.
تۈنجى رەت ماشىنىنىڭ گۈدۈگىدىن،
ئويغاندى تاغلىق مەلە بىر تاڭ سەھەر.

مەلىگە موجىزاتنى ئېلىپ كەلگەن،
قەلبىدە چوغى بار شۇ رەنا ئىدى.
ھوسنىمۇ، قەلبىمۇ ھەم باغدەك گۈزەل،
قىزلارنىڭ ئىچىدىكى بەرنا ئىدى.

ئېغ! ئەمدى ئۇ ئىشلارغا خېلى بولدى،
ئويلاپ قىز يېقىملىق بىر كۈلۈپ قويدى.
داۋاندىن ئۆتۈپ يېزا يوللىرىدا،
قىزلىتىپ ئۇ بەشىنچى خوتقا قويدى.

ئېتىزدا دولقۇنلايدۇ يېشىل مايسا،
بۇ يىلقى مول ھوسۇلدىن بېرىپ بەلگە.
خۇشاللىق چولغۇۋالدى قىز دىلىنى،
ھېقىقەتەك لەۋلىرىدە ياندى كۈلكە.

مايسىغا سۇ ياقىلاپ يۈرەر قىزلار،
چىمەندە قىزىل لالە ئېچىلغاندەك.
ماشىنا قارشىسىغا ئۇچتى ئۇلار،
جىنىغا گوياكى جان قېتىلغاندەك.

كوزۇپتىن خالتا - خالتا ئوغۇتلارنى،
ئۈزاتتى رەنا بىر دەم تاپماي تىنىم.
"ھارغانسەن تىنماي قاتناپ، — دېدى قىزلار، —
قويغىنا، ئەمدى ئارام ئالغىن جېنىم".

تۈگىدى بىر كۈنلۈك ئىش، لېكىن قىزنىڭ،
ئويىگە كەتكىسى ھېچ كەتمەس ئىدى.
دىلىدا ئويغانغان ھىس - ھاياجاننى،
ھېچكىمگە زادى بايان ئەتمەس ئىدى.

مايسىغا ئوغۇت چاچقاچ ئويلايدۇ ئۇ،
يولدىكى كورۇنۇشنى ئەسلەپ بىر - بىر.
"ئىمىشقا ئىسمىمنى مەن ئېيتمىدىمكىن؟"
ئويلايدۇ چۈشىنەلمەي بۇنى ھېچبىر.

"ئەجەپ ئىش، ئۇ يىگىتنىڭ ئىسمى كىمكىن؟
ئۇ بىزنىڭ كەنتىمىزنى بىلەمدىكىن.
ماشىنا نومۇرىدىن بىلگەن بولسا،
بىر كۈنى بىز تەرەپكە كېلەمدىكىن؟"

3 - باپ. شېرىن تۇيغۇ

ئوتقاشتەك نۇرلىرىغا كەچكى شەپەق،
چۆمدۈردى كەڭ دالىنى، ئېدىرلارنى.
شوخ كۆلكە، چۇقان - سۈرەن كەتتى قاپلاپ،
ئېدىرنىڭ باغرىدىكى چېدىرلارنى.

قاسىمجان باشچى بولۇپ ياشلار دۈيى،
بۇ يەردە بىنام ئاچقان ئىدى بۇ يىل.
كۆپۈشكەن قارا بۇغداي نېنى ئوخشاش،
تۇپراقنى كورگىنىڭدە سويۈنەر دىل.

ئاشخانا چېدىردىن تارالماقتا،
مەزىلىك تاماقلارنىڭ ھىدى خۇشبۇي.
ئالمدەك رەنا قىزلار، شوخ يىگىتلەر،
تاماقنى يېيىشمەكتە شۇنچە خۇشخۇي.

باشلاندى ئەمدى كەچكى قايناق تۇرمۇش،
بەزىلەر ئېيتار ناخشا چېلىپ راۋاپ.
قاسىمنىڭ سويگەن يارى گوھەرنىسا،
ھارمايدۇ شوخ پەدىگە ئۇسۇل ئويناپ.

بەزىلەر گېزىت كورەر، ئوقار رومان،
بەزىلەر رادىيوغا سالار قۇلاق.
قانچىسى نۇرەخمەتكە يىلمىندۇ:
"چوچەكنىڭ داۋامىنى ئېيتساڭ قانداق".

مەمەتجان ئىللىق يەرگە يانپاشلىغان،
كەتتى بىر خىيالغا ئۇ قاراپ ئايغا.
يولدىكى ئىشلار چۆشۈپ بىر - بىر ئەسكە،
ئويلايدۇ: "يۇرەر ئۇ قىز قايسى جايدا؟

كەچكىچە بىرلا شۇنى ئويلايمەنغۇ،
مۇھەببەت دىگىنى يە مۇشۇمىكىن.
ئويلايمەن ئاخىرىغا يېتەلمەيمەن،
ئېيخ! ئۇ قىز ئويلىرۇمنى بىلمەس لېكىن".

كېلىشكەن بۇرۇتىنى بۇراپ يىگىت،
چالدى - دە، خوش ئاھاڭلىق دۇتارىنى.
يېقىملىق لەرزان ناخشا كەتتى ياڭراپ،
تىترىتىپ يۇرەكلەرنىڭ زىل تارىنى:

سەن قاياقتىن كېلىسەن،
چىرايلىغىم كوزى خۇمار.
ساڭا كوزۇم تەگمىسۇن،
بوينۇڭغا ئاسقىن كوز تومار.

ناخشىنىڭ سوزلىرىنى ئوز ئىچىدە،
تەكرارلاپ يىگىت يەنە ئويغا چوكتى.
قەلبىدە بىر ئوتلۇق ھىس مەۋج ئۇرۇپ،
ئاخىرى بىر قارارنى دىلغا پۈكتى.

× × ×

زەپ گۇزەل تاغلىق يۇرتكەن «ئالتۇنبۇلاق»،
قاپلىغان ھەر تەرەپنى تۇرلۇك چىچەك.
كۇزلىگى ئوتۇپ قالساڭ يىگىت - قىزى،
ئۇزۇتار ئالما، ئانار ئىتەك - ئىتەك.

كەلمەكتە مەمەت پالۋان بىرىپ سىگنال،
بۇ يۇرتنىڭ دەرەخزارلىق يولى بىلەن.
كابىنكا ئىچىدىكى گۇلدەستىنى،
ياسىغان ئىدى تاغنىڭ گۇلى بىلەن.

ئويلايدۇ "شۇ گۇللەرنى ئىلىپ ئۇ قىز،
قاپقارا چاچلىرىغا ئالسا قىسىپ.
قانچىلىك بەخت ئىدى ئاشۇ كوزلەر،
بىر ئوتلۇق بىقىشنى ئەتسە نىسىپ".

ناخشىدىن جان كىرگۇزۇپ ۋادىلارغا،
ئىشلەيتتى بىر توپ قىزلار كىۋەزلىكتە.
پۇتايتتى ھارام شاخنى، ياۋا چوپنى،
ئوز - ئارا بەسلەشكەندەك چىۋەرلىكتە.

ئىرىقتىن بىر ياش يىگىت ئوتتى ئاتلاپ،
مەمەتجان تورمۇز قىلدى كورۇپ شۇ چاغ.
ئالدىراپ كەپىنكىدىن چۈشتى يەرگە،
يىگىتلەر بىر - بىرىگە ئاچتى قۇچاق.

"ئۇچاردى سىنى بۇگۇن قانداق شامال؟
قانداقمۇ تاپالىدىڭ بۇ يەرنى سەن"
سوئالغا سوئال بىلەن بەردى جاۋاپ:
"قەيەردىن تاپسام بولۇر شوپۇرنى مەن؟"

"ۋاھ! تىخى، يۇرتىمىزنىڭ قالغىچىنى،
ئاغىنە، يۇرمىگەنسەن ئەگىپ يانا.
ھە، بولدى قىزارمىغىن قىلدىم چاخچاق،
سوزۇمدە يوق مىنىڭكى باشقا مەنا.

ئىش بىلەن ئىككى كۇننىڭ ئالدىدىلا،
ئالدىراپ يولغا چىقىپ كەتكەنتى ئۇ.
كەچ قاپسەن دوستۇم ئۇنى كورۇشكە سەن،
بۇ چاقىدا داخىيەنگە يەتكەندۇ ئۇ".

"قالتىسقۇ، — دىدى يىگىت ھەۋەس بىلەن،
چاقىندى ھاياجاندا ئىككى كوزى. —
بىر قىتىم ماشىنامنى توزەپ بەرگەن،
چىۋەركەن يۇرتۇڭلارنىڭ شوپۇر قىزى".

شىر مەمەت چۈشەنمەدى ئوز دوستىنىڭ،
بۇ يەرگە كىلىپ سوزسىز كەتكىنىگە
نەگىدۇ ئالدىرىغاندەك تىزلىك بىلەن،
كابىنكا ئىشىگىنى ئەتكىنىگە.

4 ـ باپ. سەپ ئالدىدا!

زەپ گۈزەل كەلدى بۇ يىل قۇمباققا ياز،
دوستىخان يېيىپ نازۇ ـ نىمەتكە باي.
ئالمىلار، ئانالارمۇ تۈزمەكتە رەڭ،
كورستىپ شاخلار ئارا گۈزەل چىراي.

باراگدا چىكىلمەكتە كەنجى ئۈزۈم،
توغاچلار پىشتى تاتلىق يېرىپ تىلنى.
ئۈياتچان قىز مەگزىدەك زەپ قىزارغان،
مۆلەر قىزارماقتا تارتىپ دىلنى.

باراخسان باغلىق مەلە، دەل ـ دەرەخلەر،
چوككەندەك كورۈنىدۇ بۇغدايلىققا.
ئىغاڭلاپ دانغا تولغان ئالتۇن باشاق،
يۈرەكنى تولدۇرىدۇ خوشاللىققا.

قارىساڭ كورۈنمەيدۇ ئومىچىلار،
ئۇلارنى چۆمكۇۋاپتۇ بولۇق بۇغداي.
يېقىملىق لەرزان ئۇما ناخشىسىغا،
سايرىشىپ ئۈن قاتىدۇ كاككۇك، تورغاي.

تىنمايدۇ بۇغداي ئايرىش ماشىنىسى،
تويماستىن يۇتۇپ تۇرار بولۇق باغنى.
باغ تاشلاپ كارنىيىغا تىنماس قىزلار،
گوھەردان ئەسلىتىدۇ زور بىر تاغنى.

دېڭىزدەك دولقۇنلىغان بۇغدايلىقنىڭ،
چېتىگە كوزۇڭ يەتمەس تۇرساڭ قاراپ.
شۇ ئالتۇن دېڭىزنىڭ ئۇچقۇنىدا،
ئۈزىدۇ كومباينلاربولۇپ كاراپ.

× × ×

ئورايدۇ بىرمۇنچىلا يەرنى يالماپ،
ئايرىيدۇ گوھەر دانىنى. قالار سامان.
كەينىدىن ئەگىپ يۈرەر ماشىنىلار،
كوزۇپقا بىردەمدىلا تولماقتا دان.

مەمەتجان ھەيدىمەكتە ماشىنىنى،
كومباين ئارقىسىدىن قالماي يانداپ.
مىس رەڭدە پارقىرايدۇ بىلەكلىرى،
كويدۇرگەچ قۇياش نۇرى راسا تاۋلاپ.

تومۇزنىڭ ئاپتىۋىدا، ئىسسىق كۈندە،
ھەم ئايدىڭ كېچىلەردە قاتنايدۇ ئۇ.
ھەر كۈنلۈك بەلگىلەنگەن ۋەزىپىنى،
نەچچە رەت قاتلىماستىن تىنمايدۇ ئۇ.

ئېخ ياشلىق، گۈزەلسەن ھەم جۇشقۇنسەنكى،
ئۈندەيسەن شىجائەتكە ئىنسانىنى سەن.
يۈرەككە بېغىشلايسەن كۈچ ۋە قۇدرەت،
بېرىسەن ھەر زور ئىشقا ئىمكانىنى سەن.

ھەر كورسەم ئەشۇ جۇشقۇن ياشلارنى مەن،
سويۇنۇپ چىن دىلىمدىن زوقۇم كېلۇر.
قايتىدىن بىر تۇغۇلۇپ، ئۇسۇپ يەنە،
شۇ جەسۇر ياشلار كەبى بولغۇم كېلۇر.

× ×

گۇزەلنىڭ چاچلىرىدەك قاراڭغۇ تۇن،
خامانغا نۇر ياغدۇرۇپ ياندى چىراق.
قاپقارا پەردىسىنى يىغىپ شۇ ئان،
بۇ يەردىن تۇن پەرىسى قاچتى يىراق.

ياندۇرۇپ تۇندە نۇرلۇق چىرىغىنى،
مەمەتجان ماشىنىنى كەلدى ھەيدەپ،
بىرسىنى ئىزلىگەندەك باقتى ھەر يان.
"ئابلىكىم قەيەردە سەن"— دىدى توۋلاپ.

"بۇ يەردە" — دىدى ئاڭا جاۋاپ بېرىپ،
سېرىلىپ چەش ئۇستىدىن چۇشتى يەرگە.
"ئاغىنە، — دىدى مەمەت،— بىر ئىشىم بارە
ئۇنىڭغا بۇگۇن دەررۇ ياردەم بەر- دە."

"يۇرت كېزىپ بارامدىمەن شاپۇر ① كەبى
بىرلىكتە تاپماق ئۇچۇن مەشۇغىڭنى."
"بەرگىنە بىكار ياتقان كوزۇڭنى سەن،
بۇگۇنچە قويۇپ تۇرۇپ چاقچىغىڭنى"

① رىۋايەتلەردىكى پەرھاتنىڭ دوستى.

"يوتكەمتىڭ بۇگۇن ئاخشام تويۇڭنى يە،
ماشىناڭ قاپتۇ ئەجەپ ئازلىق قىلىپ."
(ئاڭلىماي قالدىم مەنمۇ) ئېيتتى بىر سوز،
مەمەتجان ئابلىكىمغا سىرلىق قىلىپ.

مەمەتنىڭ يەلكىسىگە ئۇردى بىرنى،
شۇ دەمدە كەتتى ئۇنىڭ كوزى چاقناپ.
"جۇر" — دىدى ئالدىراتتى دوستىنى ھەم،
كابىنكا ئىچىگىمۇ كىردى تاقلاپ.

× ×

تاش يولغا ئاق تېرەكلەر سالار سايە،
ياپراقلار ئارىسىدا ئويىنار شامال.
شۇ يولدا كېلەر ئەنە پولات تۇلپار،
پات - پاتلا شوخلۇق بىلەن بېرىپ سىگنال.

ھاياتلىق ئوزۇغىنى، گوھەر داننى،
ماشىنا كوزۇپىغا پەۋەس باسقان.
توت تونىنا يۇك ئاڭا ئازلىق قىلىپ،
كەينىگە ئۇچ تونىلىق ۋاگون چاتقان.

قۇياشلىق كۇندە ياكى سالقىن تۇندە،
خاماندىن تېنىم تاپماي ساڭغا قاتناپ.
ئاشۇرغان بەلگىلەنگەن ۋەزىپىنى.
كىمكىنە ھەر كۇنلىگى نەچچە قاتلاپ؟

كىم بولسۇن، يۇرىگىدە يېنىپ تۇرغان،
چوغى بار بىزنىڭ دۇيلۇك چاققان يىگىت.
شوھرىتى ئەل ئىچىدە داستان بولۇپ،
قىزلارنىڭ قەلبىگە ئوت ياققان يىگىت.

5 - باپ. يۇرت مۇھەببىتى

ئۇزۇن يول خۇددى گۈزەل ئىپەك لېنتا
ۋە ياكى كۈمۈچ سۇلۇق گۈزەل دەريا.
ئوركەشتەك داۋانلاردىن ھالقىپ ئوتۇپ،
ماشىنا كېلەر يەلكەن بولۇپ گويا.

كەلمەكتە تاغ ئارىسى داۋانلاردىن،
ھالقىپ ئۇ خەتەرسىز ۋە شۇنچىلىك تېز.
كىم ئىكەن دىسەم كوكلەم مەزگىلىدە،
مەمەتنى كويدۇرگەن دىلرابا قىز.

جۇپ شەھلا كوزلىرىدە ئەكس ئېتەر،
بۇ قىزنىڭ قەلبىدىكى ھارارىتى.
ھەر كورسەم زوق ئىلھامغا ئوندەر مېنى،
شۇ قىزنىڭ جىسمىدىكى جاسارىتى.

شوپۇرلۇق مەكتىۋىنى پۈتتۈرۈپ ئۇ،
ھايدىدى شيەنۋېيخوي① پىكاۋىنى.
بىر كۈنى شيەنۋېي شۇجى تولدى زوققا،
شۇ قىزنىڭ ئاگىلغاندا خىتاۋىنى.

① شيەنۋېيخوي — ناھىيلىك پارتكوم.

دىدى قىز: «ئالتۇنبۇلاق» باتۇرلىرى،
پارتلىتىپ تاغۇ - تاشنى ياساپتۇ يول،
تىراكتۇر، ماشىنىلار ئاپتۇ سېتىپ،
نەچچە يىل ئۇدا ئېلىپ ھوسۇلنى مول.

گوياكى شامال قانات دۇلدۇل بولۇپ،
شۇ سەپكە ئۇزەمنى تېز ئاتقۇم كېلۇر.
يۇرتۇمنى گۈللەش ئۇچۇن چېلىشلاردا،
مېنىڭمۇ ئوز ھەسسەمنى قاتقۇم كېلۇر."

ۋۇجۇدى ھاياجانغا تولۇپ شۇجى،
دىدى ئۇ: "رازى بولدۇم قىزىم سىزدىن.
ئەشۇ سەپ مۇھتاج سىزدەك جەسۇر قىزغا،
ئاتلىنىڭ شۇ جۇشقۇنلۇق سەپكە تېزدىن"

ھايداپ قىز يېڭى «جېيفاڭ» ماشىنىنى
«ئالتۇنبۇلاق» دادۇيىگە قىلدى سەپەر.
لىق تولۇپ قەلبى ئۇنىڭ خوشاللىققا،
يۇرەتتى ئۇزۇن يولدا ئۇ بىخەتەر.

بۇگۇنى «ئالتۇنبۇلاق» — ئەتە شەھەر...
داخىيەن يوللىرىنى ئوبدان بىلەر.
پويىزدىن ھەر خىل زاپچاس سايمانلارنى،
«ئالتۇن بۇلاق» دادۇيىگە توشۇپ كېلەر.

ئىنتىلگەن پەرھادىغا شىرىن كەبى،
بۈگۈنمۇ دادۇيگە ئالدىراپ ئۇ.
كوزۇپقا بېسىپ يېڭى سايمانلارنى،
يوللارنى ئارقىسىدا قالدۇرار ئۇ.

ئۇلۇغۋار سوتسىيالىزىم ئىشلىرىغا،
چىن دىلدىن شىرىن كەبى كويىگەن قىز ئۇ.
يۈز شىرىن ئىشقى باردۇر ۋۇجۇدىدا،
جاپانى راھەت بىلىپ سويگەن قىز ئۇ.

ئۇرگەلسۇن قەلەم مۇنداق چېۋەر قىزدىن،
كويلەرمەن ئىشقىم بىلەن ئومۇرۋايەت.
كورگەندە ھەر بىر قېتىم ئاشۇ قىزنى
تولۇدۇ ھۇجۇدۇمغا كۈچ - جاسارەت.

6 - باپ. ۋىسال ئۈمىدى

يۈركۈنۈپ تۈلۈنتاينىڭ نۇرلىرىغا،
تاش يولدا ئوقتەك ئۇچۇپ «جېيفاڭ» كېلەر.
تەبىئەت ئۇخلار تاتلىق ئۇيقۇسىدا،
يىگىتنىڭ قەلبىدە زەپ ئويلار كېزەر:

”ئېيخ يوللار، گۈزەل يوللار سويۇملۇك سەن،
ئېيتقىنا، قەيەردىدۇ چېكىڭ سېنىڭ؟
شاتلىقىم بولار ساڭا ئاتالغىنىم،
زوق بىلەن تولار دائىم قەلبىم مېنىڭ.

گاھىدا ئويپۇق بىلەن قۇچاقلىشىپ
ياتىدۇ پايانى يوق كەڭرى چوللەر.
گاھى تاغ ئارىلىرى سىرلىق ئەجەپ،
گاھىدا قۇچاق ئاچار كومۇچ كوللەر.

گاھىدا ئوركەش - ئوركەش تىك داۋانلار،
ئورلەيسەن يۇقۇرىغا لەرزان، ئاستا.
توۋەندە كورۇنىدۇ گۈلشەن ۋادا،
پەم بىلەن قويسەن گاھ خالاستويغا①.

ئاق كېچە، گۈزەل تاغلار، يوللار گۈزەل،
ئاتلانساڭ زوقۇڭ بىلەن قىلىپ زىنەت.
بالونىڭ چېڭى تېخى بېسىقماستىن،
ئالدىڭدا كولۇپ تۇرار باشقا بىر يۇرت.“

مەمەتجان ئىكەن يولدا كېلىۋاتقان،
كۈيقۇدىن بىدار بولۇپ كېچىلەردە.
چارچىغان تەنگە ئارام بەرمەك بولۇپ،
ياتتى ئولتارغۇچىنى تاشلاپ يەرگە.

توختاڭلار، ئەي بۇلبۇللار كۈيدىن بىر پەس،
قوزغاتماي يۈرەكلەرنىڭ تۈيغۇسىنى.
مەيلى ئۇمۇ بىردەم ئارام ئالسۇن،
بۇزماڭلار مەرت يىگىتنىڭ ئۇيقۇسىنى.

①خالاستوي — ماي ئىقتىسات قىلىش ئۈچۈن ئوتنى ئوچۇرۇۋېتىپ
بوش خوتتا مېڭىش.

سەھەردىن ئاخشامغىچە يۈردى يولدا،
بىر نەپەس ئارام ئېلىپ ياتقىنى يوق.
تۈنەپ ئۇ خامانلاردا، ئايدالادا،
باھاردىن بىرى ئۆيگە قايتقىنى يوق.

ئۆيغاندى يىگىت چۆچۈپ ئۈيقىسىدىن،
تاڭدىكى كاككۇك، تورغاي ناۋاسىدىن.
كىرىلدى ھەممە تويۇپ ئالدى نەپەس،
خۇشپۇراق گۈلىستانىنىڭ ھاۋاسىدىن.

ئۆيغاندى ئۈيقىسىدىن تەبىەتمۇ،
ئورمانزار قۇش كۆيىگە تولدى پۈتۈن.
يىراقتا تۇرغان ئۆيلەر تۇرخۇنىدىن،
تولغۇنۇپ كوك ئاسمانغا ئۆرلەر تۈتۈن.

جۇر كېلەر بۇلبۇللارنىڭ كۈيلىرىگە،
پەستىكى ساي سۈيىنىڭ شاقىرىشى.
شوخ شامال بىلەن بىللە كەلدى ئۇچۇپ،
ماشىنا موتورىنىڭ غاقىرىشى.

مەمەتنىڭ بىر شوخلۇغى كەتتى تۇتۇپ،
چومۇلۇش ئۈچۈن سايغا كەتتى چۈشۈپ.
ساي سۈيى ئاخشامقىدىن ئۇلغايغانتى،
كۆۋەجەپ ئاقار ئىدى دولقۇنلىنىپ.

قىرغاقتىن غۇلاچ يېيىپ چۈشتى سۇغا،
بۇژغۇنلار بىلەن بىردەم ئېلىشتى ئۇ.
دەريانىڭ ئېقىمىغا ئۇزدى قارشى،
شىددەتلىك دولقۇن بىلەن چېلىشتى ئۇ.

كۈچ - قۇۋۋەت تولدى ئۇنىڭ ۋۇجۇدىغا،
سوغ سۇدىن پۈتۈن تېنى تاپتى ئارام.
ئۇپۇقتىن كوتۇرۇلگەن قۇياش توكتى،
نۇرىنى ۋادىلارغا تارام - تارام.

كۆمۈشتەك چاڭ قالدۇرۇپ ئارقىسىدا،
بىر «جىيفاڭ» يېتىپ كەلدى ساي بويىغا.
توختىدى ساي بويىدا، تۇردى بىر پەس،
سالغاندەك نەزەر سۇنىڭ دولقۇنىغا.

ۋە بەلكىم ساينىڭ بىۋاش دولقۇنىغا،
جىددىلىك ئىلكىدە جىم باققاندۇ ئۇ.
بىر نەپەس ئېلىشماقنى كوزلەپ بۇ دەم،
شىجائەت دەرياسىدا ئاققاندۇ ئۇ.

گۈر قىلىپ ماشىنمۇ كىردى سۇغا،
ساي سۈيى دولقۇنلۇنۇپ ئاقار ئىدى.
قىرغاقتا تۇرۇپ يىگىت ئاشۇ ياققا،
ئەندىشە بىلەن ھامان باقار ئىدى.

تۇرۇلۇپ كەلگەن غايەت زور بىر دولقۇن،
ماشىنا موتۇرىدىن كەتتى ئېشىپ.
توختىدى ماشىنىنىڭ گۈكۈرىشى،
ۋە دەريا ئىچىدە ئۇ قالدى پېتىپ.

قىرغاقتا تۇرالمىدى مەمەتمۇ جىم
ۋە ئوقتەك كېلىپ ئۈزىنى ئاتتى سۇغا.
شىددەتلىك دولقۇنلاردىن ئېشىپ ئۆتۈپ،
باردى تېز ئېقىنىنىڭ ئۇ ئوتتۇرىسىغا.

ماشىنا باسقۇچىغا چىقتى يىگىت،
كابىنكا ئىشىگىنى ئاچتى تولغاپ.
تىلىگە سوزمۇ كەلمەي تۇرۇپ قالدى،
ھەيرانلىق ھەم ھاياجان ئوتى چۇلغاپ.

تۇراتتى ماشىنىدا چېچەك پەسلى،
يىگىتنىڭ يۈرىگىگە ئوت ياققان قىز.
بىردەمدە ماشىنىغا بېغىشلاپ جان،
ماگدۇرغان قوللىرى گۈل شۇ چاققان قىز.

"سىز مۇ بۇ؟ نىمە بولدى؟" — دىدى يىگىت،
قىز دىدى: "ماشىنىنىڭ ئوتى ئۆچكەن."
ھول ئىدى ئۈنىڭ بارچە ئۈستى بېشى،
ئەندىشە بىلەن خېلى ئوگى ئۆچكەن.

ئەكەلدى يىگىت پولات ئاغامچىنى،
تېزلىكتە بېرىپ نېرى قىرغاق تامان.
دىللارنى باغلىغاندەك رىشتە بىلەن،
بۇ ئىككى ماشىنىنى چاتتى شۇ ئان.

چىقتى ئۇ قىرغاقتىكى ماشىنىغا
ھەم دەرھال زىۋىت قىلىپ گازنى باستى.
سۈدىكى ماشىنا ھېچ قوزغالمايتتى،
گوياكى مىخلانغاندەك يەرگە ئاستى.

گاگۇرغا ئىلىنغان بۇ پولات ئارقان،
تارتىلغان ئىدى مەھكەم پولات تاردەك.
شۇندىمۇ تۇرار ئىدى قىمىر قىلماي،
كوۋرۈپتا ئەللىك تونىنا يۈكى باردەك.

يىگىتمۇ كۈچەپ يەنە باستى گازنى،
گۈر قىلىپ ماگدى مەدەت بېرىپ قىزغا.
مەمەتجان ئاشقىنىدا ئەمدى دوگدىن،
سۈدىكى ماشىنىمۇ چىقتى قىرغا.

توختاتتى ماشىنىنى يىگىت شۇ دەم،
خوشاللىق ـ ھاياجاندا كەلدى يۈگرەپ.
ياپ ـ يېشىل دۇخاۋىدەك قىرغاقتا قىز،
يېنىكلا كابىنكىدىن چۈشتى سەكرەپ.

پېپىشقان ئىدى كىيىم - كېچەكلىرى،
كېلىشكەن غۇنچە بويلۇق گەۋدىسىگە.
ئوخشاپتۇ سەيلى ئۈچۈن سۈدىن چىققان،
ئاجايىپ گۈزەل بىر سۇ پەرىسىگە.

يىگىتنىڭ ياش يۈرىكى تەپمەمدۇ شات
باقچاندا ئىشىق تولغان خۇمار كوزلەر.
دىلدىكى ئۇتلۇق ئارزۇ - تىلەكلەرنى
ئەينەكتەك ئەكس ئېتىپ تۇرسا يۈزلەر.

گۈلزاردا بىر جۈپ غۇنچە پورەك ئاتتى،
سايرىدى بىر جۈپ كاككۇك قونۇپ شاخقا.
بۇلبۇللار مەزمۇن قاتتى كۈيلىرىگە،
شوخ كۈلكە ياڭرىغاندا ئاشۇ ياقتا.

× ×

يۈككىدە دەرەخزارلىق يولنىڭ چېتى،
يېقىنلاپ ماشىنىغا ئاچار قۇچاق.
يوقاتماي ماشىنىنىڭ قارىسىنى،
ئىز بېسىپ چاق كەينىدىن قوغلايدۇ چاق.

شوخ سىگنال بىرەر پات - پات ئاڭلىنىقسى،
ياندىكى ئەينىكىگە پات - پات قاراپ.
كەينىدىن قوغلاپ بارار ئىككىنچىسى،
ھەمدە شوخ سىگنال بىلەن بىرەر جاۋاپ.

گۈمەت ۋە ئارزۇسىنى يۈكلەپ ئىدلىنىڭ،
بارماقتا ئۇلار گۈزەل كەلگۈسىگە.
شۇ ياشلار كاپالەتتۇر ئېلىمىزنىڭ
بۈگۈنى ھەمدە پارلاق ئەتىسىگە.

بىخ سۈرۈپ گويا كوكلەم نوتىسىدەك،
ئىلىمدە يېتىلمەكتە يېڭى ئەۋلات.
ئۇلارغا يول بېرىدۇ سەييارىلەر،
ئۇلارنى قۇتلار ئاخىر كەڭ كائىنات.

خاتىمە

چىرايلىق كۆز كېلىپتۇ يۇرتىمىزغا،
سېخى ھەم نىمەتكە باي داستىخىنى.
ئۈزۈمزار تولۇپ شېرىن مۇسەللەسكە،
مەرۋايىت قەدەھلەرگە چىللار سېنى.

تولۇپتۇ ئالتۇن دانغا، دۇردانىغا،
ئىبىخ! ئەنە پەۋەس بولۇپ دۈينىڭ سېگى.
ھەرمەلە، ھويلىلاردا قاينار ھايات،
ئۆيلەردە قىزىيدۇ توي يېڭى - يېڭى.

چومۇلۇپ كېلەر ئىدىم شېرىن ئويغا،
يۇرتۇمنىڭ باغلىق گۈزەل يولى بىلەن.
كېلەتتى بىر ماشىنا، كابىنكىسى
بېزىلىپ تويىنىڭ قىزىل گۈلى بىلەن.

ياڭرايتتى قىقاس - چۇقان، شوخ كۈلكىلەر،
يىگىتلەر چالار راۋاپ، چەكمەكتە داپ.
ياسانغان ئىدى قىزلار گۈلدەستىدەك،
تىنمايدۇ ئۇلار خوشال ناخشا توۋلاپ.

چاقىردى بىرسى مېنى "تويغا جۈر" — دەپ،
قاردىسام ئابلىكىمجان تۇرار رولدا.
مەمەت ۋە رەنا — ئىككى قەھرىمانىم،
يانمۇ - يان ئولتۇرۇشقان ئىكەن ئۇندا.

كەلدىم - دە، تەبرىكىمنى قىلدىم ئىزھار،
كۈلەتتى پالۋان يىگىت شۇنچە خوشال.
قىزىرىپ تاغنىڭ قىزىل لالىسىدەك،
خىجىل بوپ باقتى يەرگە ساھىبجامال.

كوزۇپتىن قول ئۈزۈتۈپ يىگىت - قىزلار،
شۇ ئاندا ئارىسىغا ئالدى مېنى.
"گۈر" قىلىپ ماڭدى «جىيىفاڭ» - كەتتى خۇشچاق،
كۈلكە ۋە چۇقان بىلەن توي كارۋىنى.

يوپ - يورۇق تال باراڭلىق هويلىلاردا،
قىزىدى توي مەشرىپى ئاشۇ ئاخشام.
ناخشىلار تۈگىمەدى لېكىن دوستلار،
شۇ يەردە ئاياقلاشتى مۇشۇ ناخشام.

1979 - يىل، ئۈرۈمچى.

ئارخىتېكتور

ئارخىتېكتور تاكى تۈنگىچە
بىر پىلاننى سىزار بېرىلىپ.
"بىردەم ئارام ئالساڭچۇ دادا!"
دېدى ئوغلى ئاڭا يېپىشىپ.

كۆز ئەينەكنى ئالدى - دە، ئاتا،
جىمجىت قالدى بېشىنى چايقاپ.
ئويلانغانچە قاردى ئاڭا،
ئەندىگىنە قالغاندەك بايقاپ.

دېدى: "بۇ ئىش بولسىمۇ گەرچە،
يىگنە بىلەن قازغاندەك قۇدۇق.
ئويلىسام ئەل ئېھتىياجىنى،
بولمەن زەپ چىققاندەك هاردۇق.

پۈتەر بىنا ئۈندا ئادەملەر،
تۇغۇلىدۇ، ياشايدۇ هەر ۋاق.
بىر چاغلار بىز ئالەمدىن ئۆتسەك،
ئۇ قالىدۇ ئۆمرۈمىزدىن ئۇزاق.

بىز جاپاكەش ئادەممىز ئوغلۇم،
راھەت ئازراق بولىدۇ نېسىپ.
شاتلىقىمىز شۇنىڭ ئىچىدە،
كەلگىن ئوغلۇم ئىشلەيلى بېسىپ."

دەرىزىدىن كىردى تاڭ نۇرى،
خىرەلەشتى ئۈستەل چىرىغى.
ئۇگۇشلۇق بوپ پۈتتى - دە، چىرتيوژ،
چىقىپ كەتتى تۈن ھارغىنلىغى.

1980 - يىل.

بىر قىزغا

ئەي ياش قىزچاق ئۈزەڭ چىرايلىق،
كورۈنۈسەن بىر تال غۇنچىدەك.
بىر تۇتامدۇر ئەۋرىشىم بىلىڭ،
ياسىنىپسەن ھېيت كۈنىدىكىدەك.

خۇش كورەتتىم گۈزەللىگىڭنى،
خۇش كورمەدىم خۇلقۇڭنى بىراق.
بايقىدىڭمۇ يېقىندىن بېرى،
ئەللەر سەندىن قاچماقتا يىراق.

گاھى سېنى كورۈمەن قىزچاق،
بەك كەچلەردە يالغۇز ۋە خالى.
كىيىۋاپسەن كانايدەك شىمنى،
بولۇۋاپسەن تايغان مىسالى.

ياچىۋەگدەك ئورۇق، پاخما باش،
بىرى شۇ دەم بولدى پەيدا.
تۈن كېچىدە بولۇپسەن غايىپ،
ئەل نە كويدا، سەن نىمە كويدا.

گاھى سېنى كورۈمەن شۇنداق،
كوچىلاردا شوخ ۋە شىر كەيىپ.
شوخلىغىڭنى كەچۈردۈك دەيلى،
ئىچسەڭ ئەللەر قىلماسمۇ ئەيىپ.

كوچىدا سوز كوپىيىپ قاپتۇ،
ئاڭلىغاندا بېشىڭ قاتقىدەك.
يىگىتلەكلەر بىلەن ئويىنۇشۇپ،
قانچە - قانچە تاڭلار ئاتقىدەك.

ئاتا - ئاناڭ يوقمىدۇ سىڭلىم،
بىلمەمدىكىن بەك شاشلىغىڭنى.
بىلسەم ئىدىم نامۇ - ئەمالىڭ،
توسار ئىدىم بەگۋاشلىغىڭنى.

نادانلىغىڭ ئېشىپتۇ چەكتىن،
قالما سەنمۇ ئاخىر ئەلەمدە.
يۈزلىرىڭدىن كېتىپ قالار نۇر،
يۈرمە سەنمۇ ھەسرەتتە - غەمدە.

بولالارمۇ ياشلىغىڭ سېنىڭ،
بۇ ئومرۈڭنىڭ دائىم ھەمراسى.
ئوتۈپ كەتسە ئەۋرىشىم چېچىڭ،
تېپىلارمۇ ئۈنىڭ داۋاسى.

يول يۇر دەيدۇ كوزنىڭ بارىدا،
ئوقى، ئىشلە ئەقلىڭ ساز چاغدا.
ئوتۇپ كەتسە كوكلەم باھارىڭ،
كۇز كەلگەندە قالۇرسەن داغدا.

1980 - يىل.

يولدا

ياندىكى ئىككى ئىشىك ئېچىلدى - دە،
ئىككى تورە بىر پىكاپتىن چۈشتى شۇ تاپ.
بىرسىنى يولەپ ماڭدى ئۇزۇن ھاسا،
تەمتىلەپ ماڭار بىرسى يەرنى ئاياپ.

ئىنجىقلاپ كىرىپ يىغىن مەيدانىغا،
ساپادا ئۇلار ھەمرا بولۇپ قالدى.
سىنجىلاپ بىر - بىرسىگە قاراشتى - دە،
شۇندىلا بىر - بىرىنى تونۇپ قالدى.

سورىدى ھەمرايىدىن بىرىنچىسى:
"بۇرادەر قانداق كەلدىڭ ھەمدە قاچان؟"
ھەمراسى جاۋاپ بەردى: "ئىدارىنىڭ
ئاشۇ كوك پىكاۋىدا تىنجىۋ - ئامان"

— "مەنمۇ شۇ ماشىنىدا ئىدىم ئەجەپ،
تونۇماي قاپتۇقمۇ بىر - بىرىمىزنى.
— "مېنىڭمۇ قېرىلىقتىن كوزۇم ناچار،
سىز مەندىن بىر ياش كىچىك قاراڭ سىزنى."

— "قېرىدىم لېكىن تېخى پىنسىيىگە —
چىقمىدىم، كوپ ئىش بولغاچ ئىلكىمىزدە.
كىم يۇدۇپ ماڭالايدۇ بىز بولمىساق،
كەلگۈسى ئۇلۇق ئىشنى يەلكىسىدە."

1980 - يىل.

شېئىر يازسام....

ئىزدىدىم شېئىر ئۇچۇن يېڭى پىكىر،
بولدۇم ھېچ ئېچىلمىغان بوزنى ئاچماق.
شۇ بوزغا تەپەككۇرنىڭ جەۋھىرىدىن،
ئاجايىپ دۇردانىلەر بولدۇم چاچماق.

ئوتكۇزدۇم تالاي - تالاي كېچىلەرنى،
خىياللار ئوكيانىدا ھەيدەپ قېيىق.
ئاختۇردۇم تالاي - تالاي كىتاپلارنى،
ئوكياندىن تۇتماق بولدۇم ئالتۇن بېلىق.

كوردۇم ئىنسانىيەت ئەقلى بىلەن،
قالماپتۇ ھېچقانداق بوز ئېچىلمىغان.
ئۇلۇق ۋە زېھنى ئوتكۇر سەنئەتكارنىڭ،
قەلىمى بىلەن كۇيگە قېتىلمىغان.

شېئىرلارنى يازغىنىڭ تەكرارى كەن،
بىلدىمكى، يېڭىلىق دەپ يازغانلىرىم.
باشقىلار قازغان قېدىم كانلار ئىكەن،
شۇنچە كوپ ئەجىر قىلىپ قازغانلىرىم.

ئويلىدىم نىمە ئۈچۈن شۇنداق ئىكەن.
نىمە ئۈچۈن يېڭى بىر يول تاپالمىدىم.
نىمە ئۈچۈن ھېچ بىر كىشى كۆيلىمىگەن،
ئاجايىپ گۈزەل كۈينى قاتالمىدىم.

ئوقۇيمەن ھەر كۈنى تالاي شېئىر،
بولمايدۇ بىر - بىرىدىن قىلغىلى بەرق.
نىمىشكە ھەر بىرسىدە ھاياتى كۈچ،
دەريانىڭ ئۇركىشىدەك ئۇرمايدۇ پەرق.

ئويلىدىم نىمە ئۈچۈن شېئىر شۇنداق،
چىقىدۇ بىر قېلىپتا قۇيغان خىشتەك.
نىمە ئۈچۈن بۇگۈنكىنى كۆيلىگىنىڭ،
بىلىنەر خۇددى بالدۇر بولغان ئىشتەك.

ئويلىدىم: خەلقىم بىلەن بولماي قەلبداش،
ئازاپلاپ ۋىجدانىمنى تۇتتۇم قەلەم.
كورگىنىم، پۇرىغىنىم بىر خىللا گۈل،
ئەمەستۇر نە خوشاللىق، نە بىر ئەلەم.

ئويلايمەن: ھايات چوڭقۇر، چەكسىز دېڭىز،
قېيىندۇر ئۇپۇقىغا ئۇنىڭ يەتمەك.
گاھ شاتلىق، گاھ كوز يېشى باردۇر ئۇندا،
ئەمەستۇر ئۇنچە ئاسان تەسۋىر ئەتمەك.

ھاياتنى بويىماقلىق نىمە ھاجەت،
قارىغىن رىياللىقنىڭ كوزىدە دەل.
مەيلى ئاق، مەيلى چىقىن قىرغاقتا سەن.
باغلىغىن جاراھەتنى ئېچىشقا بەل.

شۇندىلا يازغانلىرىڭ كىتاپخانغا،
يېڭىلىق تۇيۇلىدۇ ئۆزەڭگە ھەم.
شۇندىلا يېتىشتۇرگەن شۇ مىۋەڭدە،
يېڭىچە پۇراق بولار يېڭىچە تەم.

1980 - يىل.

يۇرتۇم

چىرايلىق، كوجۇم ئىدى مېنىڭ يۇرتۇم،
يوللىرى سوۋادانلىق بۇك - باراقسان.
بۇ يەردە شوخ ئويناقى ئېقىن سۇلار،
بۇ يەردە ئارامبەخش كوپ - كوك ئاسمان.

بۇ يەردە يازۇ - قىش كوپتۇر قۇشلار،
چۇرۇقلار ئاختامىدىن ئۇچقان تورغاي.
دەرەخزار ئارىسىدا سايرار كاككۇك،
غورالداي ئۇن قاتىدۇ ئاگا تىنماي.

قالىغاچ ماكانىدۇر ٴۇگىز يارلار،
قارغۇجا چاگگا سالار سۇۋادانىغا.
چۇشىدۇ قىزىل قانات تومۇچۇقلار،
باللار باسماق قويۇپ قويغان دانىغا.

چىرىكلاپ ٴاق قۇشقاچلار چالار نەغمە،
توپلىشىپ قونۇۋېلىپ چوكانىتالىغا.
ٴەنسىز ۋە ٴالا - بۇلا كەلگەن سىگگۆچ،
لىكىلداپ سالام بىرەر ٴىككى يانىغا.

ۋىتۋىلاق، بودىنىلەر كوپىيىدۇ،
بۇغدايلىق ٴارىسىغا ياساپ ٴۇۋگا.
ٴوت - چوپلۇك، بىدىلىكتە قىزىيىدۇ ٴىش،
ٴورۇلۇپ يىغىلىدۇ دۇۋگا - دۇۋگا.

بۇغدىيى ٴورۇلغان كەڭ ٴېتىزلىقتا،
ٴوتلايدۇ قوي - قوزىلار، سەكرەپ ٴوشكە.
كەچلىرى راھەت ٴىدى خامان باقماق،
بەلگىچە كىرىۋېلىپ ٴالتۇن چەشكە.

ھەر خامان توقلۇق، شاتلىق بۇلىغدۇر،
كۆلكىلەر، شات ناخشىلار ياڭرار لاي - لاي.
تەۋەگلەپ گوشگىردىنى، شىرمان نانىنى،
خامانغا ٴېپكىلىدۇ كەچتە ناۋاي.

كومىلاچ تام، ٴەنجانىتامىلىق ٴوگىزىلەرنىڭ،
كىشىنى ھەيران قىلار پۇختىلىغى.
كۆزلىگى يېيىلىدۇ كېۋەز، قوناق،
ٴارقىدىن بېسىلىدۇ قوناق شېخى.

قۇرۇتۇش، يېيىشتىن ھېچ بولماس بىكار،
ياز بويى ٴوگزىلەرنىڭ ھېچ بىر يېقى.
كاتلارغا قاچىلانسا ٴالتۇن دانلار،
قۇرۇيدۇ ٴۈرۈك، ٴۈزۈم، شاپتۇل قېقى.

ٴۈز، لىۋەن، توغاچ يۈزلۈك قىزلىرىنىڭ،
ياراشقان كوكوللىرى، ماڭلاي چېچى.
قاپقارا بۈرۈتلۈق ياش يىگىتلىرى،
چاندۇرماس ٴاڭا قانچە كويسۇن ٴىچى.

دەريامۇ ٴۈلگىيىدۇ شاتلىقىدىن،
خوشاللىق كەلكۈن بولار ٴىككى قاتىنا.
بەزىلەر ٴوغۇل ٴۆيلەر، ٴۈزىتار قىز،
توي - توكۈن قاينار ھەركۈن كاتىنا - كاتىنا.

يۈز ياشار قېرىلار كوپ بىزنىڭ يۇرتتا،
چىرايلىق قېرىيدۇ زەپ پەرىشتىدەك.
ھەممىنىڭ كېلەر ٴۈزاق ياشىغىسى،
يۇرت مېھرى باغلاپ تۇرار چىڭ رىشتىدەك.

ياشلىقنىڭ ئەسكە چۈشەر ياشانغاندا،
قاپساڭمۇ شان - شۆھرەت، ئابرۇي - ئاتاق.
تۇغۇلغان ئاددى كەپەڭ چىقماس ئەستىن،
يۇرتۇڭدىن كەتكەنسىرى قانچە يىراق.

ئايرىلىپ ياقا يۇرتتا يۈردۈم كۆپ يىل،
ئۆز يۇرتۇم كۆز ئالدىمدىن كەتمەي نېرى.
ھەممىدىن سۆيۈملۈك ۋە ئېزىز ئىكەن،
يۇرتۇڭنىڭ ئاسايىشلىق ئېتىز - قىرى.

تۇغۇلغان يۇرتقا يەنە قايتىپ كەلدىم،
گوياكى بالىلىقىم كەلدى يېنىپ.
شاخلاردا شاپتۇل، تۇغاچ ئاسماق - ئاسماق،
نەچچىنى پۇتۇۋالدىم شاخنى ئېگىپ.

بىر ئىشلار ئەسكە چۈشۈپ كۈلۈپ كەتتىم،
شۇ يەردە شاپتۇلنى سويۇپ يېدىم.
ئۇنىڭكى لەززىتىدىن ئالدى ھوزۇر،
شەرۋەتنى قېنىپ ئىچكەن كەبى تېنىم.

بىر بوۋاي چۈشتى باغنىڭ شورىسىدىن،
قاراپلا كەتتى ئۇنى كۈلكە قىستاپ:
"ھەي بالام، تولا شاپتۇلنى ئاپسەن پۇتاپ،
باققا كىر، پىشقانلىرى ئۇندا ئىسراپ"

شۇ چاغدا تونۇپ قالدىم بوۋاينى مەن،
ئۇمۇ ھەم مېنى تونۇپ ئاچتى قۇچاق.
"تېخىچە بالىلىقىڭ قالماپتۇ - دە"
دېدى ئۇ، ھەر ئىككىلەن كۈلدۇق خۇشچاق.

باغدىن ۋە ئېتىزلاردىن تۇققانلىرىم،
كېلىشتى مېنىڭ بىلەن كۆرۈشكىلى.
كىچىكلەر چوڭ بولۇپتۇ، بىر مۇنچىلەر،
تۇغۇلۇپ قېتىلىپتۇ سەپكە يېڭى.

"ئوھ" دېدىم قاندى شۇ دەم تەشنالىقىم،
بىر دەمدە چىقتى يولنىڭ ھارغىنلىقى،
قەلبىمنى رىشتىسىدە چىگدى مەھكەم،
يۇرتۇمنىڭ چېھرىسىنىڭ يارقىنلىقى.

يۇرتۇمنىڭ سېخى، مۇنبەت تۇپراقلىرى،
كۆكلىتەر تىكىپ قويساڭ تاياقنى گەر.
دەرەخسىز قاقراقلىقلار باغ بولۇپتۇ،
يەنىلا خامانلارغا تولۇپتۇ زەر.

يۇرتۇمنىڭ يېرى بەركەت، مۇنبەت، سېخى،
تۈگىمەس خەزىنە ئۇ ئالتۇن قوزۇق.
قانچىلاپ جۈپ - دوقاللار كەزسۇن ئۇنى،
يەنىلا ئىنسانلارغا بىرەر ئوزۇق.

1980 - يىل

ئانا

ئۇلۇغسەن، خىسلەتلەرگە بايسەن ئانا،
ئىنسانلار ئالەمدە ئايسەن ئانا.
نى ئۇلۇق سەركەردىنى، شاھىنشاھنى،
دۇنياغا كەلتۈرگىلى ھەم سەن ئانا.

ماركس ۋە لېنىننىمۇ تۇغۇپ ئاساراپ،
ئۇلۇغلاپ ئۇستۇرگىنى سەنسەن ئانا.
پاخلاندەك ئىككى ئوغلۇم ئۇستى ئەنە،
پەخرىم شۇ، غۇرۇرۇم شۇ — مەن ھەم ئانا.

1980 - يىل.

يىغلىسا

خىيال بىلەن ماڭاتتى شائىر،
كۈلىلدى - دە يىغلىدى مۇزغا.
كوزى چۈشتى "پالا كەتەي" دەپ،
كولكىسىدىن تېيىلىقان قىزغا.

قولى بىلەن تاياندى يەرگە،
قوپتى ئاستا، كىرىلدى - دە، بىر.
مېيىغىدا كۈلدى ئۇ تاپقاچ،
يىغلىشتىن يېڭىچە پىكىر:

"مەن يىغلىسام تېيىلىپ نايەت،
قوپمەنكەن تايىنىپ يەرنى.
ئەس باسمامدۇ بىر ئۇمۇر بويى،
ئەل قەلبىدىن يىغلىغان ئەرنى."

1980 - يىل.

كەچقۇرۇن

ياقۇتلەرەك دوپپا كىيدى سۇۋادانلار،
مەجنۇنتال ھالرەك شايى رومال ئارتتى.
كوتەردى گۇلىستانلار رەڭلىك كۇنلۇك،
قۇياشمۇ تاغ كەينىگە ئاستا پاتتى.

ھاراقسان تالزارلارنىڭ ئارىسىدا
ئەكىلەپ خىيال بىلەن ئاقار دەريا.
ئوزىچە كۈي كۈيلەيدۇ نىملەر دەپ،
ۋە ياكى ئەللەيلەيدۇ سىنى گويا.

ئۇچرايدۇ يوللۇرۇڭدا باغلار پات - پات،
شاخلىرى چىغىر يولغا بويىن ئەككەن.
ئۇچرايدۇ سوقما تاملىق پاكار ئويلەر،
دەرەخزار ئارىسىغا تامام چوككەن.

تولغىنىپ سۇغا چىققان لىۋەن قىزنىڭ،
تارتىدۇ سۇرىتىنى كولنىڭ سۈيى.
قىزىرار ئۇ قىپتىدا ئات سۇغارغان،
يىگىتنى كورگىنىدە توغاچ يۈزى.

ئال باراڭ، كاۋا باراڭ سايە سالغان،
ھويلىلار كەڭ سۇپىلىق، پىشايۋانلىق.
ئېچىلار رەڭمۇ - رەڭلىك ناماششەم گۈل،
رەيھانگۈل شىلدىرلايدۇ خۇشپۇراقلىق.

پادىچى نەيى بۇزار جىمجىتلىقنى،
مەلىنى لىق تولدۇرۇپ پادا قايتار.
ئېتىزدىن، خامانلاردىن يانار ھەممە،
ھەر ھويلا - ئاراملاردا ھايات قاينار.

شەپەقتىن تاجى تاققان بوستانلارغا،
ئاستىلا پەردىسىنى يايار گۈگۈم.
تىمە دىگەن جان ئارامى، ئاسايىشلىق،
بىر كۈنلۈك ھاردۇغىنى ئالار يۇرتۇم.

1981 - يىلى 7 - ئاي، قەشقەر.

دوڭكول

مەۋج ئۇرار كۈمۈشتەك سۈيى،
نۇر ئىچىدە، ئايدىڭ كېچىدە.
نۇرغا چومۇپ ياتاتتى دوڭكول،
يۇلتۇزنى ئاي قوغلار ئىچىدە.

كىچىككىمدە ئويناپتتىم كېلىپ،
قانماس ئىدىم شۇ يەردە ياشاپ.
قۇم لىۋىدا "چىم - چىم" ئېتەتتىم،
قالغاچتەك ئۇيلەرنى ياساپ.

ياقا يۇرتتا يۈردۈم قانچە يىل،
ئاشتى ئوتتۇز ئالتىدىن يېشىم.
ئوكياندا قالغان قېيىقتەك،
نى ئىشلارنى كۆرمىدى بېشىم.

مەيلى قەيەردە يۈرسەممۇ شۇ جاي،
بىر چىراقتەك قەلبىمدە يانار.
قالار ئىدى چۈشۈمگە كىرىپ،
ئاتا - بوۋام ياشىغان جايلار.

چۈشلىرىمدە يۈرەر ئىدىم مەن،
بالا بولۇپ ئارقامغا يېنىپ.
ئوينار ئىدىم كۆلنىڭ بويىدا،
قالماس ئىدىم زادىلا ھېرىپ.

بۈگۈن مانا كەلدىم بويۇڭنى،
تاۋاپ قىلىپ، كۆزۈمگە سۈرتۈپ.
ئىككى ئوغلۇم تويمىدى ئويناپ،
بېلىق تۇتۇپ بويۇڭدا يۈرۈپ.

بالاچاغدا بىللە ئويناغان –
ئاداشلىرىم يوقلىدى كېلىپ.
باللىرى ئىككى ئوغلۇمنى
ئويناش ئۈچۈن كېتىشتى ئېلىپ.

دېدى دوستلار: "كەلگىنىڭ سەن پات – پات،
كورۇشەيلى كەتمەستە قېرىپ."
ئوز دوستىغا دەر ئىدى ئوغلۇم:
"پات – ئارىدا كېلىمىز يېنىپ."

ئۇلارمۇ چوڭ بولۇپ ئۇلغىيۇپ،
بالىسىنى يېتەكلەپ كېلەر.
نەۋرىلىرىم، چەۋرىلىرىم ھەم،
ئاتا – بوۋا جايىنى بىلەر.

1981 – يىل 7 – ئاي، قەشقەر.

ئۇستاز

بىرلا كورۇپ توندى مېنى،
زېھنى ئوتكۇر ئۇستازىم مېنىڭ.
ھاياجاندا قالدىم تىكىلىپ،
ۋە كەلمىدى سوزلەشكە تىلىم.

ئوتكەن سانسىز جۇدۇنلار ئۇنىڭ،
باشلىرىغا سېپىپتۇ قىراۋ.
توندىمەن نۇرلۇق كوزىدىن،
ئېيتمىسىمۇ ئىسمىنى بىراۋ.

ئوتتى ئۇنىڭ ئومرى – ھاياتى،
ياشلىقىنى بېغىشلاپ ئەلگە.
ئوتۇپ كەتكەن يىللار بىلىنمەس،
قېرىلىقتىن بەرسىمۇ بەلگە.

ئوت ئوغۇرلاپ بەرگەندەك گويا،
پىرومىتى ئىنسانلار ئۈچۈن؛
ئىلىم – پەندىن ياندۇردى چىراق،
سانسىز دىلغا زېرىكمەي كۈن – تۈن.

ئېغىر يۈكنى ئېلىپ ئۈستىگە،
ئۇ بىز ئۈچۈن دەرت تارتتى تالاي.
ئوتتى قانچە كېچە ئىش بىلەن،
چولپان كورۇپ، پاتقاندىمۇ ئاي.

ئەتۇر قويۇن، جۇدۇنلار بىر چاغ،
ئاققۇزسىمۇ كوزىدىن قان – ياش.
ئويلىغاندا ئەۋلاتلارنى ئۇ،
مۇشكۇللەرگە بېرەلىدى بەرداش.

قەلبى ئۇنىڭ پايانسىز دېڭىز،
دولقۇنلىرى قىرغاققا ئۇرغان.
مەرىپەتنىڭ يامغۇرىدۇر ئۇ،
تەشنالىقنى قاندۇرۇپ تۇرغان.

ئۇنىڭ قوينى بىپايان ئاسمان،
چاقنىتىدۇ سانسىز يۇلتۇزنى.
ئۇنىڭ مېھرى بەئەينى قۇياش،
بەرپا قىلار تۈندىن كۈندۈزنى.

تۈگمەيدۇ تەرىپى ئۈچۈن،
زور بىر داستان ياراتسام ئەگەر.
ئەجرى ئۈچۈن قىلىدۇ ئازلىق،
باش - كوزىدىن چاپقاندىمۇ زەر.

1981 - يىل 8 - ئاي، قەشقەر.

بىر تەھرىرگە خەت

بىلدىم دوستۇم تەھرىر بولۇپ قولۇڭغا،
بىر رەھىمسىز قىزىل قەلەم ئېلىپسەن.
قاسساپ ياكى خىرۇرگدەك ئەسەرنى،
پارە - پارە قىلىپ، راسا تىلىپسەن.

گاھى يەرنى سىلىقلاپسەن رەندىلەپ،
گاھى يەرنى پالتا بىلەن چېپىپسەن.
نۇقسانىنى كورمەي قاپسەن بەزىدە،
توغرا يەردىن ئۆۋەن - چۆۋەن تېپىپسەن.

پاكى ساقا ۋەزىپىمۇ جان دوستۇم،
شايى رەختكە ياماق سېلىش ماتادىن.
پاكى ساقا ئادەتىمدى تۈزمەگلىك،
ئەسەر يىراق بولسىمۇ گەر خاتادىن.

قان، تەر بىلەن پۈتەر ئەسەر ئاپتورغا،
بولۇپ قالار ئۆزى تۇققان بالىدەك.
قىيىلماي قايتۇر ئۇنىڭ ئۆزىگە،
نۇقسانى بار ياكى تۇرسا چالىدەك.

ئاپتور ئۆزى پىششىقلىسا، تۈزەتسە،
كەلمەسمىدى گۈلى راسا گۈللىگە.
بولماسمىدى باغۋەن ھارام شېخىنى،
پۇتاپ ئەجىر قىلغىنىدەك مېۋىگە.

1981 - يىل، ئۈرۈمچى.

چۆلدىكى بىكەتتە

(داستان)

مۇقەددىمە

كىچىكىمدە سورار ئىدىم: "چۆلنى سۇغارغان،
شوخ ئويناقى ئېقىن سۇلار كېلىدۇ نەدىن؟"
جاۋاپ بېرەر ئىدى مومام: "كۆردۈڭمۇ تاغنى،
دەريا - دەريا ئاققان سۇلار كېلەر ئەشەدىن"

سورار ئىدىم: "قىيالاردا ئۆسكەن ئالامەت،
ئۇزۇن يىللىق چىنار ئوزۇق ئالىدۇ نەدىن؟"
مومام جاۋاپ بېرەر ئىدى: "ئوزۇقلۇق، سۇنى
يىلتىزلىرى بىلەن ئۇلار ئالىدۇ يەردىن.

ھېچبىر كىشى قىلمىسىمۇ چىنارغا پەرۋىش،
ئۆسىدۇ ئۇ شاخلىرىنى يېيىپ ۋە تەنھا.
ئۆتكۈنچىگە سايە تاشلار، بېرەر ئاراملىق،
ئۇ پىداكار، ئۆز ئىشىدىن قىلماس تەمەننا."

يازنىڭ گۈزەل بىر ئاخشىمى پەيزىلىك ئەجەپ،
چاقنىماقتا كۆكتە يۇلتۇز، سوقىدۇ شامال.
ئاي ئۈزىدۇ كۆك ئاسماندا ئالتۇن لىگەندەك،
ئوماق قىزنىڭ يۈزلىرىدەك كۆرسىتىپ جامال.

ئارقىسىدا قالدۇرۇپ تېز قۇيرۇقسىمان ئىز،
يۇلتۇز كۆچەر گاھى - گاھى كۆكنىڭ چېتىدە.
قۇم بارخىنى، يۇلغۇنلۇقلار، توغراق ئورمىنى،
شېرىن ئۇيقا بوشۇگىدە ئۇخلار كېچىدە.

ئاسپالت يول ئاي نۇرىدا كۈمۈچ يىلاندەك،
باياۋاننىڭ قاپ بېلىدە سوزۇلۇپ ياتار.
يىراقلاردا جۈپ - جۈپ نۇرلۇق كۆزلەر كۆرۈنەر،
بىر - بىرىنىڭ ئىزلىرىنى قوغلىشىپ قاتار.

تۈن كېچىدە كۆزلىرىدىن چاقنىتىپ ئۇچقۇن
ھۆۋلاپ يۈرگەن چىلبۆرىمۇ دېمىگىن ئۇنى.
قاتار - قاتار ماشىنىنىڭ چىرىغى ئۇلار
بىخارامان ئۇيقۇسىدىن ئويغاتقان چۆلنى.

ماشىنىدىن قالماي ئۈزەر كۆكتە تولۇنئاي،
ماشىنىغا قاراپ ئۇچار تاغلار، ئېدىرلار.
بىر يېقىملىق گۈرۈلدەيدۇ تىنماستىن موتور،
ئۇچرار پات - پات يول كۆرسەتكۈچ تاشلار، بەلگىلەر.

بىر ئاجايىپ ھېس بار مەندە، قالسام ئۆيۈمدە،
ئۈچ - تۆت كۈنمۇ تۇرغۇزمايدۇ يولنىڭ يىراقى.
مەيلى تومۇز، مەيلى قىشتا قالمايمەن توختاپ،
كۆرۈنمەيدۇ كۆزلىرىمگە يولنىڭ يىراقى.

يولغا چىقسام چىققان كەبى قۇشقاچ قەپەزدىن،
تېنىم يايرار، يول ئازاۋى زادى بىلىنمەس.
جەنۇپ، شىمال يولى ماڭا پەقەت ھەپتىلىك،
شۇنچە يوللار بىر كۈنلۈكتەك كۆزگە كۆرۈنمەس.

ماشىناڭنى ئوت ئالدۇرۇپ قەشقەردىن چىقساڭ،
چۈش بولمايلا مارالۋېشى ئاچىدۇ قۇچاق.
ئاقسۇدا سەن ئىچسەن كەچلىكى چايىنى،
ھە، ئەتىسى كۇچار قىزى كۈلىدۇ خۇشچاق.

باش ئەگمىدىن ئاستا يۈرسەڭ ئەگىپ كېتەلمەي،
كېلەر سېنى قۇتلۇقلۇشۇپ ئاشقىلار تېغى.
دوست - يارانلار كۆڭلى ئاغرىپ قالىدۇ رەنجىپ،
داۋانچىڭنىڭ تاۋۇزىنى يېمىسەڭ تېخى.

× × ×

دەرىزىدىن تىكىلىمەن ئەتراپقا جىمجىت،
كەچمىشلەرنى كەلتۈرىمەن ئېسىمگە بىر - بىر.
تۇۋا دەيمەن ئۆز - ئۆزۈمگە شۇمدۇر بۇ جاي،
ئىككىنچى رەت بۇ يەرلەرگە كەلتۈردى تەقدىر.

چەكسىز كەتكەن باياۋانغا خالدەك يارىشىپ،
كىچىك بىكەت تۇرار ئىدى بۇندا چوقچىيىپ.
توختاپ بۇندا يەرگە چۈشتۈم، ئوچۇردۇم ئوتنى،
شۇ بىكەتتە بۈگۈن كېچە قونماقچى بولۇپ.

ئۆي كەينىدە كىچىك باغچا، تۆت تۈپ ئۆرۈكى،
ئاق شايىدەك كۆرۈنىدۇ ئۇنىڭ چېچىكى.
قاغا جىگدە خۇددى تامدەك بوپتۇ باراخسان،
زەپ چىرايلىق كۆكۈرۈپتۇ چولنىڭ ئېتىكى.

بۇ بىكەتكە يېقىنلاشتى ئىككى ماشىنا،
چاتقاللىقتا بەسلەشكەندەك ئىزمۇ - ئىز قوغلاپ.
توختاشتى - دە، ئىككى شوپۇر كۆلۈشتى خوشال:
"قانداق بوۋا ئامانمۇ سەن" — دېيىشتى توۋلاپ.

چىقتى بوۋاي كۈلدى قاھ - قاھ، ئاچتى قۇچاقنى،
دېدى: "ئەمدى كەپسىلەردە بۇ ئىككى بىغەم.
سىلەر بىلەن كەتكەن ھاشىم قاچلاپ تۈگنى،
غاقىرىتىپ قارىمايغا كەتكىنى نىكەم."

جاۋاپ بەردى يىگىتلەرمۇ ئۈنىگە خۇشچاق:
"ۋەزىپىمىز چىقىپ قالدى قەشقەر - خوتەندە."
"قېنى ئۆيگە، — دېدى بوۋاي، — ئىبلىگلار ئارام،
ھاردۇق چىقار تويغۇدەك بىر تاماق يېگەندە."

قىزىپ كەتتى ئاشخانىدا تۈن كېچىدە ئىش،
تارقالماقتا ئوپ - چورىگە مەزىلىك پۇراق.
ئاپپاق خالات كىيىۋېلىپ بولۇپ پەرۋانە،
كۈتەر بوۋاي ھەممىزنى شۇنچىلىك خۇشچاق.

ئويلاپ قالدىم، بوۋاي ئىدى بىكەت باشلىغى،
يۇرۇدىغۇ ئاشخانىدا قازان بېشىدا.
تىنماس بوۋاي ئىكەن ئەجەپ، مۇنچىۋالا ئىش،
ئېغىرچىلىق قىلمامدىكەن شۇنچە يېشىدا.

ئوچتى چىراق، قاچتى ئۇيقۇ، چىقتىم ياتاقتىن،
باغ كەينىدە - قۇم دوگىدە ئولتۇردۇم بىر دەم.
نۇرغۇن ئىشلار، كەچۈرمىشلەر ئۆتتى ئالدىمدىن،
باش - ئاياقسىز خىيال يىپى چۇگۇلۇپ شۇ دەم.

ئاسايىشلىق، جىمجىتلىقتا چومدى بىكەتمۇ،
تۈن كېچىدە ھەممە ئۇخلاپ كەتتى ئېھتىمال.
شىلدىرلىدى قۇملار شۇدەم، قارىدىم پەسكە،
قۇم دوگىگە چىقار ئىدى بوۋاي بىمالال.

"كېلىڭ ئاتا، ئېلىڭ ئارام" (ئورۇن كورسەتتىم)
ئىللىق قۇمغا يانپاشلىدى ئاستا يېنىمدا.
"چارچىغانسىز، — دىگەن ئىدىم، دىدى: "ئاتمىشتىن —
ئاشتىم، لېكىن، قۇۋۋىتىم بار تېخى تېنىمدا."

"بىر كورمەككە زوقمەن ئىدىم، — دىدىم سوز باشلاپ، —
كوپتىن بۇيان داڭقىڭىزنى كەلگەنتىم ئاڭلاپ."
كۈلدى بوۋاي پەرىشتىدەك شۇنچە سەممى،
ئاق يىپەكتەك ساقىلىنى ئاستا تۇتاملاپ.

"زېرىكمەمسىز، يۇرت ئىچىگە يىراقكەن بۇ جاي،
ئاجايىپ بىر جىملىق ھوكۇم سۇرەركەن بۇندا."
چەكسىز چولگە نەزەر تاشلاپ ئويلىدى بىر پەس،
كۈلۈمسىرەپ ئاستاغىنا سوز قاتتى شۇندا:

"زېرىكىشكە ۋاقىت يوقتۇر، بۇنىڭ سىرىنى،
بۇندا ئۈچ كۈن تۇرساڭ ئەگەر بىلەتتىڭ ئوبدان.
ئىشىگىمدىن گۇدۇك بېرىپ يۈزلەپ ماشىنا،
ھەر كۈنلىگى، ھەر سائەتتە ئوتىدۇ ھەر يان.

يىراقلاردىن سىگنال بېرىپ زوق - شۇقى بىلەن،
شوپۇرلۇرۇم، شۇڭقارلىرىم كېلىشەر پات - پات.
—سالام بوۋا، ياخشى قالغىن، — دىيىشسە قوۋناق،
قول سىلكىسە كوزنىگىدىن بولىمەندە شات.

گاھ پاسازىر ئاپتوۋۇزى توختايدۇ بىر چاغ،
سوزلىنىدۇ خەۋەرلەرنىڭ يېڭى - يېڭىسى.
ھويلا - ئارام، ئويلەر ئەجەپ بولىدۇ ئاۋات،
ئايرىلىشقا قىيمايدۇ كوز خېلى - خېلىسى.

بەزەن قاتار - قاتار بولۇپ ماشىنا سىپى،
توختىار بۇندا، چوۋقان بىلەن تاشىدۇ كۆلكە.
گاڭ بەدەنلىك ئوغۇللار ھەم ئالىمدەك قىزلار،
دەيدۇ: 'بوۋا ماكانىڭنى ئورايمىز گۈلگە.

ئاڭلا بوۋا، ئاتلاندۇق بىز پايانسىز چولگە،
كوچەت تىكىپ بىر چىرايلىق قىلىمىز تالزار.
ئوستەڭ چېپىپ، باشلاپ كېلىپ تاغنىڭ سۈيىنى،
بارخانلارنىڭ ئورنىنى تېز قىلىمىز شالزار...»

مۇشۇ يولدىن ھەر كۈنلىگى ئوتەر مىڭلاپ جان،
ھە، ھەممىسى ئوغلۇم ماڭا بولىدۇ مېھمان.
كونۇپ قالدىم ئۇزۇن بولدى مۇشۇ جايغا مەن،
شوڭقارلىرىم بىلەن بولۇپ قاپتىمەن بىر جان.

نىمىسىنى ئېيتاي ئوغلۇم ئوتىدۇ شۇ چاغ،
خوشلۇق ئىچىدە كوڭلۇم تولۇپ بۇ يەردە ھايات.
ياشارغاندەك ئانا تۇپراق، ياشاردىم مەنمۇ،
يۈرۈگۈمدە نى ئارزۇلار قاقىدۇ قانات.

ۋۇجۇدۇمدا بىر خوشلۇق بار، ئولغىيار شۇنچە،
ئەلگە مەندىن تېگىدۇ نەپ، ئەلگە كېرەكمەن.
نەۋ باھاردا سۇردۇم مەنمۇ يېشىل نوتىلار،
ئېزىز چولدە يىلتىز تارتقان مەزمۇت تىرەكمەن.»"

"ئاتا، — دىدىم، — يۇرت ئىچىدە باردۇر بىكەتمۇ
كېلىپ قاپسىز ئەۋزەل كورۇپ شۇنچە يىراقنى."
تۇرۇپ قالدى سوزمۇ قىلماي بوۋاي بىر ھازا،
دىدى: "ئوغلۇم قوزغىدىڭدە دەردۇ - پىراقنى."

قاراپ ئاڭا، سوزلىرىمگە قىلدىم پۇشايمان،
كوزلىرىدە مولدۇرلەيتتى ياشلىرى پەۋەس.
دىدى: "ئوغلۇم بىزدەكلەرگە ئوتكەن كۈنلەردە،
بۇ كەڭ جاھان بولغان ئىدى زىندانۇ - قەپەس.

بىلسەڭ گۈزەل قەشقەر — مېنىڭ ئەسلى يۇرتۇمدۇر،
دەرت ۋە ئەلەم ئوز يۇرتۇمدىن ئايرىغان مېنى.
خوتۇنۇمنى، ياش قىزىمنى يېتىلەپ غەمكىن،
چىقىپ كەلگەن ئىدىم يۇرتتىن."
"ھە، ئۇلار قېنى؟"

"ئۇزۇن يوردۇق، يول يۇرسەكمۇ راسا مول يۇردۇق،
چاڭقاپ ھېرىپ مۇشۇ چولگە يېتىشتۇق ئاران.
ئۇسسۇزلۇق ھەم ئاچلىق دەردى قاخشىتار تەننى،
قىز بىچارەم زارلاپ دەيتتى: ئانا بەرگىن نان.

بەزلەر ئىدۇق: جېنىم بالام، يىغلىما قوزام،
كارۋان ئوتۇپ قالسا ئەگەر بىرەر سۇ ھەم نان.
ئوتتى ئۇچ كۈن، ئوتتى توت كۈن، كارۋان ئوتمىدى،
ئوتىنچى كۈن تاڭ سەھەردە قىزىم بەردى جان.

يىغلاپ - قاخشاپ، قارا كورۇپ يەلە يول يوردۇق،
مىڭ جاپادا مۇشۇ جايغا يېتىشتۇق ئاران.
ئەسكى كەپە كەينىدە بىر بۇلاق بار ئىدى،
مەرۋايىتتەك سۇلار ئاقاتتى ھەر يان.

سۇ بويىغا دەپنە قىلدۇق ئۇسسۇزلۇق، ئاچلىق —
خازان قىلغان شۇ يىگانە شورلۇق قوزامنى.
ئىچ - ئىچىمدىن چىقار ئىدى بەزەن ئوتلۇق ئاھ
ئەسلىگەندە ئاشۇ كىچىك مۇگلۇق يېزامنى.

ئېغىر كۈنلەر، پەرزەنت دېغى ئەزگەچ يۈرەكنى،
شۇ بۇلاققا كوز يېشىنى توكتى ئانىسى.
قۇرۇپ پۈتتى بوران سوققان كۈزگى ياپراقتەك.
يالغۇز باشقا قالدى قايغۇ - زۇلمەت خانىسى.

قۇرۇپ پۈتتى تېنىمدىكى مادارۇ - دەرمان،
يالغۇز باشنى باستى قات - قات زۇلمەتنىڭ لېغى.
قەيسەر ئىدىم، كۈلپەتلەردىن قەددىم پۈكۈلدى،
يۈرۈگۈمنى پارە قىلدى ھېجراننىڭ دېغى.

يۈرۈگۈمنىڭ تەڭ يېرىمى كومۇلدى يەرگە،
قالدىم بۇندا ھەسرەت بىلەن كوزۈمنى ياشلاپ.
ياشاپ قالدىم يولۇچىنى، كارۋاننى كۈتۈپ.
مۇشۇ مۇگلۇق ماكانىمنى كېتەلمەي تاشلاپ.

باياۋاندا كوز يۇمغانلار ئاھ، ئوغلۇم سانسىز،
بەزىلىرى بۇ بىكەتكە يېتەتتى ئاران.
ھە، قانچىسى ھەسرەت بىلەن ماگا تاشلىنىپ،
ئەلەم بىلەن ئوز قولۇمدا بەرمىگەنمۇ جان!؟

بوران چىقىپ، قۇملار كوچۈپ كومۇلسە يوللار،
باياۋاندا قۇرۇپ پۈتكەن قانچىلاپ كارۋان.
تەكرارلانغان مىڭ يىللاردىن بۇيان مۇشۇ ئىش،
غېرىپ قەۋرە، قۇم تېگىدە كومۇلگەن ئارمان.

مۇشۇ چولدە ئوتتى مېنىڭ ئومرۇمنىڭ تېگى،
ئوغلۇم بىلسەڭ مېنىڭ مۇندا كورمىگىنىم ئاز.
شۇۋىرغانلار، قارلار ئۇچۇپ ھوۋلاپ كەلسە قىش
كارۋانلارغا بالا - ئاپەت بولغان ئىدى ياز.

يىراقلاردىن بەخت ئىزلەپ، قىشلاق، شەھەردىن،
جۇلدۇر كىيەن بىچارىلەر كېلەتتى ھالسىز.
بىر كۈن ئاخشام سەنتۇرىلىپ كولەگگىلەردەك
يېتىپ كەلدى قاغجىرىغان بىر يىگىت بىر قىز.

بىچارە قىز ئارانغىنا دىيەلىدى "سۇ"
ئۈنىڭ قارا كوزى شۇدەم ياش بىلەن تولدى.
كۈز شاملى پۇرلەشتۇرگەن كۈزگى ياپراقتەك،
ياش بىر نوتا — ئاشۇ بەرنا ئاستىلا سولدى.

قىز تۈن بويى ئازاپلىنىپ سۈبھى پەيتىدە،
چەكسىز ئەلەم ـ ھەسرەت بىلەن ئاستا بەردى جان.
قۇم دوڭدە قەد كۆتەردى مۈڭلۈق بىر قەۋرە،
ياش يۈرەكتە كەتتى بىللە قانچىلاپ ئارمان.

"ئوغلۇم، — دېدىم، — ياقا يۇرتتا بولۇپ سەرگەردان،
نىمە ئىزلەپ كەلگەنسىلەر بولۇپ بۇندا خار؟"
"ئاتا، — دېدى دۇر تۆكۈلدى ياشلىرى زىنھار، —
ئىزىز يۇرتتا تاپالماي رۇناق يىغلىدۇققۇ زار.

كەڭ دۇنيانى ئىلكىمىزگە قىلدى زىندان، دار،
سۆيگۈمىزنى چەكلىمەك بوپ قازى ـ كالانلار.
قاباھەتلەر كەيپى ـ ساپا ئىچرە كۈلدى شات،
بىزنى بولسا تاش بوران قىپ سۈردى چايانلار.

ئەرك ئۈچۈن، سۆيگۈ ئۈچۈن قەلبىم خارلاندى،
ئەزىز سۆيگۈم يەرگە پاتتى، يۈرەك زارلاندى.
ھاياتىمدا بارۇ ـ يوقۇم، ئارزۇ ـ ئارمانلار،
چەكسىز چۆلدە قالدى، ئەمدى سويۇملۇك دىلدار.
ھەممىسىدىن مەھرۇم قىلغان ۋەھشى دۇنيادا،
ئىيتىپ بېقىڭ جېنىم ئاتا ماڭا نىمە بار؟!"

"يالغۇز باشنى ئېلىپ كەتتى باياۋان چەكسىز،
باياۋاندا، قۇم تېگىدىن جاي ئالدى شەكسىز.
شۇ يىگىتتەك قانچە ئىنسان ئارماندا كەتكەن،
ئوغلۇم، چۆلدە ئىز ـ دېرەكسىز يۇتكەنلەر سانسىز..."

تىللىرىم لال، كېپىنەكتەك تىترەيدۇ تېنىم،
كۆزلىرىمدىن تامچىلاتتى توختىماي ياشلار.
ئاشۇ يەردە ئۇچراشتۇردى بىزلەرنى تەقدىر،
ئون يەتتە يىل ئۆتۈپ ئاخىر كۆرۈشتۇق دىدار.

"ئاتا، — دېدىم، — ئۇچراشتىمۇ ئاشۇ بىچارە؟
دېدى بوۋاي: "قۇم باسقاندۇ قەۋرىنى ئۇنىڭ."
دېدىم: "قاراڭ شۇ يىگىتكە ئوخشامدىكەنمەن؟"
ئۇ، دىققەتتە نەزەر سالدى يۈزۈمگە مېنىڭ.

شۇدەم ئۇنىڭ ھاياجاندا تىترىدى ئۈنى،
"شۇ سەنمىدىڭ" دەپلا مېنى باغرىغا باستى.
كۆزلىرىدىن شاتلىق يېشى قۇيۇلدى سەلدەك،
ۋۇجۇدىدا بىر خوشاللىق دولقۇنلاپ تاشتى.

"نەدە ئۆتلاپ، نەدە سولاپ، يۈردۈڭ نەلەردە؟"
دەيتتى بوۋاي: "كەچمىشىڭنى سۆزلىگىن تېزرەك."
سۆزلىدىم مەن: "سىزدىن كېتىپ يىقىلدىم چۆلدە،
ھاياتىمنىڭ چىرىغىنى ياقتى قوڭغۇراق.

"نىمە دېدىڭ، ساڭا ئۇندا يولۇقتى كارۋان؟"
"تۆگىچىلەر ئىكەن ئۇلار قىلىشقان سەپەر.
قۇتقۇزۇشتى ياش جېنىمنى چىقىرىپ قۇمدىن،
قۇرۇپ كەتكەن لەۋلىرىمگە تېمىتتى كەۋسەر.

زېمىستان قىش، ياز تومۇزدا يۈردۈم يوللاردا،
بىرەر كۈنمۇ تاپماي تىنىم، توگە يېتەكلەپ.
بەش يىل ئۆتتى ئاجايىپ ئىش: ئۆزگەردى دەۋران،
كەلدى باھار، قۇياش كۈلۈپ ئارزۇ چېچەكلەپ.

ھۆكۈمەتنىڭ چاقىرىقىغا قوشۇلۇپ ئاۋاز،
توگىچىلەر ئۇيۇشقانتى بولۇپ بىر شىركەت.
ماشىنىلار، تىراكتورلار ئاز ئىدى ئۇ چاغ،
ئاشۇ شىركەت نەپ بەرگەنتى ئەلگە نۇرغۇن رەت.

گولوگلار دۈيلىرىنى باشلاپ ئاي ھەم يىل،
تەكلىماكان چۆللىرىنى كەزدىم نەچچە رەت.
گاھى چىگرا يوللىرىدا توشۇدۇم يۈكلەر،
قانچە قېتىم مۇكاپاتلار بەردى ھۆكۈمەت.

ئۆتۈپ ئاي، يىل ماشىنىلار ئالدۇق شىركەتكە،
ئارام ئېلىپ قالدى توگە، ئات ۋە ئۇلاقلار.
كۈرستا بىر يىل ئوقۇپ بولۇپ قالدىم مەن شوپۇر،
يېقىن بولدى مېنىڭ ئۈچۈن ئەمدى يىراقلار.

سىزچۇ ئاتا، قالدىڭىزمۇ ياشىنىپ ئەمدى،
پېنسىيىگە چىقارسىزھە، ئېلىشقا ئارام.»
كۈلدى بوۋاي: «تومۇرۇمدا ئاقىدۇ قۇۋۋەت،
مېنى يولدىن قوغلايمەن دەپ بولما بىئارام.»

بوۋاي كۈلدى، كۈلدۈم مەنمۇ، كۈلدۈق قاقاخلاپ،
كۈلكىمىزدىن ئۈچتى تورغاي كەتتى يىراقلاپ.
قۇم دۆۋىدىن تىپتىك بوۋاي سىرىلدى پەسكە،
زەڭگە قاراپ بىر تىراكتور كەلگەچ تاراقلاپ،

× × ×

سەھەر، ئۈيقا بوشۇغىدىن ئويغاتتى موتور،
شوخ يىگىتلەر يىراقلارغا يەنە يول ئالدى.
ئۆز ئوغلىنى ئۇزاتقاندەك يىراق سەپەرگە،
ئاق يول تىلەپ غەمخور بوۋاي خوشلىشىپ قالدى.

خوشلاشتىم مەن ئۆز ئاتامدەك قۇچاقلاپ ئۇنى،
ئاران ماڭدىم ئايرىلىشقا كۆزۈم قىيالماي.
ئاپپاق ئۈچتەك ساقىلىنى تۇتاملاپ دوڭدە،
قالدى بوۋاي كۆزلىرىنى تاش يولدىن ئالماي.

خاتىمە

قىلدىم ئۇنى كۈمۈش باشلىق چوققىغا تەقلىت،
تاغ قارلىرى يازدا ئېرىپ سۇغىرار چۆلنى.
ئوخشاتتىم مەن ئۇزۇن يىللىق چىنارغا ئۇنى،
ئۆتكۈنچىگە سايە تاشلار، كۆرستەر يولنى.

ئۇخشاتتىم مەن ئۇنى ئاپپاق ساقال خىزىرغا،
مۇشكۈللەردە ھەمدەم بولۇر، رەنجىگە شىپا.
قەلبى ئۇنىڭ ئۇخشار تۈندە يانغان چىراققا،
ئاداشقانغا كۆرسەتەر يول، توكەر نۇر - زىيا.

1966 - ۋە 1980 - يىللار

قەشقەر، ئۈرۈمچى.

زەينۇرە ئەيسا

ئاق ئەتىرگۈل

قاش تېشىنىڭ سوزى

قىرغاق سويگەن يۇرۇڭقاشنىڭ سۈزۈك سۇيىگە،
تىكىلدىممەن، كوزۈم چۈشتى بىر ئىسىل تاشقا.
ھۆنداق تاشكى، شەكلى ئىدى ئادەم يۈرىگى،
نۇر چېچىشى ئوخشار ئىدى خۇددى قۇياشقا.

سۈزۈپ چىقتىم خېلى تەستە تاشنى دەريادىن.
ھاياجاندا كەتكەن كەبى بولدۇم ھوشۇمدىن.
گۈن كەلگەندەك بولدى بىر چاغ ماڭا سامادىن،
ئەسا ماكى، گۈن كېلىپتۇ ماڭا قېشىمدىن.

ئىلگە كەپتۇ يۈرەكسىمان ھېلىقى قاشتاش،
(يېزىلدىم قولغا ئېلىپ قەلەم ـ قېرىنداش)
دەر: "ئالدىدا ئۈن ئەسىرنىڭ گودەك بالىدىم،
خىسلەتلىك قىز، دەيتتى بارچە دانادىش، يولەكداش.

دادام تۈگەپ، كېيىن ئاپام ماڭا تايانغان،
قالغان ئىدۇق ئائىلىدە يالغۇز ئىككى جان.
كەرلەپ پىشىپ سىزار ئىدىم مەن رەسىملەرنى،
رەڭ بويۇغۇم ئىدى تومۇر بەستىمدىكى قان.

رەسىم سىزىپ ئانام بىزگە ئەپكىلەتتى نان،
پۈركەتكەنتى خىسلەتلىك قىز، دېگەن شۆھرەت شان.
ئۇ چاغ ئىدى يېشىم مېنىڭ ئون بىردە ئاران،
ئىخلاس بىلەن ئۆگىتەتتى ئۇستازىم شەرۋان.

كەلدى دۈشمەن ئەسكەرلىرى بېسىپ بوراندەك،
جىنايەتكار بولدى رەسىم سىزغۇچى مەندەك.
بولغىنىدا ئۇستازىمنى ئۇلار ئۆلتۈرمەك،
جەڭگە چۈشتۇم جاللاتلارغا قارشى يەكمۇ - يەك.

جاللات كەستى جۈپ قولۇمنى، چىشلىدىم قەلەم،
چىشىم بىلەن سىزىۋەردىم رەسىملەر يانا.
ئۆقتى جاللات، ئۆلتۈرۈلدۈم، دېدىم: "رەسىمنى
يۈزىگىمگە قويۇپ كۆمۈڭ مېھرىۋان ئانا!"

دەرىخ، كەتتىم ئارمان بىلەن يورۇق دۇنيادىن،
ئانام قانداق سوراپ تۇردۇم كەلگەن ئەرۋاھدىن.
ئاڭلىشىمچە تاشدىكى ن يورۇڭقاش ھەر ياز،
ئانام توككەن قانلىق ياش ھەم دادۇ - پەرياتدىن.

نەۋ باھارنىڭ تېگىدىلا كىردىم مەن تىلگە،
بۇدۇر مېنىڭ كۆلگەن مۇرات، بەختىمدىن بەلگە."

1975 - يىل، ئاۋغۇست، ئۈرۈمچى

ئۇرگىلەي، تاتلىق بالام

ئۇرگىلەي تاتلىق بالام، ھېكمىتىڭدىن ئۇرگىلەي،
گۈلگە بەرگەن چىن كوڭۈل ھەركىتىڭدىن ئۇرگىلەي.

چوڭنى كورسەڭ ئېگىلىپ قىلدىڭ سالام ۋە ئېھتىرام،
ئۇستازىڭ، ئاتا - ئاناڭغا ھورمىتىڭدىن ئۇرگىلەي.

ئاپتوۋۇزدا ئۆزگىگە بوشتىسەن يۇمشاق ئورۇن،
ھەرنەپەس خەلققە ئۆتۈنگەن راھىتىڭدىن ئۇرگىلەي.

يەت قىلىق لۈكچەكلىنىڭ يۈزىگە پۈركەپ شەلپەرەڭ،
يىركىندۇرۇپسەن ئۆزگىنى، جۈرئىتىڭدىن ئۇرگىلەي.

ليپي فېڭ باسقان يول بىلەن چىقىپ كەلسەڭ بەرق ئۇرۇپ،
غۇنچىلار كۈلىدۇ مەمنۇن غەيرىتىڭدىن ئۇرگىلەي.

بارچە پەندە يۈز نومېر، ئەخلاق، ئوقۇشتا ئۆلگىسەن،
مەرتلىك جېڭدە پالۋان ھىممىتىڭدىن ئۇرگىلەي.

ئىقبالىڭ كۈندىنمۇ پارلاق، غايەڭ ئۇلۇق، مۇقەددەس،
كوممۇنىستىك خىسلەتتەك ئۆلپىتىڭدىن ئۇرگىلەي.

1979 - يىل، ئاۋغۇست، ئۈرۈمچى.

ئايدىڭ كېچە

ئايدىڭ كېچە، ئايدىن تۆكۈلەر
كەڭ دالىغا سىماپ كەبى نۇر.
ئالتۇن باشاقلار مەيىن يەل بىلەن
قىلىشار تازىم، سۇۋادان مەغرۇر.
ئايدىڭ كېچە، ۋاپاسىز شۇ قىز
سۇندى يىگىتكە ھىجران داغلىرى.
ئۆرتەندى گويا ۋەيلۇن دوزاقتا
يىگىتلىكىنىڭ گۈلزار باغلىرى ...
ئايدىڭ كېچە،
كاڭ ئوغىنى
بىلەيدۇ يىگىت بىر قۇرام تاشقا.
ئوغاق بېسىغا سېپىدۇ سوغ سۇ،
ئۇنىڭ غەزىۋى ئايلىنىپ ياشقا.
ئۆز - ئۆزىگە قويار ئۇ سوئال:
"ئىشق چۆلىدە مەن دىۋانىمۇ؟
ئېيتىڭ يۇلتۇزلار،
تاغلار،
ئېتىزلار
نامەرتمۇمەن يا مەردانىمۇ؟"
ئۇنىڭ ئوغىقى سوراق بەلگىسى،
شۇ كەگرى ئېتىز بېرىدۇ جاۋاپ.
يىگىت يىققان ئۈنچىلەر بىلەن
ياسار ئالتۇن تاغ بىر پەستە ئەتراپ.

ئوغىقى ئۈچ گەز گويا زۇلپىقار
جەڭگاھتا يىگىت باتۇر - قەھرىمان
مۇھەببىتىنى بېرىپ ئېتىزغا
كېسىكتەك ئۈزەر ئەمگەكتە ھەريان.
سەل - ئېقىن، بەلكىم توختىماس ئېرىق
دەيسىز يىگىتنىڭ چىكە تېرىنى.
ئەلنىڭ ئىشىغا ئاتىدى يىگىت
ئوتلۇق يۈرىكى، چەكسىز مېھرىنى.
ئايدىڭ كېچىلەر خوشلاشتى شۇنداق،
قىزارتىپ دايىم شەپەق يۈزىنى.
كېيىنكە چىقتى يىگىتنىڭ نامى
قىزارتتى نادان قىزنىڭ يۈزىنى.

1980 - يىلى، ماي، ئۈرۈمچى

قايدىدۇر

پەن سېخى ئەل بەختىچۈن پەندەك ساخاۋەت قايدىدۇر
پەن ئۈچۈن چەكسەڭ جاپا بۇندا پاراغەت قايدىدۇر.

نى كەمەكلەر باركى ئالەمدە ئاجايىپ سېھرگەر،
لىمە ئۇ پەن ئالدىدا، پەندەك كارامەت قايدىدۇر.

چۆلدىكى كارۋان ئۈچۈن قازساڭ قۇدۇق بىرىگىندە،
ئەل ئوقۇيدۇ ئاپىرىن، ئۇنداق شىجائەت قايدىدۇر.

بۇلبۇلى چىللايدۇ باققا، ئاھۇلار تاغلار تامان،
پەن - بىلىم سېغىنالىدەك شېرىن دالالەت قايدىدۇر.

پەن جىلۋىسى يۇلتۇزلارا، تىلماچ بولۇر يەر تەكتىگە،
ئاممۇ - ئىرپان ئاشىقىدەك يۈكسەك لاياقەت قايدىدۇر.

بى ساۋات مىڭ لەشكىردىن بىر ئاقىل غالىب ھامان،
بولما ھەيران ئى نادان بۇنداق رىقابەت قايدىدۇر.

قويساڭ ئىلىم - پەندىن جىرىم بولسا خەلققە سايىۋەن،
جەننىتىڭنى قوي ئۇ چاغ، ئۇنداق ھالاۋەت قايدىدۇر.

يۈگەنلىگەن دەريالىرىڭ چۆللەر بېلىنى باغلىسا،
نە كېرەك بوستان ساڭا، ئۇنداق ساياھەت قايدىدۇر.

ھەر نەپەس دورلارنى ساچ پەندىن ۋەتەن كوكسىگە سەن،
بولساڭ كەمىنە شۇندىمۇ ئۇنداق ئىناۋەت قايدىدۇر.

پەن دىمەك — غەزنە دىمەك، ئالتۇن - كۈمۈشنىڭ كانى ئۇ،
قىپ قانائەت يولدىن قايتساڭ سەندەك ھاماقەت قايدىدۇر.

يالغۇز ئاتنىڭ چىڭى چىقماس، چىڭى چىقسا دېڭى يوق،
قىلسا تەڭ پەنگە يۈرۈش، ئۇنداق جامائەت قايدىدۇر.

1980 - يىل، ئىيۇن، ئۈرۈمچى

ساھىبجامال قىز

(چۆچەك)

زامانلارنىڭ زامانىدا بىر ئەلدە
ئۆتكەن ئىكەن پەرزەنتك زار ئەر - ئايال.
تىلەكلىرى ئىجاۋەت بوپ ئۇلارنىڭ
تۇغۇلۇپتۇ ئاخىر بىر قىز ئاي جامال.
ساھىبجامال قايسى ياققا قارىسا
يورۇيدىكەن ئالەمنىڭ شۇ تەرىپى.
قىرىق بىر ھۈنەر ئىگەللىگەچ ئەنە قىز
كەڭ جاھانغا تارقىلىپتۇ تەرىپى.
ئورنەك ئىكەن چاقماق ئۈچۈن سۈرئىتى
ھەيران ئىكەن بۇلبۇل ناخشا - كۈيىگە.
تەشنا ئىكەن كولدە ئاپپاق ئاققۇلار
مەپتۇن ئىكەن ئاي، يۇلتۇزلار ھوسنىگە.
ئەگەر تامسا كىمنىڭ يېشى قەيەرگە
ئەشۇ جايغا ئۈنىدىكەن قىز دەرھال.
ئەلەم - ھەسرەت داغلىرىغا شىپا بوپ،
دەرتمەنلەردىن سورايدىكەن ھال - ئەھۋال.
تويمايدىكەن ئانا قىزغا ھېچقاچان،
ئاتىسىنىڭ بېشى كوككە يېتىپتۇ.
قىز شەنىگە ئۇلار ئېيتقان قوشاقلار

دەريالاردەك ئۇركەش ياساپ ئېقىپتۇ.
ئۇن كۆلكىگە بىر يىغا دەپ ئېيتقاندەك،
زەر ئاپتاپتا دەھشەت مولدۇر ياققاندەك؛
بىر شۇم ھوقۇش چىللايدىكەن مۇنداق دەپ:
(قۇلاقلارغا گوياكى مىخ قاققاندەك).
"ساھىبجامال بولالمايدۇ ئامان، ساق،
تا ئۆلگىچە جۈپتى بولماس (ئۆتەر تاق).
ئۆلۈك يىگىت نىكاھىغا ئۆتەر ئۇ،
قىزنىڭلارنىڭ بەختى قارا، ئىش چاتاق ..."
بېشى قېتىپ شۇدەم ئاتا - ئانىنىڭ
شۇم خەۋەردىن زىدە بوپتۇ جىگىرى.
ئالغاچ مەسلىھەت ئەقىللىداردىن، چوڭلاردىن
توقۇلۇپتۇ ئاتقا سەپەر ئىگىرى.
ئاتا - ئانا، ساھىبجامال ئۈچەيلەن
قۇتۇلماق بوپ ھۇقۇش ئېيتقان شۇملۇقتىن.
ھاسىلىرى ئۆپراپ چىقىدەك قالغىچە،
ئۆتۈشۈپتۇ قانچە داۋان، قۇملۇقتىن ...
كومتۇرۇلگەن قازاندەك كوك ئاستىدا،
چوللەر كېزىپ يۈرگىنىدە ئۈچەيلەن؛
پەيدا بوپتۇ سەلتەنەتلىك بىر قەسىر
تاملىرىدۇر ئالتۇن - كۈمۈش بەك بەلەن.
قىزچاق دەپتۇ: "چارچىدىڭلار ئەجەپمۇ
مېنىڭ ئۈچۈن جېنىم ئاتا جان ئانا.
بەلكىم باردۇر بۇقورادا زىلال سۇ،
ئېلىپ چىقىپ ئىچكۈزەي مەن بىر قاچا.
سۇسىز قېلىپ گۈلگە ئوخشاش سولاشقان،

ئاتا - ئانا ماقۇل بوپتۇ ئولتۇرۇپ.
قىز كىرىپتۇ دەرۋازىنىڭ ئىچىگە،
چىقماق بولۇپ قاپاقنىلىق تولدۇرۇپ.
تۇيۇقسىزدىن قارا قۇيۇن بىردىنلا
چىقىراپتۇ قۇلاقلارنى يارغىدەك؛
قىز كىرەردە داغدام ئۇچۇق دەرۋازا،
يېپىلىپتۇ ئادەم ھەيران قالغۇدەك.
ئاتا - ئانا دەرۋازىنىڭ سىرتىدا
قىز ئىچىدە،
زارلايدىكەن ئامالسىز.
قېلىنلىقى مىڭ گەز كەلگەن تام تۇرار،
بولۇتلاردىن ئېگىزلىكتە پەرۋاسىز.
ساھىبجامال ئىزدەپ ئامال چىقىشقا
قەسىر ئارا ھەر تەرەپنى كېزىپتۇ.
تۇشمۇ - تۇشتا كورۇنگەن زور پاجە
ئۇنىڭ سەبى يۈرىكىنى ئېزىپتۇ:
ئۇخلايدىكەن بىر سەت دىۋە شىپاڭدا،
خورىكىدىن گۈلدۈرلۈتۈپ ھاۋانى.
كويشىگىنى ئادەم سوڭەك - پېيىكەن،
مورا دەيسەن بۇرنىدىكى كامانى.
بۇرنىڭكى توشۇكىگە ئۇ دىۋە
ئۇخلايدىكەن سېلىپ قىرىق ئاچقۇچنى.
ئويلاپتۇ قىز: "ئاچقۇچلارنىڭ بىرىدىن
تاپالار مەن چىقىپ كېتەر يولۇمنى."
ئېلىپ قويۇپ ئۆز جېنىنى ئالقانغا
قىز ئۆملەپ شۇ "مورا" غا كىرىپتۇ.

تاس قاپتۇ ئۇ ئۆيغۇ تۇشقا دېۋىنى
سېسىق بوستىن كۆڭلى ئاينىپ كېتىپتۇ.
ئاچقۇچلارنى ئېلىپ چىقىپ قىز شۇچاغ
دەرۋازىنى ئاچاي دېسە يوق ئامال.
ئاڭلانماپتۇ ئۇنى ئاتا - ئانىنىڭ
بۇ تىلسىمغا بوپتۇ قىزنىڭ ئەقلى لال.
بىر ئاچقۇچتا ئاچسا قىز چوڭ بىر ئۆينى،
ئاندا تۇرلۇك چارۋا ماللار تۇرۇپتۇ.
ھەر بىرسىنى زەنجىر بىلەن چىڭ باغلاپ،
ئوقۇرىغا يەم - بوغۇزنى قۇيۇپتۇ.
قىز قارىسا چارۋا ماللار بەك مەيۈس،
ئوقۇرىدىن بېشى تۆۋەن ياتارمىش.
بەزىسىنىڭ كوزلىرىدىن دەريادەك
توختىماستىن قانلىق ياشلار ئاقارمىش.

ئاق - زىرىنلىق دەرىدىن ئۆي ئىچىنى
دادۇ - پەريات، ئاھۇ - زارلار قاپلاپتۇ؛
چۈنكى مۈشۈك يىگىدەكمىش ھەلەپنى،
ئىت ئالدىغا يۇگمەچ ئوت تاشلاپتۇ؛
ئوقۇرىدا غېچلار سوڭەك كالىنىڭ
ياغ تۇرغىدەك ئوقۇرىدا ئۆچكىنىڭ؛
مەنتاڭلارغا قاقىر ئۇرغان ئوزىنى
ئالدىدا ساپ لازا تۇرار چوشقىنىڭ.
چىدالماستىن بۇ ئەھۋالغا چىۋەر قىز،
ھەر بىرسىگە ئوز رىسقىنى بېرىپتۇ.
كالا - ئۆچكە يېشىل ئوتنى چاينىغاچ

رەھمەت ئېيتىپ قىزغا تازىم قىلىپتۇ.
يەنە بىر ئۆي گويا زىندان، ئىچى ئوت
چورىسىدە زەنجىرلەنگەن كىشلەر؛
بىر - بىرسىگە چىش قايرىپ ئوت چېچىشار
گويا دوزاق ئىچرە چۆشكەن ۋەھشلەر.
... سۇ بويىدا دەرەخلەرگە باغلانغان
قانچە ئىنسان قاغجىرىغان لەۋلىرى.
سوزلىشىشكە مادارى يوق ئۇلارنىڭ
ئۇسسۇلىقتىن قۇرۇپ كەتكەن تىللىرى.
سۇ تامغۇزۇپ ئېغىزىغا ئۇلارنىڭ
قوللىرىنى قىز يېشىپتۇ بىر - بىرلەپ.
ھالسىزلارنى ياتقۇزۇپتۇ چىمەنگە
ماڭغىدەكنى ئېپ مېڭىپتۇ يېتەكلەپ.
... يەنە بىر ئۆي قىستىلىشقان ئادەملەر
سەن سېمىزى، مەن ئورۇقمەن، دەيدىكەن.
چۈنكى دىۋە ھەر كۈنلىگى ئۇلارنىڭ
سېمىزىنى تاللاپ يۇرۇپ يەيدىكەن.
قىز كىرىپتۇ ئەڭ ئاخىرقى بىر ئۆيگە
ئۇندا ياتار تاشقا ئوخشاش بىر يىگىت.
يېنىدىكى خاتىرىگە يېزىلغان
سىرلىق ۋەقە ھەققىدىكى بىر بېيىت:
"يىگىت ئىدى يىگىت ئىچىدە مەردانە،
يىگىت ئىدى يەر يۈزىدە يىگانە.
مەلئۇن دىۋە تاش قىلىۋەتتى يىگىتنى،
بولغاچ يىگىت ئەل بەختىگە غەمخانە.
دىۋىنىڭكى ئادەم خۇمارگىيلىغا

ئاتقان يىگىت-غەزنۇنىڭ ئوقىنى
شۇ يىگىتنى ئۆلتۈرۈشنىڭ قەستىدە
ئىشقا سالدى دىۋە بارۇ-يوقىنى.
زەنجىرلەنگەن مەھبۇسلارنى شۇ يىگىت
ئەركىن-ئازات يايرىتىشنى ئويلايتتى؛
قەپەزدىكى بۇلبۇل ئوخشاش يۈرەكنى
كەڭ گۈلزاردا سايرىتىشنى ئويلايتتى.
ئەل بەختىنى كوزلەپ كېچىپ جېنىدىن
ياۋغا قارشى ساداق ئۆزگەن مەيداندا؛
قەست ئەيلىدى ياۋۇز دىۋە يىگىتكە
نابۇت بولدى تىلەكلىرى ئارماندا.
ياق ئۆلمىدى، بۇ يىگىتتە ئۈمىت بار
قىرىق شەرتنى ئورۇنلىساڭ تىرىلەر.
بىر-بىرىسىدىن مۇشكۈل تۇرسا بۇ شەرتلەر
قېنى ئاغا قانداق پەرى بېرىلەر.
بىرىنچى شەرت نىكالانسۇن تاش يىگىت
يەر يۈزىدە ئەڭ پاك بولغان قىز بىلەن.
گۈندىن كېيىن ئورۇنلانسۇن قالغان شەرت
دەپتەردىكى كورسىتىلگەن ئىز بىلەن!..”
ساھىپجامال ئوقۇپ بولۇپ دەپتەرنى
ۋۇجۇدىدا سېزىپ قاپتۇ ئۆزگە ھال.
ۋىژىلداپتۇ يۈرەك باغرى كاۋاپتەك
ۋە سوراپتۇ ئۆز-ئۆزىدىن: ”بۇ نە ھال؟!“
رازى ئىكەن ئۆز جېنىنى شۇ تاپتا
تاش يىگىتكە ئۆتۈنۈشكە گۇ گۈزەل.
پەرۋانە بوپ تاش يىگىتنى ئايلىنىپ

كۆز يېشىدىن سۇ سېپىپتۇ بىر مەھەل.
زەنجىرلەردىن ئازات بولغان كىشىلەر
ئاستا-ئاستا قىز ھالىنى بايقاپتۇ.
”كۆيۈك يامان يەر يۈزىدە ھەممىدىن“
دېيىشىپتۇ، باشلىرىنى چايقاپتۇ.

× ×

مەلئۇن دىۋە بىر ئۇخلىسا قىرىق كۈن
ئۆلۈكتەكلا ئۇخلايدىكەن خاقىراپ.
تۇيمايدىكەن،
ئۆلمەيدىكەن ئۈستىدىن
ئوت ھارۋىلار باسقاندىمۇ غاقىراپ.
ساھىپجامال مۇشۇ سىرلىق قورادا
ئازات بولغان ئادەملەرگە بېقىپتۇ.
گۈزەل قىزنىڭ ئېيتقان سوزى شەربەتتەك
ھەممىلىنىڭ يۈرىكىگە يېقىپتۇ:
”ئويغانغىچە مەلئۇن دىۋە،
بارچىمىز
گۈنىڭ جېنى قانداق يەردە تاپايلى.
يەر يۈزىدىن يوقىتىپ بۇ ياۋۇزنى
ئاندىن ئەركىن نەپەس ئېلىپ ياشايلى.“
ئىت دەپتىكى: ”كۈچلۈك پۇراش سېزىمىم
تېپىپ بېرەي گۈنىڭ جېنى قەيەردە؟“
دەپتۇ مۈشۈك: ”ئۆلۈم ئارتۇق مەن ئۈچۈن
ئەسقاتمىسام مۇشۇ ئىشتا ئەگەردە.“

ھەممە بىردەك شۇم دېۋىنىڭ جېنىنى
تاپماق بولۇپ تۇشمۇ - تۇشتىن ئىزدەپتۇ.
ئۇت كېلىپ چوڭ بىر دەرەخنىڭ تۈۋىگە
"تاپتىم" دەپتۇ، خوشاللىقتا سەكرەپتۇ.
ئۇز جېنىنى پىدا قىلىپ مايمۇنمۇ
ئاسمان پەلەك شۇ دەرەخكە چىقىپتۇ.
گوياكى چار يىلان كەبى ھوقۇشنىڭ
پوكۇنىدا بىر جۇپ تۇخۇم يېتىپتۇ.
شۇ تۇخۇمنى چېكىسىگە دېۋىنىڭ —
قويۇپ، ئۇلار گۇرزى بىلەن يەنچىپتۇ.
ئادەملەردىن تاكى ھايۋان، قۇشقىچە
شۇ دېۋىگە نەيزە - نەشتەر سانچىپتۇ.
جەسىدىگە ئوتلار يېقىپ دېۋىنىڭ
ئازات بولغان بارچە قۇللار يايراپتۇ.
ساھىپجامال ۋە تاش يىگىت تويىنى
ئارزۇ - ئارمان قالمىغىدەك ئوينىپتۇ.

1980 - يىل 28 - ئىيۇن

ئاق ئەتىرگۈل

كەچمىشلەردىن قىراۋ قونغان، چېچى سۇت رەڭگى،
بىر جۇپ ئاشىق بۇ كوچىدىن ئۆتۈپ قېلىشتى.
گويا بىر جۇپ ئاققۇ نەپىس كوللەردە ئۈزۈپ،
گويا بىر جۇپ ئاق ئەتىرگۈل پۇراق چېچىشتى.

ئىلگىرى بۇلار بۇ كوچىدىن جۇپ ئۆتكەن ئەمەس،
يىگىت كەتكەن توي مەركىسىدە تۇرمە ئىچىگە.
شۇندىن بۇيان مەشۇغىنىڭ كۆتكەن تاڭلىرى،
بەنت بولغان قاپ قاراڭغۇ زۇلمەت كېچىگە.

مەشۇغى ئۆتكەن بۇ كوچىدىن زاغرا غاجلاپ،
ئاق توقاچنى تۇرمىدىكى يارىغا تۇتۇپ.
شۇ كوچىدا تۇزىسىمۇ ياشلىق غۇنچىسى،
شۇ كوچىدا ئىگەلمىدى جۇت قەددىنى پۈكۈپ.

مەشۇغى ئۆتكەن بۇ كوچىدىن سازايى بولۇپ،
يۈرىكىگە لەختە - لەختە قان - زەرداپ تولۇپ.
باشتا قاپاق، يۈزىدە رەڭ، بويىندا تاختاي،
مۇتىھەملەر چاچلىرىنى تۇراتتى يۇلۇپ.

گۇناھى يوق ئۇنىڭ پەقەت، چىن ھەققەتنى —
ئىشقى بىلەن ئۇمۇر بويى سويگەندىن بولەك.

ئاھ! ئۇكۇنلەر چۈشسە ئەسكە كوزدىن ئاقار ياش،
پۈتمەس - ئۈچمەس دەر غەزەپتە قايىنايدۇ يۈرەك ...

كەچمىشلەردىن قىراۋ قونغان، چېچى سېرىت رەڭگى،
بىر جۈپ ئاشىق بۇ كوچىدىن ئوتۇپ قېلىشتى.
گويا بىر جۈپ ئاققۇ تىنىق كوللەردە ئۈزۈپ،
گويا بىر جۈپ ئاق ئەتىرگۈل پۇراق چېچىشتى.

1980 - يىل ئىيۇن، ئۈرۈمچى

دۇتار

بولساڭمۇ سەن ئاددى بىر ساز، سويۈملۈك دۇتار،
زەپ سۆيىدۇ ئاۋازىڭنى چىن قەلبىم مېنىڭ.
بىر جۈپ تارا — يۈرىكىڭدىن چىققان سادانىڭ،
بىر قانىتى بولۇپ ئۇچار تىلىكىم مېنىڭ.

بەش بارماقتا قانچە ئۇرسا شۇ بىر جۈپ تارا —
بىر - بىرىگە جىپسىلىشىپ كەتمەيدۇ تېگىپ.
ئۆزى يىراق، كوڭلى يېقىن ئاشىق قەلبىدەك،
تارا ئىچىدە مۇڭ دەرياسى ئوتتۇشەر ئېقىپ.

ئەل سويگۈچى ئىشقى بىلەن چالغاندا سېنى،
ئوينار ئۇسسۇل تاغۇ - تاشقا جان كىرىپ ھەتتا.
نام - نىشانسىز قەھرىمانلار كۈيلىنەر سەندە،
سازلار ئىچىدە شادىيانسەن بۈلبۈلۈم دۇتار.

× ×

سويىمەن سېنى، سويىمەن سېنى دۇتارىم شۇنچە،
سەن بىلەمسەن سويدۇرىدىغان كۈچىنى مۇشۇنچە.
كىندىك قېنىم تامچىلىغان زەرەپشان، تارىم —
شاۋقۇنىنىڭ مۇڭى كېلۇر سەندىن بولەكچە.

1980 - يىل ئىيۇن، ئۈرۈمچى.

دەريا بويىدا

ساي بىلىگە كەمەردۇر دەريا،
تۇرۇمەن ئۇنىڭ بويىدا تەنها.
ئېقىشلىرى ئاشۇ دەريانىڭ،
تۇيغۇلىرىمنى قىلغاچ مەھلىيا.

زۇمرەت ئېقىن چاچار ئۇنچىلەر،
دولقۇنلىرى دولقۇنى قوغلاپ.
قالدى شۇ چاغ خىيال بۇرغۇسى،
كوڭلۈمدىكى بىر سىرنى كولاپ.

ئەزىم دەريا، ئەي كۈچلۈك ئېقىن،
سالسام دەيمەن ساڭا بىر يۈگەن.
ئاشۇ يۈگەن قۇدرىتى بىلەن،
كەينىگە قاراپ سۆيۈك ئاقسىكەن ...

نېمە ھاجەت سېنىڭ سۆيۈگىنى،
ئارقىسىغا قاراپ ئاققۇزماق.
بۇ بولمىغۇر قۇرۇق خىيالغۇ،
مەن شۇنچىلىك بولامتىم ئاخماق!؟

ياق، دوستلۇرۇم ئاشۇ دەرياني،
ئوخشىتىمەن يارىم قەلبىگە.
ئۆزگىگە قاراپ ئېقىپ كەتتى ئۇ،
قانداق قايتۇراي ئۇنى كەينىگە!؟

1980 - يىل، ئىيۇل، ئۈرۈمچى

كورەۈدۈم

مەن كېزىپ جاھاننى مىڭ، سەندەك دىيارنى كورمىدىم،
مىسلى جەننەت قوينى گۈل، ھوسنى باھارنى كورمىدىم.

ئىنتىلەر گۈللەرگە بۇلبۇل، ئاپتاپپەرەس قۇياش تامان،
سەن كەبى رىشتىمنى تارتقان دىل خۇمارنى كورمىدىم.

كەچلىگى ئاسمان بولۇر ئامۇت چىراقلار دېڭىزى،
ئاسمىغان شاخ بويىنىغا نۇردىن تۇمارنى كورمىدىم.

قىز - ئوغۇل پەن دۇلدۇلى مىنىپ چىقىپتۇ سەيلىگە،
نادانلىقتىن قەلبىدە قىلچە غۇبارنى كورمىدىم.

ئۈپرىنىڭ ھەر زەررىسى گويا قۇياش، ئايدۇر ماگا،
"ئېنىڭ يەپ غېمىڭ يىمەي" تەندە مادارنى كورمىدىم.

كەچلىگى ھوسنۈگگە كۈن تارتىشىپ تاغ كەينىدە،
ئېيتىدۇ: "مەرتلەر ئېلىدەك غالىيە شۇڭقارنى كورمىدىم."

سەن كۈلسەڭ كۈلگەن بولۇر، بەختىم مېنىڭ، ۋەسلىم مېنىڭ،
ساگا ئىنتىلگەن يۈرەكتەك قانات قاقارنى كورمىدىم،

1980 - يىل، سىنتەبىر، ئۈرۈمچى

ئارمان چېچىگى

چېچەكنىڭ ئىچىدە بولىدۇ چېچەك،
ئارماننىڭ ئىچىدە بولىدۇ ئارمان.
بەزىلەر ئارمىنى بۇرۇن ئاستىدا
بەزىلەر ئارمىنى كوكلەردە چولپان.

× ×

ئەسىرلەپ بىر ئارمان يۈرەكتە بولغان،
ئاتىلار چىپىلىسا بالىغا قالغان.
شۇ ئارمان كويىدا ھەتتا جىم - جىت تاغ،
ئاتىدۇ كوكلەرگە دەھشەتلىك ۋۇلقان.
يۈرەكتىن پەرق ئۇرغان ئارمان چېچىگى،

پەلەك ئاتىشدە ئۇرتىنىپ كەلگەن.
شۇ ئارمان يولىدا توكۇلگەن ياشتىن
دېڭىزلار بىنا بوپ ئۇزۇشكەن يەلكەن.
شۇ ئارمان يولىدا كەتكەن شېھىتلەر
سوڭگى جەم بولسا پۇتەر نەچچە تاغ.
قانلىق جەڭ سېگنالى ئېيقانتى نىكەم
كېلىدۇ بىز كۇتكەن ھور، ئازاتلىق چاغ.
تاغلارنى قۇچاقلاپ، چولنى باغاشلاپ،
نى مەرتلەر جان ئۇزگەن (ئوچۇق كوزلىرى).
گوياكى ئۇنگىسىز ئېسىل غەزنىدەك،
قەلبىدە كەتكەنتى مەردان سوزلىرى.
مۇز داۋان يولىدىن يۇرگەندە نوزۇك①
قار بولۇپ ياغدىڭسەن ئارمان چېچىكى.
ئانلىق سۇتىدە سۇغاردى سېنى،
سادىرنىڭ بوۋىغى (تىلى چۇچىكى).
ئېھ، ئارمان چېچىكى، بوۋىلار دىلىدىن
ھەرزامان ئاسرىغان پەپىلەپ سېنى.
مەھمۇت②نىڭ چەۋرىسى ئاچ - زېرىن يىتىم
دىدى: "ئەي چېچەك مۆەگدۇر قېنى؟"
خەجىللىق ئۆلكىدە بېشىڭنى ئېگىپ،
قان - ياشلار سېلىدە ئاقتىڭغۇ لەيلەپ.
زالىملار كوتىرىپ قىلىچ ۋە پالتا.

① نۆزوك — ئۇيغۇر خەلقىنىڭ مەنچاڭ ھوكۇمرانلىرىغا قارشى كۆ-
رەشتە قۇربان بولغان قەھرىمان قىزى نۆزۇگۇم.
② مەھمۇت — مەھمۇت قەشقىرى

كولايتتى تۇۋىڭنى يىلتىزىڭ قىسىلەپ.

....

ئېچىلدى پارتىيە نۇرى بىلەنلا
ئەسىرلەپ بىز كۇتكەن ئارمان چېچىكى.
سائادەت دىلبىرى يوقلىدى ئەلنى،
ھەل بولۇپ مۇرادى، ئارزۇ - تىلىكى.
تارىخنىڭ قەدىمى باستى ئالدىغا
ۋە لېكىن تورت نېجىس توردى يولنى.
ئاھ، ئارمان چېچىكى قالدىڭسەن خەۋپتە
جۇت - بوران ئالغاندەك ئۆلكىگە گۇلنى.
قەھرىمىز چاقمىغى چاقتى چاراسلاپ،
تورت مەلئۇن بېشىغا چۇشتى ھەيۋەتلىك.
ئېھ، ئارمان چېچىكى كۇلدىڭ سەن قاينا،
چىن بەخت دەرياسى ئاقتى شىددەتلىك.

× ×

— ئېھ، ئارمان چېچىكى، سېنىڭ ئېچىلغان
دەۋرىڭگە زاماندىاش تارىم قىزىمەن.
ۋىسال شاتلىقىدىن تولۇپ ئىلھامغا،
ئۇتۇقلار بابىدىن دەستە تىزىمەن.
بولغاچقا بىز باتۇر، مەرتلەر ئەۋلادى
نېمىتىڭ لەززىتىگە بولدۇق مۇيەسسەر.
قانائەت ھىسىدە مەس بولۇش نومۇس،

چۈنكى بۇ بىز ئۈچۈن دەسلەپكى زەپەر.
قوغلىشىپ بىز سېنى ئارمان چېچىكى
بىر ئىزدىن بارىمىز توختىماي ئالغا.
بىلگىن سەن بۇ چەكسىز ئەقىدىمىزنى،
يەنە زور تىلەكلەر يەتسۇن ۋىسالغا.

1980 - يىل، ئوكتەبىر، ئۈرۈمچى

ئۇچرىشىش

يېڭى يىل،
تاڭ سەھەر، چەكسىز پاياندار —
سېلىپتۇ تەبىئەت مامۇقتىن ماگا.
چولپاننى چېكەمگە گۈل قىلىپ قىسىپ
ئىزىمدىن كەشتىلەر باستىمەن ئاگا.
قەلبىمدە ھاياجان دېڭىزى ئۇركەش
يېڭىچە زەپەرگە تەلپۈنەر يۈرەك.
ئومۇرۇم رېلىسىدا توختىماس پويىز
ئېھ، ۋەتەن ساگا شان كەلتۈرۈش تىلەك
ۋە لېكىن مېنىڭدىن بۇرۇنراق قارغا
گۈل چېكىپ كېلەتتى ئاقساق بىر يىگىت
ئەنە شۇ يىگىتنىڭ قولتۇق تايىقى
خىيالىم يىپىنى ئالدى دەم چېكىپ ...
لېۋشاۋچى گۈستازغا گۈل تۇتقۇنۇمچۇن
تۇرمىنىڭ ئىچىدە سوراقتا ئىدىم.

قان ئىچىپ تويمىغان قانخور جاللاتنىڭ —
ئىلكىدە رەھىمسىز قىيناقتا ئىدىم.
ياۋۇزلار دەپسەندە قىلماق بولۇشتى
(مەسۇمە قەلبىمگە چۈشتى غەم - دىشە!.)
دەل شۇ چاغ پۇت - قولى كىشەنلىك يىگىت
يۇلقۇنۇپ ئىبلىسقا ئۇردى بىر پەشۋا.
دۇشمەننىڭ چىشلىرى چۈشتى تۆكۈلۈپ،
ناتونۇش يىگىتتىن سويۇندى دىلىم.
ئېھ، مەھبۇس نىمە بولۇپ كىردىڭ بۇياققا؟
ئىسمىڭ كىم؟"
دىيىشكە مادارسىز تىلىم.
....
كوزىلا ئىپسىمدە، ئاشۇ كىيىك كوز،
تۇرىدۇ ئالدىمدا مانا نۇر چېچىپ.
سوز ئاچاي،
ياق، ئۇنىڭ پۇتلىرى ساقتى
بەلكىم ئەمەستۇر
تۇردۇم سەل داجىپ.
"سىڭلىم بىلمىقىز" — دىدى ئۇ يىگىت،
ھاياجان فونتانى تاشتى كوزۇمدىن.
بىلمىدىم، نىمە ھال شەپەقلەر شۇ تاپ
قىزىل رەڭ سويەتتى ئىككى مەگزىمدىن.
"شۇ سىزمۇ؟ قەيەردىن كەلدىڭىز شۇ تاپ؟!"
سورۇدۇم ئۇنىڭدىن غەيرەتكە كېلىپ.

"كونا يىل ۋەزىپىسىنى تۇگىتىپ ئەمدى،
ياندىممەن" — دېدى ئۇ، تونۇشلۇق بىرىپ.
ئىشىك ئاچتى يىگىتكە شۇ دەقىقىدە،
ھېچكىمنى يولاتمىغان قەلبىمنىڭ بېغى
ۋە لېكىن يىگىتنىڭ كوزى پۇختا ئىدى،
قەلبىنى ئۇرتەيتتى ھەسرەتنىڭ دېغى.
"ھىلىغۇ پۇت ئىكەن، — دېدىم يىگىتكە، —
كىرەك بولسا قارچۇغۇم بەرى سىزگە خاس.
تۇرقى ساق، ۋىژدانى مېيىپ ئادەمدىن،
سىزدەكنى مىڭ ئارتۇق كورگەنلىگىم راس."
مەردانە كۇلدى - دە، شۇ چاغدا يىگىت
مېگىشتۇق تۇتۇشۇپ قوللارنى قولغا.
خۇشپۇراق ئەتىرنىڭ، يۇز مايىنىڭ ئەمەس،
نېفىت ۋە تەرھىدى چىپچىلدى يولغا.

1980 - يىل 11 - ئۇكتەبىر

چېچەك دېڭىزى

سويدى باھار ئانا يۇرتۇم ئاي يۇزىنى،
چېچەكلەرگە زەر نۇرىنى چاچتى ئاپتاپ.
ئۇتلۇق ناخشام زەنگەر كوككە ئۇچتى مەغرۇر،
ئاشۇ چېچەك ھىدلىرىدىن قانات تاقاپ.

قولۇمدا روك، ئاق لېنتا يول، مەن چەۋەر قىز،
گويا چېچەك دېڭىزىنى يارغان كاراپ.

بۇ گۇزەللىك دېڭىزىغا ئايدىن كومۇش،
كۇندىن ئالتۇن ئەلچى كېلىپ قىلۇر تاۋاپ.

چېچەك دېڭىزى — گۇزەل جەنۇپ تۇتاش بېغى،
ئۇندا گۇلسىز گىيا ۋە شاخ تاپمىغىڭ تەس.
ئاشۇ گۇللەر دېڭىزىغا بىر چومۇلسەڭ،
بۇ دىياردىن باشقا يۇرتقا يانمىغىڭ تەس.

بۇ چېچەكلەر بىر چايقىلىپ سەھەرگاھدەك،
شاخ مانتىسى نىمەتلەرگە شاخنى كومەر.
سانالمايسەن مېۋىلەرنىڭ تۇرلىرىنى،
قار ئۇرنىغا ياغار كوكتىن گويا گوھەر.

چېچەك دېڭىزى، ئەي جەنۇپنىڭ گۇلباغلىرى،
تولدى قوۋزۇم يۇتقىنىمدا سۇ دەپ سېنى.
تيانشاندىن تاخلاپ ئوتۇپ كەڭ جۇڭغارغا،
پۇركىگەنتىم، چېچەك دېڭىزى قۇچتى ئۇنى.

ئۇپۇق سويگەن چېچەك دېڭىزى — چەكسىز دېڭىز،
سېنى ئالدىم دەستە گۇل دەپ قولۇمغا مەن.
سۇندۇم يەنە گۇلدەستىنى تەكلىماكان —
تەكتىماكان چىن مېھرىلىك ئانامغا مەن.

ئەي جەنۇپنىڭ گۇلباغلىرى، گۇل دېڭىزى،
سېنى سالدىم كوكرىگىمگە يۇرەك بىلىپ.

ئۇندا سېنى سوقالمايدۇ بوران - جۇدۇن،
ھاياتىكەنمەن ئۇستۇرىمەن مېھرىم بېرىپ.

1980 - يىل، ئۆكتەبىر، ئۈرۈمچى

باغۋىنىم

گۈللىرىڭنى يۇلتۇز دىسەم، سەن بىر ئايسەن باغۋىنىم،
ئەل ئۈچۈن يوتكەشكە تاغ يەلكەن مەزمۇت پالۋىنىم.
ئۇستۇرگىنىڭ مېھرىڭىيا، يۇلغىنىڭ ئوت - شۇم بۇيا،
دەم كېرەك بولغاندىسەن ئاسراشتا باغنى قالقىنىم.
مېھرىڭ گويا چەكسىز دېڭىز ئەل خىزمىتى - ئىشقا
زېھنىڭ سېنىڭ دەريا كەبى ئوركەش ياسار تاپماي تېنىم.
ئەيلىسەگمۇ تاغنى قۇم، باغلارنى بوستان - لالىزار،
دىمىدىڭسەن بىر ئومۇر: "پۇللارغا تولسۇن ئالقىنىم"
سۈت كەبى كوڭلۈڭ بىلەن تەربىيىلىدىڭ گۈل - غۇنچىنى،
دىدىڭ مىننەتتىن يىراق: "شۇدۇر بەختىمنى تاپقىنىم."
باغۋىنىم، بېغىڭدا گۈل قىلدى تازىم ئەت قوبۇل،
ئىش ئىزىڭدىن تامچىدۇر سېنى قوشاقا قاتقىنىم.

1980 - يىل، دىكابىر، ئۈرۈمچى

تۇيۇق

تيانشاندا يايلار ئىكەن ئىبىق، يولۋاس، شىر، تىيىن،
مەرت يىگىتچۈن قولنىڭ كىرى — مال ۋە ئاقچا، پۇل، تىيىن.

ئىنسان ئۈچۈن ئەڭ مۇھىمى ئادىمى خىسلەت دىمەڭ،
گۈنىگسىز تاپقان مېلىڭ، ئايدەك جامالىڭ بىر تىيىن.

1980 - يىل، دىكابىر، ئۈرۈمچى

ئىنژېنېر

(بىر قىز ئاغزىدىن)

چىن ۋاپانىڭ بۇلىغىنى ئىزدىسەڭ،
تاپقىن مېنىڭ يۈرىگىمدىن ئىنژېنېر.
ئالتۇن بۇلاق قىيتىشمىسى ئىزدىسەڭ،
تاپقىن مېنىڭ بىلىگىمدىن، ئىنژېنېر.

پاگزا - ياگزا گۈل - غۇنچىلار ئىزدىسەڭ،
تاپقىن مېنىڭ بارمىقىمدىن ئىنژېنېر.
ئاھۇلارنىڭ كوزلىرىنى ئىزدىسەڭ،
تاپقىن مېنىڭ قارىقىمدىن ئىنژېنېر.

ھەققانىيەت سىماسىنى ئىزدىسەڭ،
تاپقىن مەقسەت - نىشانەمدىن ئىنژېنېر.
شور ۋە تۇزنىڭ كانلىرىنى ئىزدىسەڭ،
تاپقىن مېنىڭ پىشانەمدىن ئىنژېنېر.

1980 - يىل، دىكابىر، ئۈرۈمچى

تەم بازىردا

دۇنيا بويىچە ھەممىدىن تەملىك،
لىسلىكنى بىلمەكلىك ئۈچۈن؛
بارچە مەخلۇقات چىقاردى ۋەكىل،
مىسلى پىل، ئىنسان، قالىغاچۇ - چىۋىن...،

ئاشۇ ۋەكىللىنىڭ بولغاچ بىرى مەن،
جاھان بازىردا قىلدىم ساياھەت.
بارچە نېممەتنى تېتىدۇق تولۇق،
كېتىمىغان تائام قالمىدى پەقەت.

تېتىدۇق ھەتتا جاڭگال مېۋىسى،
دېڭىز گۈلىنىڭ ھەسەل شىرنىسى.
بېيجىڭ كاۋابى، ئەنجان پولۇرى،
نيۇيورك كاتلىتى، رۇمنىڭ قىمىزى...

لېكىن، جان دوستلار، جاھان بازىردا،
بولسىمۇ نۇرغۇن تاتلىق يېمەكلىك؛
تۇغۇلغان يۇرتۇم تامچە سۈيىگە —
يەتمەسكەن بەرى، دەيمەن يۈرەكلىك.

1980 - يىل نويابىر، ئۈرۈمچى

مەسنىڭ „دوستى“

(ساتىرا)

تۇن كېچىدە دەلدەڭشىگەن مەس،
دەرەخ تۈۋىدە يېتىپ قالغانتى.
ئېغىز - بۇرنىدىن ئاققان ئىللەتكە،
راسا بۇلغىنىپ يېتىپ قالغانتى.

تاڭنىڭ پەرىسى قېشىن ئاتقان چاغ،
كەلدى لالما ئىت مەسنىڭ قېشىغا.
بۇرنىدىن ئۇ ئېقىپ پوتلا،
تىلىدىن شۆلگەي قويدى بېشىغا.

مەسمۇ بۇ ئىشقا ئېيتىپ ئاپىرىن،
دېدى: "جان دوستۇم تەشەككۈر ساڭا
ئەجەپ ئەسقاتتىڭ يامان كۈنۈمدە،
سەندىن باشقىسى نە كېرەك ماڭا".

1980 - يىل نويابىر ئۈرۈمچى

رەسسام ئاكا، سىزىپ بەر

— ئۈرۈمچىنىڭ شەرقىي شىمالىدىكى مەلۇم بىر تاققا باندىت
ھىڭ شىسەي تۈرمە قازدۇرۇپ، نۇرغۇنلىغان ئىنقىلاپچىلارنى

ۋەھىمىسىزلەرچە قىيناپ ئۆلتۈرگەن ئىدى،
— بىر تارىخچىنىڭ خاتىرىسىدىن.

ئىگىزلىكى بىر مېتىردىن ئاشمايدىغان.
ھەم ماڭسا ئېگىشمىسە بولمايدىغان؛
تاغ ئېتىكىدە قاپ - قاراڭغۇ بىر ئۆڭكۈر بار،
كەڭلىكىمۇ بىر غۇلاچقا تولمايدىغان.

ئالتە مىڭ گەز بۇ ئۆڭكۈرنىڭ ئۇزۇنلۇقى،
شىڭ شىسەينىڭ زىندانى بۇ — شۇم دوزىقى.
رەسسام ئاكا، بۇ ئۆڭكۈرنى سىزىپ بەرگىن،
ھەر يۈرەكتە قالغان ئۇنىڭ قانلىق دېغى.

ئەل بېشىغا زۇلۇم، ماتەم كەلتۈرۈشكە،
كۆرمىگلىغان ئىسيانكارنى ئۆلتۈرۈشكە؛
بۇ تۈرمىنى ياساتقان ياۋ پىلان بىلەن،
ئىنقىلاپنىڭ يالقۇنىنى ئۆچۈرۈشكە.

بۇ ئۆڭكۈرنىڭ ھەر يېقىنغا قاتار قىلىپ،
ئادەملەرنىڭ تەقلىتىدە ئويغان قىلىپ.
شۇ قېلىپقا سېلىنغانتى باتۇر بوۋام،
ئامغىنغا تاختاي تېرەپ مىخ قېقىلىپ.

شۇ بوۋامنى سىزىپ بەرگىن، رەسسام ئاكا،
بۇ رەسىمدىن پۈتكۈل خەلقىم بولسۇن ئاگاھ.

ئۆز تېنىدىن تار بىر گورنى بەرگەن ئاران،
ئەينى چاغدا ئۇنىڭغا بۇ پانى دۇنيا.

سىزغىن ئۇنىڭ دەرت ئورلىگەن يۈزلىرىنى،
پۈتمەس غەزەپ يالقۇنلىغان كۆزلىرىنى؛
ئېيتىپ بەرسۇن بۇ يەردىكى ھەر دانە تاش،
شۇ بوۋامنىڭ بىزگە ۋەسىيەت سۆزلىرىنى.

شۇ رەسىمگە باقىنىمدا ھەر بىر قېتىم،
ھور دەۋرىمگە دەريا بولۇپ ئاقسۇن مېھرىم.
مويسىپىتلار قايىل بولسۇن تالانتىڭغا،
چىن رېيالىست رەسسام دېسۇن سېنى ئېلىم.

1981 - يىل، يانۋار، ئۈرۈمچى.

بىر ئۆمۈر

(غەزەل)

ئېيتمىسام يارغا يامان سۆز ئۆلگىنىمچە بىر ئۆمۈر،
ئالسام ھەر چاغ يارنىڭ كۆڭلى كۆلگىنىمچە بىر ئۆمۈر.

ئەل ئۈچۈن دەپ جەڭگە كىرگەن يارغا كەلسە ياۋ ئوقى،
توسسام تېنىم قالقان قىلىپ كەلگىنىمچە بىر ئۆمۈر.

مىڭ دوزاق ئوتى بىلەن كۆيدۈم ئاگا يوق ئارمىنىم،
ئۆتسەم ھايات كۆۋرۈكىدىن كۆيگۈنۈمچە بىر ئۆمۈر.

مىڭ زۇلەيخا ئىشقىدا سويدۇم يۇسۇپتەك يار سېنى،
ئەلنى سويدۇق ئىككىمىز ئۇنىمىڭ سىدنەچە بىر ئۆمۈر.

1981 - يىل، ئۈرۈمچى.

خانتەڭرى قىزى

ئەي ئەزىمەت خانتەڭرى ئانا مەكتىۋىم،
تەسەددۇقتۇر سەن ئۈچۈن تەندىكى جانىم.
سەن ئوتلۇق يۈرىگىمسەن، سەن مېنىڭ باغرىم،
سەن شەۋكىتىم - شانىمسەن، دىلدىكى بارىم.

ئىش - ئىجات بىلەن سېنى گۈلگە ئورايمەن،
ئىپار ھىد شامالىڭنى تويماي پۇرايمەن.
قاراپ گۈزەل ھوسنۇڭگە قانداق قاناي مەن،
بىر يالقۇنمەن، ئىشقىڭدا مەڭگۈ ياناي مەن.

ئاستىڭ پەۋەس مەدەنگە، ئالتۇن - كۈمۈشكە،
باغرىڭ شۇنچە گۈزەلدۇر ئوخشار بېھىشكە.
تورتىلىشىڭ يولىدا، ئۆزۈن سەپەردە،
بېلىمنى چىڭ باغلىدىم سېنى گۈللەشكە.

1981 - يىل يانۋار، ئۈرۈمچى.

رۇبائىلار

1

خەنجىرىم باردۇر دەپ كورەڭلەپ كەتمە،
كىمگە ئۇرۇشنى بىلمىسەڭ ئىنسان مەن دېمە
ئۆزەڭنى ئەر بىلسەڭ، ئۆزگىنى شىر بىل،
يىمىسۇن دوستلۇرۇڭ سېنىڭدىن زەخمە.

2

ئىككى نان تاپساڭ بىرنى داپ چالما،
باشقىلار ئالدىدا كورەڭلىك قىلما.
دانا كىم دېسەڭ ئۆزىنى بىلگۈچى،
ئۆزەڭنى چاغلىماي، بازارغا سالما.

3

يىمەكتە، كەيمەكتە قانائەتكە تول،
ئوقۇشتا، ئىشلەشتە قانائەتسىز بول.
مۇبادا بۇ نىسبەت ئالمىشىپ قالسا،
ئېيتقۇسىز خەتەردۇر ھاياتتىكى يول.

4

ياخشىغا ياخشى كۆن بەرمىگەن خۇدا،
يامانىنىڭ جاجىسىنى بەرمىگەن خۇدا.
نامەرتلەر ئاتلىقتۇر، مەرتلەر پىيادە،
پىيادىنى پۇتىدىنمۇ قىلىۋەتمە جۇدا.

5

چىن ئىنساندۇر بىر ئۆمرىدە بىرلا سۆيگەن،
سامان چوغىدەك ئۆچمەي، ئۆرۈك ئوتىدەك كۆيگەن.
چىن ئىنساندۇر بىلمىسىمۇ گەرچە كۆيۈشنى،
كۆيگەن كىشىنىڭ بىر ئۆمۈر قەدرىنى بىلگەن.

6

چىلىڭ تۇتمىساڭ كەچتە پۇشمان ئەگەر سەھەرنى،
چىلىڭ تۇتمىساڭ كۈزدە پۇشمان ئەگەر باھارنى.
مېھنەت بىلەن ئەر كۆكلەيدۇ، يامغۇر بىلەن يەر،
يۆلەپ قويسا ئۆرە تۇرماس قۇرۇق تاغارنى.

7

پۇل پەرەس ئادەمدە بولمايدۇ ۋىجدان،
ئۇنىڭغا بارچىدىن پۇلدۇر بەك ئوبدان.
پۇل پەرەس نامەرت بىلەن پولو يىگەندىن،
ياخشىدۇر مەرت بىلەن ئىچسە گەر يوبدان.

8

نامەرتلەر ئۇنۇتقاق كېلىدۇ ئاجايىپ،
يەلكىسىگە چۈشسە ئاپتاپ،
كېتەر غادىيىپ.
گەر كەلسە ئۇنىڭغا ياڭاق چاقار چاغ،
پادا بېقىشقان دوستىنى تاشلايدۇ ئېتىپ.

9

قىڭغىر ئىش قىرىق يىلدىن كېيىنمۇ بىلىنەر،
بىر مەزگىل بازار تاپار مەككارلىق ھۈنەر.
قاخشاتتىم دىگەن بىلەن ئوزگىنى، ئەلنى،
مەككارنىڭ قەۋرىسىدىن يانتاقلار ئۈنەر.

10

قىلالماس ئىشىڭغا ۋەدە بەرمىگىن،
ۋەدە قىلغان ئىشىڭنى قىلماي قالمىغىن.
ۋەدىدۇر بىر قەرز، ئىنسانلىق بۇرچ،
ھاياتكەنسەن ئىنسانى بۇرچىنى ئاخلىغىن.

11

نامەرتلەر ئەجىزنىڭ ئالدىدا پالۋان،
كۆرستەر ھەيۋىسىنى بولۇپ بىر قاۋان.

كۇچلۇكنى كورگىنىدە يالار تاپىنىنى،
گوياكى بىر كۇچۇك چىرايى سامان.

12

خاپىلىق ئۇتكۈنچى بورانغا ئوخشاش،
يوگىلىپ يېتىۋالساڭ ئۇرانغا ئوخشاش.
خاپىلىق ئالدىدا زىل بولۇپ كەتمە،
بولۇۋالغىن خولىماتاڭ ساراڭغا ئوخشاش.

13

ساراڭ ئۆز مەيدانىدا ساقىنى ساراڭ دەر،
گاراڭ ئۆز مەيدانىدا ئۆگىنى گاراڭ دەر.
ئومىچۇك ئۆزى توقىغان مەيىندەت تورلارنى،
يەر يۈزىدە ئەڭ ئېسىل، نوچى باراڭ دەر.

14

ئامەرتلەر خار قىلار ئۆزىنىڭ نەسلىنى،
پۇلغىلا باغلايدۇ ئارزۇ - ۋەسلىنى،
پۇل بولسا ئەرشكە، بولمىسا كەشكە —
قارايدۇ،
ئۇنتۇيدۇ ھەر چاغ ئەسلىنى.

15

بىرلىرى لەۋزىگە ئۆزى ئىگە ئەمەس،
بىرلىرى شارابو - بايلىق بىلەن مەس.
بىرلىرى ئويلايدۇ ياخشىلارغا قەست،
ئىكەنلەر ئىچىدە گۈل ئۆستۈرۈش تەس.

16

ئەل ئۈچۈن كوپ جاپار چېكەر بىر ئالىم،
شۇ ئالىم پېيىدە ھەسەتخور - زالىم.
ئىنسانغا دىيانەت، پەزىلەت تىلەپ،
بىر ئۆمۈر سوزلۇدۇم، قالمىدى ھالىم.

17

مېنى بەزى دوستلار دەيدۇ: "سەن بەك ياخشى"
بەزىسى دەر: "تېشىڭ بىلەن قېشىڭ ياخشى."
يالغان ماختاش، ئۇچۇرۇشلار ياقماس ماڭا،
بىراق ئىسسىق - سوغاق كورگەن بېشىم ياخشى.

18

ئۆتكەن ئۆمرۈمگە باقساڭ قايرىلىپ،
ۋاقىت - ئېقىن سۇ، بىر ئەزىم دەريا.
ۋاقىت - ئاتقان ئوق نىشانغا ماڭغان،
ۋە ياكى ئۇچقۇر دۇلدۇلدۇر گويا.

19

ۋاقىت دېمەك قان، ۋاقىت دېمەك جان،
ۋاقىت - تىرىشچانىنىڭ مىنگەن تۇلپارى.
ئۇنىڭ قىممىتى بىباھا چەكسىز،
ۋاقىت - تىرىشچانىنىڭ سويگۈنى - يارى.

20

ئولگەنىنىڭ ئارقىسىدىن ئولگىلى بولماس،
ياكى ھازىدا خوش بولۇپ كۇلگىلى بولماس.
بولسىمۇ يۈرەك گەر مۇشتۇمچە بىر گوش،
ھەر نەقىل ئىككىگە بولگىلى بولماس.

چىن مۇھەببەت

(داستان)

مەيدانلار چىمەن گوياكى گىلەم،
ئەتراپىتا لالە گۇللەر ئېچىلغان.
قەۋەتلىك بىنا - ئىمارەتلەردىن،
دېڭىزيۈزىگە نۇرلار چېچىلغان.
دېڭىز بويىدا ئەتلەس كوينەگلىك،
بۇلاق كوز بىرقىز ئولتورار شۇتاپ.
مەسۇم قەلبىنى چەكسىز بىلدىمگە،
تولدۇرۇش ئۇچۇن ئوقۇيدۇ كىتاپ.
موتوتسىكلىتتا پوچتا لىيون كېلىپ
دېدى: "ھە سىزغۇ، ھەلىمە ئاتلىق؟"
خەتنى ئاچتى قىز ئىللىق سېزىمدا
قاپلاپ قەلبىنى ئالەمچە شاتلىق.
كەلگەنتى بۇ خەت ھەلىمەبىلەن
بىر كەنتتە ئوسكەن جەگچى نىيازدىن.
خەتنى ئوقۇپ قىز چومدى خىيالغا
لەززەتلەنگەندەك بولدى بىر سازدىن.
"سالام ھەلىمە، تۇرامسىز ئامان،
قۇدەن داشويگە كىرىپسىز سىزمۇ.
زورۇر كىتاپلار قىلسىگىز سوغا،

بىلىم كانىدىن ئۆگەنسەك بىزمۇ.
تىيانشاندا بىز تومۇريول قىسىم،
يوللار ياسايمىز چېگرىغا تۇتاش.
تاغلاردىن تاقا رېلىس ئۈستىدە
ئۇچار پويىزلار دۇلدۇلغا ئوخشاش.
كاھى بىز گويا چېلىشچى پالۋان،
ھەل تۇتۇشمىز جۇدۇنلار بىلەن.
جۇت ـ شۇۋرغاندىن تالىشىپ چېدىر،
مۇشەققەتلەرگە قىلمايمىز پىسەن
بوزەك بولماسقا تەبەتكە بىز
بىلىمسىز زورۇر ئىگەللىمەك پەن.
ئارزۇيىمىز شۇ: زامانىۋىلاشسا،
گۈللەپ ياشناپ بۇ ئانا ۋەتەن.....»

....

ھەلىمە ئالغان قانچە يىگىتنىڭ
تەكلىپ قويۇشقان مەكتۇپ ـ خېتىنى.
بەزىسى ھەتتا قىلاتتى ئىزھار
ئۆي، بىساتى، پۇلى، مېلىنى...
بەزى ھىجران، ئازاپ دەردىنى
قىلاتتى بايان ئاھ ئۇرۇپ زارلاپ.
بەزىسى غەيۋەت قامچىلىرىدا
بىگۇنا قىزنى يۈرەتتى ساۋاپ.
تېخى ھەلىمە بىرەر يىگىتنىڭ
تەكلىپلىرىگە كەپ بەرگەن ئەمەس.
ئۇنىڭ يۈرىكى، ياشلىق بۇلبۇلى
پەن گۈلزارىغا تەلپۈنگەن بەس.

جەگچى يىگىتنىڭ پەننى سۆيۈشى
قوزغىدى قىزدا ئەڭ يۈكسەك ھۆرمەت
باشلاندى شۇنداق بۇ ئىككى ياشنىڭ
ئارىسىدىكى سۆيگۈ ـ مۇھەببەت.

گۈزەل شاڭخەينىڭ ئىللىق قوينىدىن،
قايتتى ھەلىمە ئوقۇش تۈگىتىپ.
ئاق چاچ دوتسېنت، مۇئەللىملىرى
پويىز يېنىدا قالدى ئۇزىتىپ.
پويىز ئىچىدە خۇشخۇي ھەلىمە
كۈتكۈچىلەرگە قىلاتتى ياردەم.
كوتىرىپ كىچىك بوۋاقلارنى ئۇ
ئانىلىرىنى ئالغۇزاتتى دەم...
بىراق تۇيۇقسىز چىقىراق ئاۋاز
ئاۋازلا ئەمەس، تاسادىپى ئوت!
بوپ قالدى بىردىن دىبەندە① پەيدا،
كوتىرىلدى دەرھال قىيا ـ چىيا، "ھويت!"
بېنزىن توكۇپ قويغان دىبەنگە
ئەسلى بىرسى بولۇپ بىپەرۋا.
ئۇ بېنزىننى ئۇرقۇشماستىن خوپ،
سۇركەپ چىققان ئەتراپقا توبا.②
ھەلىمە شۇ چاغ ئوتنىڭ ئۈستىگە،
ئىككىلەنمەستىن ئاتتى ئۆزىنى.

---

① دىبەن ــ ۋاگون ئىچىدىكى تاختايلىق يول.
② توبا ــ پول سۈرتكۈچ.

دومولىدى ئۇ ئۈتۈنىڭ ئۈستىدە،
مەرھەلەشتى ئەل باتۇر قىزنى.
ئايلىنىپ كۆلگە بولۇشتىن ھالاك،
قۇتۇلدى پويىز، قۇتۇلدى خەلق.
پويىز ئىچىدە باشلاندى بايرام،
مىڭلاپ يۈرەكلەر شاتلىققا غەرق.
بىراق دوختۇردا ياتارھەلىمە،
كويۇك يارىسى تېنىنى قاپلاپ.
چىداپ تۇرالماي دوختۇرلار پەقەت،
داۋالار ئىدى ئۇنى ئاۋايلاپ.
پالاتا ئىچىرە بىر كۈنى ئاڭا،
ئاڭلىنىپ قالدى مۇڭداق بىر ناخشا.
ئۇناخشا ئىدى خەلق ناخشىسى،
ئېيتقان رادىيودا ياڭرىتىپ پاشا:①
"يارىم بىلەن ئىككىلەن،
بىر مەلىدە چوڭ بولغان.
باشتا ۋەدىمىز شۇنداق،
ئايرىلماسقا دوست بولغان..."
"نەدە قىلىشقان بىز باشتا ۋەدە"—
ھەلىمە شۇ چاغ ئويغا چۆمۈلدى.
مەن مېيىپ قىزنىڭ خىلى ئەمەس ئۇ،
دىگەن بىر قاراش دىلىغا پۈكۈلدى.

① پاشا — مەشھۇر ئۇيغۇر ناخشىچىسى.

يىگىت ۋوگزالدا يارىنى كۈتۈپ،
خەۋەرنى ئاڭلاپ چاپتى ياتاققا.
"نىياز بىلەن كورۇشمەي تۇراي"
ھەلىمە دىگەنتى، دوختۇر قىزچاققا.
شۇڭا سېستىرا نىيازنى ئەسلا،
كىرگۈزمىدى. قىز ياتقان ئويگە.
"گۇنايىم نىمە" دەپ قالدى يىگىت،
(تەگسىز خىياللار ئۇچتى نەلەرگە).
كەلدى قايتىلاپ، لېكىن سېستىرا،
نەسىھەت بىلەن ھەيدىدى ئۇنى.
بولمىدى قوبۇل گۈلدەستىلىرى،
چوڭقۇر ئويلانماي بولمىدى بۇنى.
"قوغلاندىم ئۈچ رەت دوختۇرخانىدىن،
قوغلانغىنىمچۇن يوق پۇشايمىنىم.
بىر ئېغىر يۈكتەك تۇيۇلدى ماڭا
سىزگە ياماق بولالماي تېنىم.
لېكىن بىلىپ قېلىڭ تاكى ئۆلگىچە،
يالغۇزلا سىزنى سويگەنلىگىمنى.
قېزىپ يۈرۈپ تاغ ۋىسال يولىدا،
پەرھات كەبى كويگەنلىگىمنى.
مەن قوغلاندىممەن، لېكىن بىلسىڭىز،
دىڭىز پاتىدۇ مېنىڭ قەلبىمگە.
چىراي گۈزەللىگى ۋاقىتلىق نەرسە،
ۋىجدان گۈزەللىگى ياشار مەڭگۈگە.
ھەرگەن بولسىڭىز ئوزگىگە كوڭۇل،
بولۇۋاتامدىمەن يا سىزگە كاشال.

مەن تېخى ئۈمىت جاگگاللىرىدا،
سىزنى كورۇشكە ئىزدەيمەن ئامان
يورىگىڭىز ئامان، قەلبىڭىز ئامال،
يەنە نىمىدىن قىلىسىز ۋايىم.
مەنمۇ جەگچىقۇ، بەلكى جەگلەردە.
يا كوزۇم كېتەر ياكى ئايىغىم.
مۇھەببەت ئۆزى بىر نازۇك سېزىم،
ساداقەت ئۇنى قىلىدۇ ئېزىز.
ئەگەر بىلىسىڭىز تاتۇق ۋە يارا،
مەن ئۇچۇن پەخىر، قەھرىمانلىق ئىز."
قەلبى دەريادەك ئۇركەشلەر ئاتتى،
ئوقۇپ يىگىتنىڭ يازغان خېتىنى.
ئاقتى كوز يېشى بولاق سۇيىدەك،
لېكىن قىزىللىق قاپلاپ يۇزىنى.

ئوتكۇنچى يىللار، بەختىيار كۇنلەر،
ئوتتى بىلىنمەي مۇھەببەتبىلەن.
بىر جۇپ قىز - يىگىت يازدى بىر داستان،
ئىنسانى خىسلەت، پەزىلەت بىلەن.

1981 - يىل، فېۋرال، ئۇرۇمچى.

ئادەم، ئادەمدەك ياشماق كېرەك

— (پېدۇفىغا① تەقلىت)

ئېھ، ئادەم ئادەمدەك ياشماق كېرەك،
ئۇ ئەسلا كوچۇكتەك بولۇپ قالمىسۇن.
گوش كورسە ئەگەر شۇلگەيى ئېقىتىپ،
ناتونۇش گادايغا قاۋاپ يۇرمىسۇن.
ئېھ، ئادەم ئادەمدەك ياشماق كېرەك،
ئۇ، ئەسلا چاشقاندەك بولۇپ قالمىسۇن.
ئۇزگىنى تام بىلىپ ھولىنى كولاپ،
ھەممىنى غاجىلاپ يالماپ يۇتمىسۇن.
ئېھ، ئادەم ئادەمدەك ياشماق كېرەك،
ئۇ ئەسلا بىر لابا بولۇپ قالمىسۇن.
كەينىدىن توك ئۇلاپ ئۇنى باشقىلار،
خالىغان پەدىگە نەغمە چالمىسۇن.
ئېھ، ئادەم ئادەمدەك ياشماق كېرەك،
بۇرۇنغا چۇلۇك بوپ قالمىسۇن تەقدىر.
ئولسىمۇ دەپ قالسۇن ئۇنى ئۇزگىلەر:
"بىر ئادەمدىغۇ خىسلەتلىك ئادەمىدى"

1981 - يىل، مارت، ئۇرۇمچى.

① پېدۇفى — ۋېنگىرىيىنىڭ مەشھۇر شائىرى.

مۇھەببەت كىمگە خاس؟

تۈگۈلگەن چىشى، ئاقارغان بېشى،
دوڭغاق بىر موماي ئالدىرار ئىدى.
ئۇنىڭ قولىدا بىر تال قىزىلگۈل،
خۇشپۇراق چېچەك يالتىرار ئىدى.
موماي باراتتى دوختۇرخانىغا،
بىتاپ بوپ ياتقان بوۋاينى ئويلاپ.
بوۋايغا سۇنماق بولغان گۈلىگە،
قارايتتى تىنماي يېنىش - يېنىشلاپ.
ئويلايتتى موماي: "زەپ قىسقا ھايات،
يوقالدى ياشلىق (شېرىن چۈش كەبى).
سۇنغان خۇشھىد گۈل ماڭا تۇنجى رەت،
"بۇگۈنكى بوۋاي — تۈنۈگۈنكى سەبى..."
كۆرۈپ بۇ ھالنى ھەيران بولۇشۇپ،
كۈلەتتى ياشلار موماي كەينىدىن.
دەيتتى: "مۇھەببەت ياشلارغا خاسقۇ،
چالغا گۈل سۇنۇش قىزىق ھەممىدىن..."
لېكىن مەن دەيمەن: كۈلمەڭلار دوستلار،
ياشلىق مۇھەببەت باھارى راستۇر.
ئەمما مۇھەببەت بىباھا غەزنە،
پەقەت قەدرىنى بىلگەنگە خاستۇر.

1981 - يىل ئىيۇن

ماڭا كېرىگى ئادىمى ئورۇن

مەن ئادەممەن،
ماڭا كېرىگى
پەقەت ئادەملىك ئورنىلا خالاس.
مەن ئادەممەن ۋىژدان، غۇرۇرلۇق،
ئەمەسمەن ئوغرى ئالمىغان پالاس.

مەن ئادەممەن،
مېھنىتىم بىلەن
تەبىئەتنى ئۆزگەرتكۈچىمەن.
ئادىمىلىك ھوقۇقۇم بىلەن،
چۆلنى گۈل قىپ كۆكەرتكۈچىمەن.

مەن ئادەممەن،
خوجايىنىمەن —
ئاتاق، شوھرەت، نومۇسلىرىمنىڭ.
مەن ئادەممەن،
خىزمەتكارىمەن —
ئانا ئەلنىڭ، تەكتۈشلىرىمنىڭ.

مەن ئادەممەن،
لېكىن ھەرگىزمۇ
تالاشمايمەن ئورۇن بىراۋدىن.

ئۆزگىلەرگە جېنىم پىدادۇر،
شاتلىقىم شۇ: چىقسا پۇخادىن.

شۇڭا ئېيتىمەن دوستلىرۇم دىلدىن،
ماڭا كېرەكى ئادىمى ئورۇن.
قىلىشىم كېرەك ئادەمنى ھۆرمەت،
شۇندا بەختىم ئاچار كەڭ قويۇن.

1981 - يىل، نويابىر، ئۈرۈمچى

تۈركىستان

كەڭ ۋەتەن زېمىنى گويا بىر سەھنە،
ئۇندىكى تۈركىستان قەلبىم سۆيگۈسى.
تۇيغۇم دەر تۈركىستان مەزمۇنى مۇنداق:
ھاياتقا مەدھىيە،
پارلاق كەلگۈسى!

× ×

سۆيۈمەن، تەبىئەت، تۈركىستىنىڭنى،
ئۇندا بار ئەزىمەت تاغلار ساداسى.
بۇلبۇلنىڭ قەلبىدىن ئۇرغىغان ناۋا،
ئۇندا بار چاقماقنىڭ يارقىن زىياسى.
ياڭرىسا ھەرىلەر ئىسكىرىپكىسى،
كاككۇكلار زوق بىلەن چېلىشىدۇ داپ.

ئاي بىلەن كۈن گويا ماھىر دېكوراتور،
تۈزىدۇ نۇر تەگشەپ شۇ سەھنىگە باپ.
مەردانە دېرىۋور تېنىمسىز بوران،
دەريالار ئۇنىڭ ئالغۇ لېنتىسى، ئاي - ھاي.
ئۇچقۇملاپ سۇ ئىچىپ دەريا لىۋىدە
زەپ لىرىك مۇزىكا ئاڭلايمەن قانماي،
دېڭىزلار مەۋجۇدە بولدۇقلىشىپ سۇ
بېلىقلار قېتىشتى تۈركىستانغا ئۈن.
چايكىلار دولقۇنغا ئۇرۇپ باغرىنى،
شاۋقۇنلۇق دېڭىزغا جۆر بولدى شۇ كۈن.
شۇ ياڭراق تۈركىستان ساداسى ئىچىدە،
ھېسلىرىم ساماغا ئۆرلىگەن فونتان.
ھەيۋەتلىك تيانشان — يۈرىكىم گويا،
ئېتىكىم — ئىستىقبال كۆكىدە چولپان.
ئارىمىدىن ئۆن قېتىپ بىر ياڭراق سادا،
تۈركىستان كۈيىگە قوشۇلدى بۇدەم.
تىڭشىغىن بۇ كۈينى، ئۇندا مۇھەببەت،
ۋاپا ۋە ئىستەكلەر بولغان مۇجەسسەم.
پەن سىرى ئۆرلەشنىڭ بەيگىسىدە،
دۇلدۇللار چېپىشى — ئەۋجىسى سازنىڭ.
يوللاردىن غەلىبىلىك ئۆتكەن كارۋاننىڭ،
قوڭغۇراق ساداسى — نەغمىسى سازنىڭ
تاشلانغان قەدەملەر ئالغا ئىلگىرىلەپ،
دىللارنى ياشناتقان رېتىمى ئۇنىڭ.
ئاسماندا يۇلتۇزلار سانىدەك گويا،
ئوتتۇقلار باھارى قېتىمى ئۈنىڭ.

جاراڭلا ئوركېستىر، سېنى گۈل دېسەم،
مەن ئاشۇ گۈللەرگە شەيدا كېپىنەك.
سويلايمەن گۈزەللىك كولىدە ئەركىن،
مېھنەت قولۇڭغا پالاق بۇ يۈرەك.

1982 - يىل 6 - يانۋار، ئۈرۈمچى

تۈنجى يامغۇر

تۈنجى يامغۇر سويدى چاڭقىغان،
نوتىلارنىڭ ئۈچى - لىۋىدىن،
چىقتى بۈرتۈپ بىخلار، مايسىلار،
يەرنىڭ باغرى، قوزاق قېتىدىن.

تۈنجى يامغۇر خاسىيىتىدىن،
تولدى ئېرىقلار، ئوينىدى بېلىق.
باغ - ۋارانلار ئۈستى بەرق ئۇرۇپ
مېۋىسى ئۇنىڭ ھەسەلدىن تاتلىق.

شۇ يامغۇرغا ئوخشاتقىم كەلدى،
ئەدەپ - ئەخلاق ئېيىنى بۈگۈن.
ئىسىل خىسلەت ئۇلغايدى جۇشقۇن،
تېخى يەنە گۈللەيدۇ ئۇ كۈن.

1982 - يىل، ئۈرۈمچى

سەن يېتىم ئەمەسسەن، قوزام

بۇ دوپپىنى تۈنلىرى ئاناڭ،
ئۇيقۇسىدىن ۋاز كېچىپ تىككەن.
دوپپىدىكى ھەر گۈل ھوسنىگە،
دىل رىشتىنى يىپ قىلىپ چەككەن.

ئېلىپ كەتتى ئاشۇ مېھرىۋان —
كۆز ئاناڭنى ۋاقىتسىز ئۆلۈم.
ئاتاڭ كۆڭلى بولۇڭغان بۇرۇن ...
پاناسىزلىق سەن ئۈچۈن زۇلۇم.

خوش كۈلدۈرۈپ ئاناڭ روھىنى،
چىراق ياقتىڭ يالغۇز كەپىگە.
"ياخشى ئوقى" دەيتىڭغۇ ئاناڭ،
شۇ سوز سېنىڭ تۇردى قەلبىڭدە.

تۇتقىن قوزام، مەن باشلاپ باراي،
يېتىملەرنىڭ ئىللىق بېغىغا.
ياخشى ئوقۇپ دارىلئېتامدا،
چىق ئىرپاننىڭ ئالتۇن تېغىغا.

چۈنكى، يېتىم ئەمەسسەن ھەرگىز،
يېڭى دەۋر سەن ئۈچۈن يولەك.

ئىقبال سېنىڭ سۆيەر چېكەڭدىن،
ئىشقا ئاشارنى ئارزۇ - تىلەك.

1982 - يىل، ماي، ئۈرۈمچى

كۈلمەن، يىغلايمەن

(ھەزىل)

(بىر قىز ئاغزىدىن)

مىڭ جۇنۇن ئىشقىنى جەم قىپ كۆكسىگە،
كۆيدۇ بىر يىگىت ماڭا ئاجايىپ.
بىراق، مەن خۇشتارمەن ئۆزگە بىرسىگە،
مىڭ سەنەم يالقۇنى قەلبىمدە يېنىپ.

كۈلمەن بۇ جاھان نىمانچە قىزىق،
ئۇ مېنى سۆيدۇ، مەن بولسام بۇنى.
مۇھەببەت نىمانچە قىيىن ۋە مۇشكۈل،
ئىشق گۈلى گۈلگە كەلگىنى قېنى؟

يىغلايمەن، ئۆتمەكتە ئۆمرۈم ئېقىندەك،
يە مېنى سۆيگەننى قىلالمىدىم خوشال.
يە ئۆزۈم سۆيگەنگە يەتمەيدۇ قولۇم،
ئاقاردى چاچلىرىم تاپالماي ۋىسال.

1982 - يىل، ئۈرۈمچى

مۇقاۋنى لايھلگۈچى: جورى قادر

布谷鸟的叫声（诗集）
（维吾尔文）
吐·玉素因，孜·艾沙著
阿·吾买尔，提·阿巴汗　编

喀什维吾尔文出版社出版
新疆新华书店发行　新疆新华印刷二厂印刷
787×1092毫米　32开本　4.5　印张
1982年10月第1版　　1983年4月第1次印刷
印数：1——3.500

统一书号：M10264·22　　　定价：0.23元